

**UCHWAŁA NR XXXIII/313/21
RADY POWIATU ZGIERSKIEGO**

z dnia 28 maja 2021 r.

w sprawie przyjęcia "Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego pod nazwą: Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030" wraz z "Prognozą oddziaływania na środowisko Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego"

Na podstawie art. 12, pkt 9ca ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz art. 19, ust. 3a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 1378 i 2327) Rada Powiatu Zgierskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Program Rozwoju Powiatu Zgierskiego pod nazwą: Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030", stanowiący załącznik nr 1 oraz "Prognozę oddziaływania na środowisko Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego pod nazwą: Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030", stanowiącą załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Zgierskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń Rady Powiatu Zgierskiego oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Przewodniczący Rady
Powiatu Zgierskiego

Mirosław Burzyński

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXXIII/313/21
Rady Powiatu Zgierskiego
z dnia 28 maja 2021 r.

PROGRAM ROZWOJU POWIATU ZGIERSKIEGO PN. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU ZGIERSKIEGO 2030

WSTĘP	3
Położenie i powierzchnia powiatu.....	5
CZĘŚĆ I DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZO-PRZESTRZENNA.....	6
Rozdział 1: Sfera społeczna	6
1.1. Ludność powiatu	6
1.2. Edukacja	11
1.3. Pomoc społeczna	17
1.4. Bezpieczeństwo publiczne.....	21
1.4.1. Opieka zdrowotna.....	21
1.4.2. Policja	22
1.4.3. Ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa	23
1.4.4. Aktywność społeczna.....	25
Rozdział 2: Sfera gospodarcza.....	28
2.1. Aktywność gospodarcza.....	28
2.2. Rynek pracy	30
Rozdział 3: Sfera przestrzenna.....	33
3.1. Charakterystyka zasobów środowiska naturalnego.....	33
3.2. Potencjał turystyczny	37
3.3. Infrastruktura komunikacyjna.....	41
3.4. Transport.....	42
3.4.1. Transport drogowy.....	42
3.4.2. Transport kolejowy	43
3.5. Planowanie przestrzenne na obszarze powiatu	44
3.5.1. Obszary funkcjonalne	45
Rozdział 4: Wnioski z diagnozy.....	47
Rozdział 5: Analiza SWOT	50
CZĘŚĆ II STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU POWIATU ZGIERSKIEGO do 2030	53
Rozdział 6: Cel główny rozwoju Programu	53
Rozdział 7: Cele szczegółowe, priorytety oraz kierunki rozwoju.....	53
Rozdział 8: System realizacji programu	61
8.1. Rezultaty planowanej interwencji.....	61
8.2. Źródła finansowania Programu.....	61
Rozdział 9: Monitoring i ewaluacja programu.....	63
Rozdział 10: Komplementarność programu ze strategiami ponadlokalnymi.....	65
Spis tabel.....	67
Spis rycin	68
Spis wykresów.....	68

WSTĘP

Program Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030 (dalej: Program) to opracowanie, które powstało:

1. jako odpowiedź na wymogi postawione przed władzami Powiatu w zakresie prowadzenia polityki rozwoju, określone w Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019, poz. 1295 ze zmianami);
2. w odpowiedzi na zapotrzebowanie społeczne oraz zmianę uwarunkowań społeczno-gospodarczych, jakie dokonały się w ostatnich latach zarówno wewnątrz powiatu, jak i w jego bliższym i dalszym otoczeniu.

Zakres rzeczowy Programu obejmuje problematykę ujętą w trzy zasadnicze obszary funkcjonowania struktur samorządowych – społeczeństwo, gospodarka oraz środowisko (przestrzeń). Komponenty tych trzech sfer zostały scharakteryzowane na poziomie diagnozy społeczno-gospodarczej, podsumowane w postaci analizy słabych i mocnych stron oraz jego szans i zagrożeń, a następnie posłużyły za oś przygotowania strategicznych kierunków rozwoju powiatu zgierskiego (celu głównego, celów szczegółowych, kierunków interwencji).

W procesie tworzenia niniejszego Programu szczególnie istotne było zaangażowanie pracowników powiatowej administracji samorządowej, którzy dostarczyli cennych materiałów pozwalających przeprowadzić pogłębioną diagnozę obszaru, jak i wnieśli duży wkład na poziomie planowania kierunków rozwoju. Ich zaangażowanie jest o tyle istotne, że ta właśnie kategoria uczestników procesu powstawania Programu będzie miała największy wpływ na jego sprawne wdrażanie.

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie:

- 1) edukacji publicznej;
- 2) promocji i ochrony zdrowia;
- 3) pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 4) polityki prorodzinnej;
- 5) wspierania osób niepełnosprawnych;
- 6) transportu zbiorowego i dróg publicznych;
- 7) kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 8) kultury fizycznej i turystyki;
- 9) geodezji, kartografii i katastru;
- 10) gospodarki nieruchomościami;
- 11) administracji architektoniczno-budowlanej;
- 12) gospodarki wodnej;
- 13) ochrony środowiska i przyrody;
- 14) rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego;
- 15) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;
- 16) ochrony przeciwpowodziowej;
- 17) przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy;
- 18) ochrony praw konsumenta;
- 19) utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;

- 20) obronności;
- 21) promocji powiatu;
- 22) współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych;
- 23) telekomunikacji.

Ponadto wykonuje zadania i kompetencje kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży. Ze względu na to, że zadania te mają charakter obligatoryjny, nie uwzględniono ich wszystkich w niniejszym Programie. Kierunki interwencji wskazują tylko na dziedziny polityki publicznej powiatu, na które powinien zostać położony nacisk w kolejnych latach. Natomiast proponowane w ramach tych kierunków działania mają charakter przykładowy i nie wyczerpują wszystkich zamierzeń oraz planów władz Powiatu Zgierskiego. O tym, jaka „wiązka” projektów będzie realizowana, zależeć będzie od uwarunkowań prawnych, finansowych czy organizacyjnych, a także bieżącej sytuacji, która ukształtuje priorytety polityk publicznych.

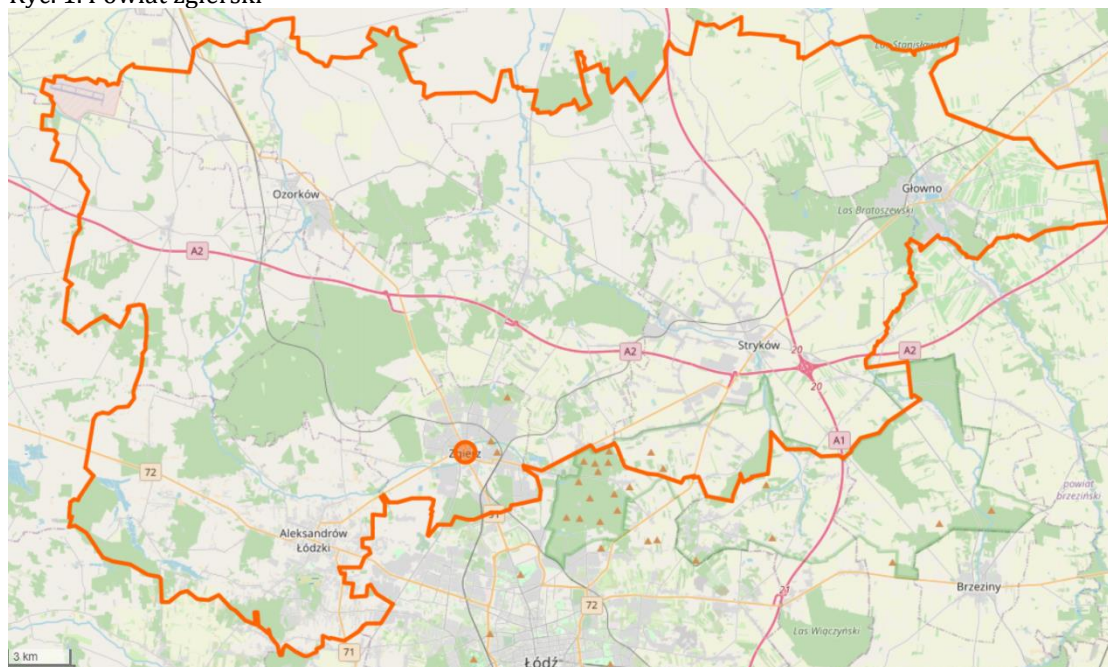
Położenie i powierzchnia powiatu

Powiat Zgierski leży w centralnej części kraju, w północnej części województwa łódzkiego, w obszarze Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, siedzibą Powiatu jest miasto Zgierz. Sąsiaduje z powiatami: łęczyckim i łowickim od północy, brzezińskim od wschodu, łódzkim wschodnim, pabianickim i miastem Łódź od południa oraz poddębickim od zachodu.

Całkowita powierzchnia powiatu wynosi 855,18 km². Szczególne uwarunkowania lokalizacyjne jednostki związane są ze wspomnianym centralnym położeniem, z bezpośrednim sąsiedztwem miasta wojewódzkiego, a przede wszystkim – z lokalizacją autostrad A1 (północ-południe) oraz A2 (wschód-zachód), które stanowią element węzła komunikacyjnego autostrad środkowoeuropejskich o znaczeniu międzynarodowym.

W granicach powiatu zgierskiego znajduje się dziewięć gmin: dwie miejsko-wiejskie: Aleksandrów Łódzki i Stryków; cztery wiejskie: Głowno, Ozorków, Parzęczew i Zgierz oraz trzy miejskie: Głowno, Ozorków i Zgierz. Siedzibą powiatu jest Zgierz.

Ryc. 1. Powiat zgierski

Źródło: <https://www.openstreetmap.org>

CZĘŚĆ I DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZO-PRZESTRZENNA

Rozdział 1: Sfera społeczna

1.1. Ludność powiatu

Liczba mieszkańców powiatu zgierskiego na koniec 2019 r., zgodnie z danymi GUS, wynosiła 166 113 osób (około 7% mieszkańców województwa) i była porównywalna do liczby mieszkańców w 2015 r. Najliczniejsza populacja zamieszkuje miasto Zgierz (56 190 osób, co stanowi 33,82% ogółu mieszkańców powiatu) oraz Aleksandrów Łódzki (32 303 osób – 19,45% populacji powiatu). Analiza dynamiki zmian liczby ludności w latach 2015–2019 wskazuje na rosnącą atrakcyjność gminy wiejskiej Zgierz oraz miasta Aleksandrowa Łódzkiego (wzrost odpowiednio o 7% i 5,4%).

Tab. 1. Ludność powiatu zgierskiego w latach 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019	zmiana 2014=100
Powiat zgierski	165 130	165 206	165 606	165 916	166 113	100,6
Aleksandrów Łódzki	30 645	30 980	31 445	31 969	32 303	105,4
Głowno	14 590	14 534	14 422	14 291	14 119	96,8
Głowno – gmina wiejska	4 852	4 839	4 847	4 812	4 808	99,1
Ozorków	19 879	19 809	19 685	19 456	19 311	97,1
Ozorków – gmina wiejska	6 892	6 942	6 944	7 009	7 021	101,9
Parzęczew	5 000	5 012	5 036	5 077	5 112	102,2
Stryków	12 445	12 418	12 565	12 626	12 711	102,1
Zgierz	57 234	56 929	56 690	56 529	56 190	98,2
Zgierz – gmina wiejska	13 593	13 743	13 972	14 147	14 538	107,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Bilans ludności powiatu zgierskiego na tle regionu jest korzystny. W latach 2015–2019 w powiecie zgierskim odnotowano wzrost liczby mieszkańców o 0,6 punktu procentowego, podczas gdy w tym samym czasie województwo łódzkie cechował spadek na poziomie 1,5 pp.

Rozmieszczenie mieszkańców w powiecie wskazuje na większą atrakcyjność miast, które za miejsce życia wybrało w 2019 r. 114 837 osób, tj. 69,13% populacji powiatu. Ponadto najbardziej atrakcyjne do zamieszkania są miejscowości sąsiadujące z Łodzią.

Obecna liczba ludności oraz jej zmiany są wypadkową ruchu migracyjnego¹ oraz przyrostu naturalnego. Analiza bezwzględnych wartości wskaźnika dla migracji wskazuje na stały napływ mieszkańców do powiatu zgierskiego w każdym roku analizy. Na tle województwa łódzkiego jest to bardzo korzystna sytuacja. Atrakcyjność powiatu wynika z położenia: bezpośrednie sąsiedztwo Łodzi oraz dostęp do głównych ciągów komunikacyjnych nie tylko regionu, ale i kraju – autostrad A1 oraz A2. Wśród gmin powiatu jedynymi jednostkami, w których odnotowano ujemne saldo są miasta: Ozorków, Głowno oraz Zgierz.

1 Dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego nie obejmują 2015 r.

Tab. 2. Saldo migracji w latach 2016–2019

	saldo migracji (ogółem)			
	2016*	2017	2018	2019
Woj. łódzkie	-1 417	-1 789	-1 859	-2 824
Powiat zgierski	638	791	774	635
Aleksandrów Łódzki	429	488	516	348
Głowno	-24	-19	-51	-89
Głowno – gmina wiejska	6	-6	-2	18
Ozorków	-27	-63	-97	-29
Ozorków – gmina wiejska	36	32	61	24
Parzęczew	67	35	35	42
Stryków	37	129	100	75
Zgierz	-60	-52	9	-100
Zgierz – gmina wiejska	174	247	203	346

*W przypadku danych GUS dla salda migracji w roku 2015 wartość dla wszystkich porównywanych jednostek terytorialnych wynosiła „0”, co wynikało z braku informacji wiarygodnych lub porównywalnych
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wykres 1. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w powiecie zgierskim oraz województwie łódzkim w latach 2016–2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Analiza zróżnicowania wewnętrznego w powiecie pozwala wskazać na dysproporcję pomiędzy częścią południową oraz północną. Gminy zlokalizowane w części południowej charakteryzuje przyrost migracyjny, co wynika z uwarunkowań lokalizacyjnych (tzn. bezpośrednia strefa podmiejska stolicy województwa), w odróżnieniu do części północnej powiatu, w której procesy migracyjne są mniej dynamiczne.

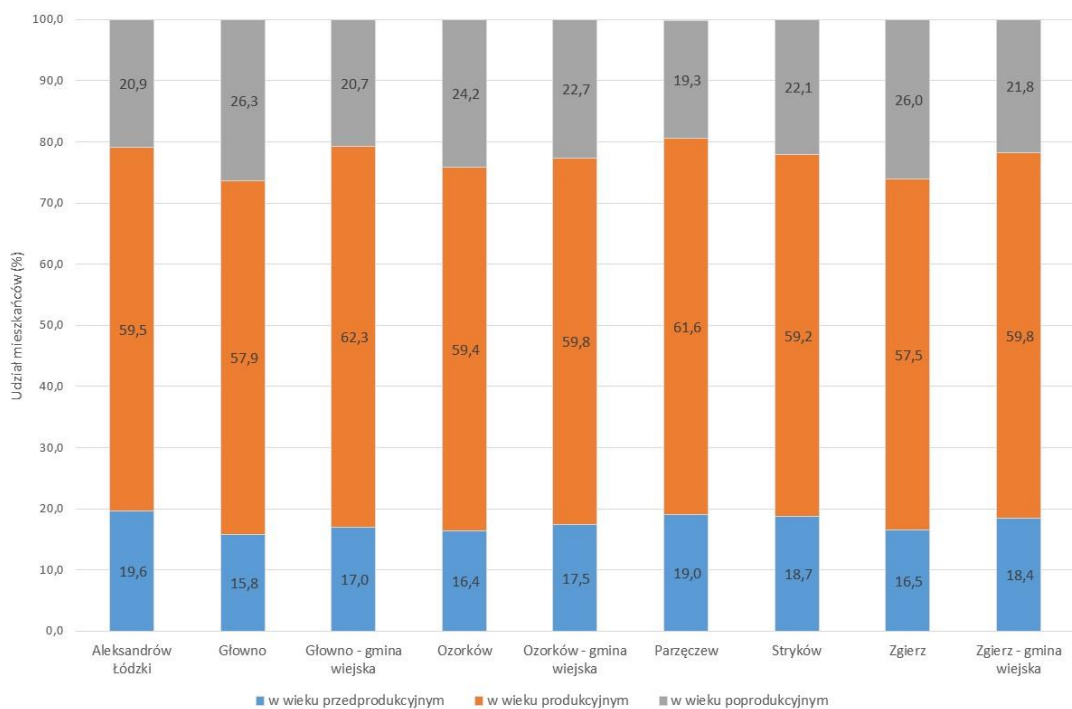
Tab. 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności

	2015	2016	2017	2018	2019
Woj. łódzkie	-3,61	-2,98	-2,98	-3,47	-3,64
Powiat zgierski	-2,61	-2,94	-2,24	-3,17	-3,39
Aleksandrów Łódzki	-1,54	-2,01	0,16	-1,01	-1,12
Głowno	-7,15	-2,33	-4,55	-5,36	-4,86
Głowno – gmina wiejska	-0,62	-1,85	-1,87	-4,55	-3,54
Ozorków	-3,20	-2,98	-5,07	-5,67	-6,24
Ozorków – gmina wiejska	-3,76	-0,14	-2,59	-1,72	-3,57
Parzęczew	-4,01	-2,59	2,38	-2,58	-3,92
Stryków	-3,30	-4,18	-1,84	-3,49	-1,19
Zgierz	-2,16	-4,31	-3,40	-3,20	-4,35
Zgierz – gmina wiejska	-0,07	-0,73	1,59	-2,35	-0,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Procesy demograficzne związane z przyrostem naturalnym w powiecie zgierskim są nieznacznie korzystniejsze niż w województwie łódzkim, mimo że w całym okresie analizy przyjmuje on wartości ujemne. Pomimo wzrostu wartości wskaźnika salda przyrostu naturalnego z -2,61‰ w 2015 r. do -3,39‰ w 2019 r., gminy zlokalizowane w części południowej powiatu (Aleksandrów Łódzki, Stryków oraz gmina wiejska Zgierz) cechują się „najkorzystniejszą” sytuacją demograficzną. Mimo, że wskaźniki przyjmują ujemne wartości, są one znacznie niższe, a tym samym bardziej korzystne niż w pozostałych jednostkach. Przyczyn tych różnic należy upatrywać w fakcie, że są to gminy atrakcyjne m.in. dla mieszkańców Łodzi, którzy decydują się na osiedlenie poza granicami miasta. Są to zazwyczaj osoby młode, o ustabilizowanej sytuacji zawodowej i życiowej.

Wykres 2. Struktura mieszkańców według wieku ekonomicznego w gminach powiatu zgierskiego w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Z punktu widzenia edukacji, rynku pracy, czy też ogólnego rozwoju usług społecznych szczególnie istotny jest wiek ekonomiczny ludności. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w powiecie zgierskim nie odbiega od sytuacji w województwie. Populacja osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym w 2019 r. była nieznacznie liczniejsza (odpowiednio 17,5% oraz 58,9%) od wartości dla województwa (odpowiednio 17,0% oraz 58,8%). Analiza danych historycznych wskazuje, że zarówno w powiecie zgierskim, jak i całym regionie odnotowuje się wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym oraz spadek udziału osób w wieku produkcyjnym. W kontekście oceny potencjału demograficznego szczególne znaczenie ma kierunek zmian w przypadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym. W powiecie zgierskim ma miejsce wzrost udziału osób najmłodszych o prawie 2 punkty procentowe.

Tab. 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w latach 2015–2019

	w wieku przedprodukcyjnym			w wieku produkcyjnym			w wieku poprodukcyjnym		
	2015	2019	zmiana 2015 =100	2015	2019	zmiana 2015 =100	2015	2019	zmiana 2015 =100
Woj. łódzkie	16,8	17,0	101,2	61,4	58,8	95,8	21,8	24,3	111,5
Powiat zgierski	17,2	17,5	101,7	61,5	58,9	95,8	21,3	23,7	111,3
Aleksandrów Łódzki	18,8	19,6	104,3	62,0	59,5	96,0	19,2	20,9	108,9
Głowno	16,0	15,8	98,8	61,0	57,9	94,9	23,0	26,3	114,3
Głowno – gmina wiejska	17,4	17,0	97,7	62,9	62,3	99,0	19,8	20,7	104,5
Ozorków	16,4	16,4	100,0	62,1	59,4	95,7	21,5	24,2	112,6
Ozorków – gmina wiejska	17,4	17,5	100,6	62,7	59,8	95,4	19,9	22,7	114,1
Parzęczew	19,1	19,0	99,5	64,0	61,6	96,3	17,0	19,3	113,5
Stryków	18,1	18,7	103,3	61,8	59,2	95,8	20,0	22,1	110,5
Zgierz	16,2	16,5	101,9	60,6	57,5	94,9	23,2	26,0	112,1
Zgierz – gmina wiejska	18,2	18,4	101,1	62,0	59,8	96,5	19,8	21,8	110,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Populacja seniorów jest nieznacznie mniejsza w powiecie zgierskim (23,7%) niż w regionie (24,3%). Niemniej jednak uwagę zwraca fakt, że w każdej z gmin powiatu odnotowano wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Dynamika w tym zakresie jest zróżnicowana przestrzennie: od 8,9% w Aleksandrowie Łódzkim do 14,3% w gminie miejskiej Głowno.

W przypadku trzech gmin, kierunek zmian demograficznych zwraca uwagę na konieczność dalszego ich obserwowania. Wraz ze wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym odnotowuje się równoczesny spadek udziału osób najmłodszych. Powyższy trend nie odbiega od obserwowanego w Polsce procesu wchodzenia w tzw. okres starości demograficznej. Jego dalsze utrzymywanie skutkować będzie koniecznością podjęcia działań w kierunku zapewnienia właściwej infrastruktury społecznej, zarówno na poziomie kraju, jak i na poziomie lokalnym.

Kluczowe wskaźniki w kontekście planowania działań społecznych w powiecie to wskaźniki obciążenia demograficznego. Ich wartości dla powiatu zgierskiego są porównywalne

do wartości charakteryzujących województwo łódzkie. Niemniej jednak widoczny jest utrzymujący się trend wzrostu liczby osób w wieku nieprodukcyjnym. Dla przyszłych działań społecznych i gospodarczych w powiecie stanowi to istotny sygnał ze względu na właściwe ukierunkowanie interwencji.

Tab. 5. Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2015–2019

	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Woj. łódzkie	62,9	64,7	66,6	68,4	70,2	35,6	37,0	38,5	39,9	41,3
Powiat zgierski	62,5	64,3	66,5	68,4	69,9	34,6	36,1	37,6	39,0	40,2
Aleksandrów Łódzki	64,0	66,3	69,1	71,0	72,7	37,7	39,9	42,0	43,8	45,4
Głowno	61,0	63,4	65,3	67,0	68,3	34,6	36,5	38,1	39,6	40,7
Głowno – gmina wiejska	65,0	67,1	69,6	72,0	73,8	38,4	40,0	42,0	43,7	45,2
Ozorków	61,4	62,8	64,9	66,7	68,0	31,0	32,0	33,1	34,1	35,1
Ozorków – gmina wiejska	59,1	59,4	60,3	59,7	60,6	31,5	32,2	32,6	32,7	33,3
Parzęczew	59,5	60,7	63,0	65,7	67,3	31,7	33,0	35,1	36,8	38,0
Stryków	56,3	57,5	59,4	60,0	62,3	26,5	27,2	28,6	29,8	31,4
Zgierz	61,7	63,1	65,4	67,4	69,0	32,4	33,7	35,0	36,3	37,3
Zgierz – gmina wiejska	61,2	62,8	65,0	65,6	67,2	31,8	33,1	34,5	35,5	36,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Próba oceny kierunku i tempa zmian w perspektywie wieloletniej, wynikająca z dostępnych danych GUS, pozwala przewidzieć trend, jest natomiast obarczona pewnym błędem. Wynika to z faktu, że prognoza została opracowana w 2014 r. na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011. Spadek liczby mieszkańców powiatu zgierskiego w perspektywie do 2030 r. wynosi -0,74%, co jest wskaźnikiem dużo bardziej korzystnym niż prognozowane zmniejszenie populacji województwa o -5,24%. Można więc założyć, że sytuacja demograficzna powiatu zgierskiego na tle regionu będzie korzystna.

Prognozy demograficzne dla lat 2025 oraz 2030 uwzględniające ekonomiczne grupy wieku są pozytywne dla powiatu zgierskiego. W kolejnej dekadzie nie powinno dojść do istotnych, głębszych zmian w obrębie ekonomicznych grup wieku. Nawet w przypadku wspomnianych wyżej błędów statystycznych, udział osób w wieku przedprodukcyjnym nie powinien znacząco zmaleć w porównaniu do województwa. Należy oczekiwać większej dynamiki udziału osób w wieku poprodukcyjnym, co jest spójne z ogólnie obserwowanym trendem w całym kraju.

Tab. 6. Prognoza ludności (GUS) z uwzględnieniem ekonomicznych grup wieku

		przedprodukcyjny		produkcyjny		poprodukcyjny	
		2025	2030	2025	2030	2025	2030
woj. łódzkie	os.	386 724	347 863	1 425 753	1 399 450	561 220	559 065
	%	16,29	15,08	60,06	60,68	23,64	24,24
powiat zgierski	os.	27 123	24 835	100 374	101 259	37 584	38 007
	%	16,43	15,13	60,80	61,71	22,77	23,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wyniki analizy demograficznej dla lat 2015–2019 wskazują na względną stabilność tej sfery funkcjonowania powiatu. Zwraca natomiast uwagę wewnętrzne zróżnicowanie powiatu pod względem dynamiki zmian demograficznych. Na uwagę władz powiatu zasługują wszystkie z opisywanych grup aktywności ekonomicznej – młodzież wchodząca na rynek pracy oraz osoby starsze, już na tym rynku funkcjonujące – jako atrakcyjne zasoby pracy, potrzebujące wsparcia w zakresie rozwijania kwalifikacji zawodowych. Istotną kategorią wsparcia będą także osoby w wieku poprodukcyjnym czy też te, które wkrótce ten wiek osiągną. W ich przypadku istotne jest szerzenie idei uczenia się przez całe życie oraz wydłużania aktywności zawodowej (w tym także społecznej) w celu zapewnienia jak największego bezpieczeństwa i równowagi socjalnej na poziomie powiatu. Dodatkowe potrzeby wiązały się będą z organizacją systemu opieki (w tym zdrowotnej) oraz zapewnieniem warunków do aktywnego i godnego życia dla seniorów.

1.2. Edukacja

Powiat Zgierski jest organem prowadzącym dla 18 szkół i placówek oświatowych znajdujących się w Zgierzu, Aleksandrowie Łódzkim, Ozorkowie, Głownie, w tym dla: 12 zespołów szkół, 1 szkoły podstawowej działającej przy podmiocie leczniczym, 1 specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, 3 poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz Młodzieżowego Domu Kultury. W ramach placówek edukacji specjalnej funkcjonują 3 przedszkola.

Tab. 7. Placówki oświatowe prowadzone przez Powiat Zgierski

Miejscowość	Placówka
Aleksandrów Łódzki	Zespół Licealno-Sportowy w Aleksandrowie Łódzkim
	Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Aleksandrowie Łódzkim
	Zespół Szkół Specjalnych im. Stefana Kopcińskiego w Aleksandrowie Łódzkim
Głowno	I Liceum Ogólnokształcące w Głownie
	Zespół Szkół Nr 1 im. prof. Romualda Adama Cebertowicza w Głownie
	Zespół Szkół Specjalnych w Głownie
Ozorków	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Ozorkowie
	Zespół Szkół Zawodowych w Ozorkowie
	Zespół Szkół Specjalnych w Ozorkowie
Zgierz	Młodzieżowy Dom Kultury w Zgierzu
	Szkoła Podstawowa Specjalna przy Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Zgierzu
	Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Stanisława Staszica w Zgierzu
	Zespół Szkół Nr 1 im. Jakuba Stefana Cezaka w Zgierzu
	Zgierski Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Zgierzu
	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Kornela Makuszyńskiego w Zgierzu

Źródło: opracowanie własne.

Zespół Licealno-Sportowy w Aleksandrowie Łódzkim tworzy Szkoła Mistrzostwa Sportowego – Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika. Nauczyciele zatrudnieni są na 28,72 etatu, w tym 15,3 etatu obejmują nauczyciele dyplomowani. Pracownicy niepedagogiczni obejmują 12,02 etatu. W 2019 r. w szkole uczyły się 174 osoby. Oddziały mistrzostwa sportowego prowadziły zajęcia w ramach następujących dyscyplin sportowych: koszykówki (najbardziej popularna), lekkoatletyki i sportu pływackiego, oddziały sportowe –

z zakresu piłki nożnej, a oprócz tego funkcjonowały oddziały ogólnodostępne. Szkoła dysponuje również bursą oferującą 48 miejsc.

Również w Aleksandrowie Łódzkim zlokalizowany jest Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica, do którego w 2019 r. uczęszczało 444 uczniów. W szkole istniało 39,13 etatów nauczycielskich i 11 etatów dla pracowników niepedagogicznych. Uczniowie w roku szkolnym 2020/2021 w Technikum mogli podjąć naukę na kierunkach: technik informatyk, technik mechanik, technik organizacji turystyki, technik logistyk, technik reklamy, technik ekonomista i technik programista. Ponadto w Zespole Szkół funkcjonuje Szkoła Branżowa I Stopnia Nr 1. W ramach zajęć pozalekcyjnych uczniowie mogli brać udział w kołach zainteresowań, m.in.: przedmiotowych, informatycznych, technicznych, sportowych, turystyczno-krajoznawczych.

W strukturze Zespołu Szkół Specjalnych im. Stefana Kopcińskiego w Aleksandrowie Łódzkim działa: Przedszkole Specjalne, Szkoła Podstawowa Specjalna nr 5, Szkoła Branżowa I stopnia Nr 2 oraz Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy. W szkole branżowej uczniowie w roku szkolnym 2020/2021 mogli wybierać spośród kształcenia w zawodach: kucharz, fryzjer, pracownik pomocniczy obsługi hotelowej, piekarz, cukiernik, rękodzielnik wyrobów włókienniczych, krawiec, operator maszyn w przemyśle włókienniczymi, blacharz samochodowy. W 2019 r. do placówki uczęszczało 81 uczniów, nad którymi opiekę sprawowali nauczyciele zatrudnieni na 36,92 etatu. Pracownicy niepedagogiczni zatrudnieni byli na 12,49 etatu. Uczniowie mieli do dyspozycji szereg zajęć pozalekcyjnych, tj. rewalidacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne oraz związane z wyborem kierunku kształcenia, planowania kształcenia i kariery zawodowej.

W Głównie funkcjonuje I Liceum Ogólnokształcące, wcześniej Zespół Szkół Licealno-Gimnazjalnych. W 2019 r. w placówce kształciło się 158 uczniów. Zatrudnienie nauczycieli osiągnęło poziom 18,11 etatu, a pracowników niepedagogicznych – 10 (przy czym należy uwzględnić, że w 2019 r. funkcjonowało jeszcze Sportowe Gimnazjum Powiatowe Nr 2). Uczniowie szkoły mogli korzystać z zajęć pozalekcyjnych o charakterze przedmiotowym, artystycznym czy sportowym.

W Głównie działa również Zespół Szkół Nr 1 im. prof. Romualda Adama Cebertowicza. W roku szkolnym 2020/2021 uczniowie mogli wybierać kształcenie w Liceum Ogólnokształcącym lub Technikum (w zawodach: logistyk, informatyk lub mechanik). Dzięki realizacji projektów dofinansowanych ze środków unijnych mogli korzystać również ze szkoleń zawodowych, np. operator podestów ruchomych, operator wózków widłowych, operator i programista cięcia gazowego. Organizowano ponadto zajęcia pozalekcyjne, pozwalające uzupełnić wiedzę z poszczególnych przedmiotów. W Zespole Szkół zatrudniano w 2019 r. nauczycieli na 20,87 etatu oraz pracowników niepedagogicznych na 8,17 etatu.

W ramach Zespołu Szkół Specjalnych w Głównie funkcjonują: Przedszkole Nr 4 „Szafirek”, Szkoła Podstawowa Nr 5, Szkoła Branżowa I Stopnia Nr 5 oraz Szkoła Przysposabiająca do Pracy. Zatrudnienie nauczycieli wyniosło w 2019 r. 32,44 etatu, a pracowników niepedagogicznych – 14,087. We wszystkich placówkach tworzących Zespół uczyło się 79 uczniów, którzy mogli korzystać z zajęć rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, innych o charakterze terapeutycznym, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne, porad i konsultacji, rozwijających umiejętności uczenia się, a także związanych z wyborem kierunków i planu kształcenia oraz kariery zawodowej.

Zespół Szkół Ogólnokształcących w Ozorkowie tworzy I Liceum Ogólnokształcące i Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych. Patronat naukowy nad placówką objęły Uniwersytet Łódzki i Politechnika Łódzka. W 2019 r. w placówce uczyło się 357 osób, przy czym nikt nie

korzystał z oferty liceum dla dorosłych. Nauczycieli zatrudniano na 29,26 etatu, a pracowników niepedagogicznych na 9,8 etatu. W roku szkolnym 2020/2021 uczniowie mogli korzystać z 4 rodzajów zajęć dodatkowych: koła logicznego myślenia, koła kosmetologii, koła teatralnego oraz „Thinkahead to B2 First”.

W skład Zespołu Szkół Zawodowych w Ozorkowie wchodzi: II Liceum Ogólnokształcące, Technikum i Szkoła Branżowa I Stopnia z Oddziałami Specjalnymi. W Technikum uczniowie od roku szkolnego 2020/2021 mogli się kształcić w kierunkach: technik ekonomista, technik informatyk i technik handlowiec, natomiast w Szkole Branżowej – mechanik pojazdów samochodowych oraz mechanik-monter maszyn i urządzeń. Do dyspozycji uczniów były również zajęcia pozalekcyjne, m.in. informatyczne, przedmiotowe, sportowe, turystyczno-krajoznawcze. Nauczyciele zatrudnieni byli w 2019 r. na 32,35 etatu, a pracownicy niepedagogiczni na 11 etatów.

W ramach Zespołu Szkół Specjalnych w Ozorkowie istnieje Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 1 oraz Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy. W 2019 r. w Zespole Szkół nauczyciele byli zatrudnieni na 34,06 etatu, zaś pracownicy niepedagogiczni na 12,78 etatu. Prowadzą oni szereg zajęć dodatkowych dla uczniów, tj. rekreacyjne, turystyczno-krajoznawcze, manualne z papieroplastyki, teatralne, z arteterapii, taneczno-muzyczne, kulturowo-regionalne, rozwijające umiejętności komunikacyjne, trening umiejętności społecznych, rozwijające kreatywność.

W Zgierzu Powiat prowadzi Szkołę Podstawową Specjalną przy Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym². Nauczyciele (5,7 etatu) realizują zajęcia z dziećmi przebywającymi w szpitalu w Zgierzu, a także szpitalach powiatowych w Kutnie, Łowiczu i Poddębicach. W 2019 r. liczba wychowanków zespołów pozalekcyjnych zajęć wychowawczych wynosiła 190, a uczniów oddziałów specjalnych 21.

W Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Stanisława Staszica w Zgierzu funkcjonuje I Liceum Ogólnokształcące oraz Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych. W 2019 r. do I LO uczęszczało 196 uczniów. Szkoła zatrudniała nauczycieli na 23,08 etatu, a także pracowników niepedagogicznych na 10,75 etatu. Uczniowie mogli korzystać z zajęć rewalidacyjnych, dydaktyczno-wyrównawczych, terapeutycznych, związanych z wyborem kierunku kształcenia, przygotowaniem planu kształcenia i kariery zawodowej, porad i konsultacji oraz zajęć rozwijających umiejętności uczenia się.

Zespół Szkół Nr 1 im. Jakuba Stefana Cezaka w Zgierzu obejmuje Szkołę Branżową I Stopnia Nr 1, III Liceum Ogólnokształcące oraz Technikum Nr 1. W 2019 r. w ZS Nr 1 uczyło się 505 uczniów, zatrudniano nauczycieli na 52,07 etatu i pracowników niepedagogicznych na 20,38 etatu. W roku szkolnym 2020/2021 w Szkole Branżowej można kształcić się w zawodach kucharz i pracownik obsługi hotelowej, zaś w Technikum Nr 1 – technik ekonomista, technik hotelarstwa, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik grafiki i poligrafii cyfrowej, technik fotografii i multimediów oraz technik organizacji turystyki. Szkoła dysponuje bursą na 85 miejsc.

Zgierski Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Zgierzu prowadzi klasy Liceum Ogólnokształcącego Nr 2, Technikum Nr 2, Branżowej Szkoły I Stopnia Nr 2 oraz Szkoły Policealnej Nr 2. Nauka w Szkole Branżowej może odbywać się w kierunku zawodów: mechanik pojazdów samochodowych lub monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie. Uczniowie mają możliwość podjęcia nauki zawodu pod warunkiem podpisania z pracodawcą

² W planach samorządu jest likwidacja szkoły z końcem roku szkolnego 2020/2021.

umowy o pracę i odbywania tam zajęć praktycznych. Szkoła zapewnia nauczanie przedmiotów ogólnokształcących oraz finansuje kursy teoretyczne zawodowe w ośrodkach dokształcania zawodowego. W Technikum Nr 2 uczniowie mogą wybierać spośród następujących zawodów: technik programista, technik budownictwa, technik elektryk, technik informatyk, technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, technik usług fryzjerskich, technik logistyk. W 2019 r. zatrudniano w placówce nauczycieli na 46,34 etatu i pracowników niepedagogicznych na 11,459 etatu.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Kornela Makuszyńskiego w Zgierzu oferuje naukę w Przedszkolu Specjalnym Nr 16, Szkole Podstawowej Specjalnej Nr 13, Specjalnej Szkole Branżowej I Stopnia Nr 3 (w kierunku kucharz) oraz Szkole Specjalnej Przysposabiającej do Pracy. Uczniowie mogą korzystać z internatu, dysponującego 40 miejscami. W 2019 r. z nauki w SOSW im. Kornela Makuszyńskiego korzystało 149 uczniów, zatrudniano nauczycieli na 80,98 etatu oraz pracowników niepedagogicznych na 27,25 etatu. W ofercie placówki w roku szkolnym 2020/2021 były zajęcia: rewalidacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, inne terapeutyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, warsztaty, związane z wyborem kierunku i planowaniem kształcenia oraz kariery zawodowej, porady i konsultacje, rozwijające umiejętności uczenia się.

Młodzieżowy Dom Kultury w Zgierzu zatrudnia pracowników pedagogicznych (nauczyciele zatrudnieni zgodnie z kwalifikacjami wymaganymi do prowadzenia danej formy zajęć, posiadający wyższe wykształcenie z przygotowaniem pedagogicznym) oraz niepedagogicznych (administracja i obsługa). Nauczyciele zatrudnieni są w wymiarze 5,22 etatu, natomiast pracownicy niepedagogiczni – w wymiarze 3,54 etatu. Oferta zajęć MDK jest różnorodna i dostosowana do różnych grup wiekowych. Obejmuje m.in. zajęcia plastyczne, taneczne, językowe, teatralne, wokalne, kreatywne, naukę gry na instrumentach, Akademię Przedszkolaka, fitness, grupę rekonstrukcji historycznych. MDK ma do dyspozycji 8 sal lekcyjnych. Ponadto jest organizatorem lub współorganizatorem wielu imprez, również o zasięgu krajowym:

- Ogólnopolski Festiwal Wokalny Młodych Bajanie, prezentujący dorobek zespołów wokalnych, duetów i solistów, służący wymianie pomysłów i doświadczeń w zakresie upowszechniania śpiewu wśród dzieci i młodzieży oraz promujący dziecięcą twórczość artystyczną;
- Ogólnopolski Festiwal Plastyczny Młodych Bajanie, promujący twórczość dzieci i młodzieży, rozwijający wyobraźnię i kreatywność, pozwalający na wymianę doświadczeń metodycznych i artystycznych nauczycieli i instruktorów prowadzących zajęcia plastyczne;
- Amatorskie Mistrzostwa Województwa Łódzkiego w Kolarstwie Górskim – Family Cup oraz Amatorskie Mistrzostwa Województwa Łódzkiego w Pływaniu – Family Cup – obie imprezy promujące aktywność fizyczną oraz wspólne spędzanie wolnego czasu przez rodziny;
- Święto Latawca, mające na celu popularyzację modelarstwa i zawodów latawcowych, rozwój umiejętności manualnych, konstruktorskich oraz plastycznych dzieci i młodzieży, pobudzanie wyobraźni twórczej.

W roku szkolnym 2018/2019 z oferty MDK w Zgierzu skorzystało 300 stałych uczestników i około 772 okresowych.

Ponadto Powiat prowadzi 3 Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne – w Ozorkowie, Zgierzu i Głownie. PPP w Ozorkowie w 2019 r. przyjęła 1490 dzieci, realizując 1108 diagnoz, 689 porad i konsultacji dla nauczycieli, rodziców i wychowawców, a 18 dzieci w wieku przedszkolnym objęto wczesnym wspomaganie rozwoju. Poradnia w Zgierzu zajmowała się 500 dziećmi, zrealizowała 837 diagnoz, udzieliła 169 porad dla nauczycieli, rodziców

i wychowawców oraz 247 dla dzieci i młodzieży. Z kolei placówka w Głownie przyjęła 766 dzieci, zrealizowała 509 diagnoz, 783 porady dla nauczycieli, rodziców i wychowawców, a także 260 porad bezpośrednich dla dzieci i młodzieży.

Dla zaplanowania kierunków rozwoju Powiatu Zgierskiego w kolejnych latach istotne jest dokonanie analizy wyników osiąganych przez uczniów na egzaminach kończących naukę w szkołach ponadpodstawowych. Do analizy egzaminu maturalnego wybrano podstawowe przedmioty – język polski, matematykę oraz język angielski. Na egzaminie z języka polskiego na poziomie podstawowym uczniowie z powiatu osiągnęli jeden z najniższych wyników, nieco lepiej wypadli uczniowie, którzy zdecydowali się na zdawanie tego przedmiotu na poziomie rozszerzonym – powyżej średniej dla analizowanych powiatów (która wynosi 48,49%). W przypadku matematyki na poziomie podstawowym sytuacja jest identyczna (jedynie wyniki powiatu brzezińskiego są słabsze). Na poziomie rozszerzonym egzamin z matematyki uczniowie również zdali słabo, poniżej średniej dla analizowanych powiatów (tj. 27,90%). Zdecydowanie wyższe wyniki uczniowie osiągnęli na egzaminie z języka angielskiego – na poziomie podstawowym wyniki były lepsze niż średnia dla analizowanych powiatów (wynosząca 65,37%).

Tab. 8. Średnie wyniki maturalne w powiecie zgierskim i powiatach ościennych z wybranych przedmiotów w 2020 r. [%]³

Powiat	język polski		matematyka		język angielski	
	PP	PR	PP	PR	PP	PR
brzeziński	40,88	25,96	32,55	6,00	45,24	35,66
łęczycki	44,88	57,65	50,41	25,86	67,59	56,40
łowicki	52,86	63,66	54,16	31,10	66,32	56,69
łódzki wschodni	52,39	39,84	47,00	27,33	64,76	50,48
Łódź	50,98	56,69	54,86	40,52	77,12	60,72
pabianicki	50,45	46,31	50,89	28,17	72,00	54,31
poddębicki	55,49	45,08	46,33	36,59	63,37	43,81
zgierski	44,59	52,75	45,66	27,60	66,58	47,07
średnia ocen z ww. powiatów	49,07	48,49	47,73	27,90	65,37	50,64

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Zestawienia zbiorczego średnich wyników maturalnych powiatami – czerwiec 2020”, <http://www.oke.lodz.pl/info.php?i=33>.

Analiza wyników osiągniętych przez uczniów w poszczególnych szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy wskazuje na dość duże zróżnicowanie – w zależności od szkoły oraz zdawanego przedmiotu. Najlepiej na tle szkół z powiatu wypada I Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Ozorkowie. Generalnie uczniowie wszystkich szkół prowadzonych przez Powiat najlepiej wypadli na egzaminie z języka angielskiego, choć w Zespole Szkół nr 1 w Głownie oraz Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w Aleksandrowie Łódzkim nie osiągnęli nawet 50%. Zdecydowanie najwyższe wyniki osiągnęły natomiast osoby zdające maturę w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w ZSO w Zgierzu oraz I LO w Głownie i Ozorkowie.

³ PP oznacza poziom podstawowy danego przedmiotu, zaś PR – poziom rozszerzony.

Tab. 9. Średnie wyniki egzaminu maturalnego z wybranych przedmiotów w szkołach prowadzonych przez Powiat Zgierski w 2020 r. [%]

Szkoła	Język polski	Matematyka	Język angielski
Zespół Szkół Nr 1 im. prof. R.A. Cebertowicza w Głownie	26,26	26,00	34,86
I Liceum Ogólnokształcące w Głownie	44,59	48,57	74,71
Technikum w Zespole Szkół Zawodowych w Ozorkowie	48,07	40,06	60,07
I Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Ozorkowie	60,30	64,65	72,81
III Liceum Ogólnokształcące im. Jakuba Stefana Cezaka w Zespole Szkół nr 1 w Zgierzu	30,00	28,00	66,00
Technikum nr 1 im. Jakuba Stefana Cezaka w Zespole Szkół nr 1 w Zgierzu	44,34	34,41	64,59
Technikum Nr 2 im. Jana Pawła II w Zgierskim Zespole Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II	31,35	31,19	55,57
I Liceum Ogólnokształcące im. S. Staszica w Zespole Szkół Ogólnokształcących Zgierzu	39,83	45,52	69,15
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Zgierzu	38,57	32,00	78,00
Technikum w Zespole Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Aleksandrowie Łódzkim	37,47	40,50	69,32
Szkoła Mistrzostwa Sportowego – Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Aleksandrowie Łódzkim	36,33	39,67	62,50
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Zespole Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Aleksandrowie Łódzkim	42,00	22,80	47,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Średnie wyniki egzaminu maturalnego w szkołach, <http://www.oke.lodz.pl/info.php?i=33>.

Powiat zgierski nie wypada dobrze również pod względem zdawalności matury. Do porównania przyjęto poziom zdawalności z 8 powiatów, tj. powiatu zgierskiego oraz powiatów ościennych – powiat zgierski znajduje się na 6. miejscu pod względem poziomu zdawalności. Średnia zdawalność jest także o 6 punktów procentowych niższa niż w przypadku całego województwa łódzkiego.

Tab. 10. Zdawalność matury w powiecie zgierskim i powiatach ościennych w 2020 r. [%]

Jednostka	Zdawalność [%]
brzeziński	37
łęczycki	71
łowicki	76
łódzki wschodni	67
Łódź	75
pabianicki	72
poddębicki	65
zgierski	66
województwo łódzkie	72

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Zdawalności egzaminu maturalnego według powiatów”, http://www.komisja.pl/pobierz/matura/raporty/2020/powiat_zdawalnosc_202.pdf.

Analiza wyników egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe pokazuje, że uczniowie lepiej radzą sobie z częścią praktyczną egzaminu niż teoretyczną (zdawalność

odpowiednio 78,31% i 56,7%). Zdawalność na poziomie 100% (przy 11 zdających) udało się osiągnąć tylko na egzaminie w Technikum nr 1 im. Jakuba Stefana Cezaka w Zgierzu w zawodzie technik obsługi turystycznej, w kwalifikacjach: prowadzenie informacji turystycznej oraz sprzedaż usług turystycznych. Kolejny najwyższy wynik osiągnęli uczniowie tej samej placówki w zawodzie technik hotelarstwa, kwalifikacji obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie (15 zdających, zdawalność na poziomie 93,8%). Najniższy wynik osiągnęli uczniowie z Technikum Nr 2 im. Jana Pawła II w Zgierzu w Zgierskim Zespole Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w zawodzie technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, kwalifikacji eksploatacja urządzeń i systemów energetyki odnawialnej – do egzaminu przystąpiło 12 uczniów, zdała go 1 osoba (zdawalność na poziomie 8,3%).

Gdyby wziąć pod uwagę średnie wyniki zdawalności uzyskane przez szkoły prowadzone przez powiat zgierski, jest ona niższa niż średnia dla województwa łódzkiego (niezależnie od rodzaju kwalifikacji zawodowej).

Tab. 11. Średnie wyniki egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w szkołach prowadzonych przez Powiat Zgierski w 2020 r. [%]

Szkoła	Zdawalność [%]
Technikum w Zespole Szkół Nr 1 im. prof. R. A. Cebertowicza w Głownie	8,33
Specjalna Szkoła Branżowa I Stopnia Nr 2 w Zespole Szkół Specjalnych w Głownie	100,00
Technikum w Zespole Szkół Zawodowych w Ozorkowie	69,39
Szkoła Branżowa I Stopnia z Oddziałami Specjalnymi w Ozorkowie	50,00
Technikum nr 1 im. Jakuba Stefana Cezaka w Zespole Szkół nr 1 w Zgierzu	72,50
Szkoła Branżowa I Stopnia Nr 1w Zespole Szkół nr 1 w Zgierzu	80,00
Technikum Nr 2 im. Jana Pawła II w Zgierskim Zespole Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II	37,97
Szkoła Branżowa I Stopnia Nr 2 im. Jana Pawła II w Zgierzu w Zgierskim Zespole Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II	71,43
Specjalna Szkoła Branżowa I Stopnia Nr 3 w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Zgierzu	33,33
Specjalna Szkoła Branżowa I Stopnia nr 2 w Zespole Szkół Specjalnych w Aleksandrowie Łódzkim	0,00
Technikum w Zespole Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Aleksandrowie Łódzkim	45,54
średnia dla szkół Powiatu Zgierskiego	58,95
województwo łódzkie	72,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Wyników szkół z egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (formuła 2012) – sesja czerwiec-lipiec 2020 r. (sesja 202)”, „Wyników szkół z egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (formuła 2017) – sesja czerwiec-lipiec 2020 r. (sesja 202)”, <http://www.oke.lodz.pl/info.php?i=258>.

1.3. Pomoc społeczna

Według Oceny zasobów pomocy społecznej Województwa Łódzkiego za rok 2019, stosunkowo największy odsetek świadczeniobiorców objętych ogółem świadczeniami pieniężnymi odnotowano w Piotrkowie Trybunalskim (78%), Skierniewicach oraz powiecie zgierskim (po 74%). W całym województwie ponad połowa osób korzystających ze wsparcia robi to w długim okresie, natomiast w powiecie zgierskim wskaźnik ten był jeszcze wyższy i wyniósł 77% (najwięcej ze wszystkich jednostek samorządu terytorialnego).

Od 2015 do 2019 r. liczba rodzin w powiecie zgierskim, którym przyznano pomoc społeczną, zmniejszyła się o 27,8%. W 2015 r. największy problem stanowiło ubóstwo, lecz jego skala spadła (w 2015 r. z pomocy społecznej z powodu ubóstwa korzystało 26% rodzin otrzymujących wsparcie, a w 2019 r. – 21%). W 2019 r. najwięcej rodzin otrzymywało wsparcie w związku z występowaniem długotrwałej lub ciężkiej choroby, w przypadku której liczba rodzin korzystających wzrosła.

Tab. 12. Rodziny w powiecie zgierskim, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg przyczyn, w latach 2015–2019

Przyczyna przyznania pomocy społecznej	2015	2016	2017	2018	2019	Tendencja
ubóstwo	3 252	2 888	2 591	2 218	1 976	↓ 26%
sieroctwo	3	5	4	5	6	↑ 50%
bezdomność	190	180	164	151	154	↓ 24%
potrzeba ochrony macierzyństwa	502	459	381	533	431	↓ 14%
bezrobocie	2 869	2 385	2 005	1 613	1 295	↓ 55%
niepełnosprawność	1 731	1 707	1 652	1 555	1 486	↓ 14%
długotrwała lub ciężka choroba	2 045	2 105	2 355	2 340	2 248	↑ 10%
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	936	972	983	1 520	1 248	↑ 133%
przemoc w rodzinie	47	42	36	44	33	↓ 30%
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	1	1	1	-
alkoholizm	475	479	479	441	396	↓ 17%
narkomania	29	41	53	27	29	bz. ⁴
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	123	120	105	97	92	↓ 25%
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	12	11	10	6	6	↓ 50%
zdarzenie losowe	25	16	28	20	15	↓ 20%
sytuacja kryzysowa	12	6	5	7	3	↓ 75%
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	8	37	0	bz.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Według *Oceny zasobów pomocy społecznej Województwa Łódzkiego za rok 2019*, w przekroju powiatowym największy odsetek świadczeniobiorców z przyznanym zasiłkiem celowym (mającym na celu zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej) odnotowano w Łodzi (79,5%), Piotrkowie Trybunalskim (73,2%), powiecie zgierskim i Skierniewicach (po prawie 67%).

Gmina Głowno leżąca na terenie powiatu zgierskiego była jedną z dwóch, w których przyznawano zasiłki o najniższej wysokości – 298 zł.

Zmniejszyła się wskaźnik liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, tj. pomocy udzielanej w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej. Średni wskaźnik dla powiatu zgierskiego był w 2019 r. niższy niż dla całego województwa łódzkiego i zmniejszył się w stosunku do 2015 r. o 37,6%. W przypadku gmin

4 „bz. – bez zmian”.

wchodzących w skład powiatu zgierskiego najwyższy wskaźnik występował w gminach Głowno i Ozorków, zaś najniższy w gminie Parzęczew.

Tab. 13. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w powiecie zgierskim na tle województwa łódzkiego w latach 2015 i 2019 r. na 10 tys. mieszkańców

	2015	2019
województwo łódzkie	704	452
powiat zgierski	654	408
Głowno m.	867	561
Ozorków m.	833	375
Zgierz m.	554	405
Aleksandrów Łódzki	575	352
Głowno w.	853	472
Ozorków w.	867	558
Parzęczew	561	347
Stryków	574	373
Zgierz w.	693	402

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu (dalej: PCPR) zostało powołane Uchwałą Nr IV/24/99 Rady Powiatu Zgierskiego z dnia 18 lutego 1999 r. w sprawie powołania jednostki organizacyjnej o nazwie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Zadania wykonywane przez PCPR wynikają z ustaw: o pomocy społecznej, rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, cudzoziemcach oraz ochronie zdrowia psychicznego.

PCPR w Zgierzu realizuje Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Zgierskim. W 2019 r. na terenie powiatu funkcjonowało 181 rodzin zastępczych, w których przebywało 240 dzieci i 2 rodzinne domy dziecka opiekujące się 9 dziećmi. Na terenie powiatu zgierskiego działają trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego, tj. Dom Dziecka w Grotnikach, Dom Dziecka w Dąbrówce i Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 1 w Dąbrówce (uruchomiona w 2020 r.) oraz dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego prowadzone na zlecenie Powiatu Zgierskiego przez Fundację „Happy Kids”.

W zakresie przemocy w rodzinie istnieje – w ramach PCPR – Punkt Interwencji Kryzysowej. W 2019 r. udzielił on 119 porad prawnych, 17 psychologicznych i 10 socjalnych a w stosunku do 2018 r. liczba zgłoszeń w Punkcie spadła o 65.

Na terenie powiatu zgierskiego funkcjonują 4 domy pomocy społecznej:

- DPS w Głownie, prowadzony przez powiat zgierski, służący 62 osobom w podeszłym wieku;
- DPS w Ozorkowie, prowadzony przez powiat zgierski, dla 80 osób przewlekle somatycznie chorych;
- DPS w Rąbieniu, prowadzony na zlecenie Powiatu Zgierskiego przez Fundację Osób Społecznie Aktywnych F.O.S.A., dla 130 mężczyzn niepełnosprawnych intelektualnie;
- DPS w Zgierzu, prowadzony na zlecenie Powiatu Zgierskiego przez Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych, dla 99 osób przewlekle somatycznie chorych.

Wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi udzielane jest w Środowiskowych Domach Samopomocy w Aleksandrowie Łódzkim i Zgierzu ze środków finansowych Wojewody Łódzkiego z ich usług skorzystało w 2019 r. 57 osób.

Działania ukierunkowane generalnie na osoby niepełnosprawne odbywają się w dużej mierze ze wsparciem finansowym z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej: PFRON). Tylko w 2019 r. udało się przekazać środki z PFRON-u do Warsztatów Terapii Zajęciowej w Zgierzu, Aleksandrowie Łódzkim, Ozorkowie i Rąbieniu, z których skorzystało 118 osób, na sfinansowanie turnusów rehabilitacyjnych dla 214 osób, likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych dla 36 osób, zakupy sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych dla 1041 osób oraz realizację projektu „Wyrównywanie różnic między regionami III”.

Pomoc dla cudzoziemców udzielana jest w ramach programu integracyjnego. Obejmuje środki finansowe na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego, poradnictwo specjalistyczne bądź opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne. W 2018 r. Powiat wypłacił świadczenia dla uchodźców w wysokości ponad 21 tys. zł, które trafiły do czteroosobowej rodziny, natomiast w 2019 r. wydatkował prawie 11 tys. zł dla 2 rodzin. Z kolei osoby posiadające Karty Polaka otrzymały pomoc w wysokości ok. 61 tys. zł w 2018 r. (dla 9 osób) oraz ok. 52,5 tys. zł w 2019 r. (dla 8 osób).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Zgierskim na lata 2016–2020. Rokrocznie zadania w nich zapisane realizowane są we współpracy z instytucjami zajmującymi się problematyką przemocy, w szczególności funkcjonariuszami policji, kuratorami z I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej oraz pracownikami ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu zgierskiego. Pod opieką tych instytucji znajdują się osoby doznające przemocy oraz osoby stosujące przemoc. Przy ścisłej współpracy organizowane są wspólne przedsięwzięcia na rzecz pomocy rodzinie w kryzysie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Realizacja tego zadania jest finansowana ze środków budżetu państwa i przekazywana przez Łódzki Urząd Wojewódzki. Główny cel realizowanego przez PCPR programu stanowi powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie. Z prowadzonego monitoringu środowisk rodzinnych uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego wynika, że większość osób zmieniła swoje dotychczasowe, negatywne funkcjonowanie. Rodziny, w których nie zaszły pozytywne zmiany, zostały objęte stałym monitoringiem pracownika socjalnego, funkcjonariusza policji, którzy często kierowali sprawy do sądu lub prokuratury celem podejmowania dalszych czynności prawnych. Zaobserwowano niewielki wzrost wydawanych postanowień i wyroków przez Sąd oraz Prokuraturę Rejonową w Zgierzu, dotyczących opuszczenia miejsca zamieszkania przez osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie do czasu zakończenia postępowania.

Ponadto z roku na rok zmniejsza się liczba osób zgłaszanych przez ośrodki pomocy społecznej, policję, prokuraturę jako uczestników programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc. Wynika to z niskiej motywacji osób zgłaszanych i braku odpowiednich regulacji prawnych. W 2018 r. zostały zgłoszone 72 osoby, z czego zakwalifikowano 12 osób, natomiast ukończyło program 8 osób. W 2019 r. zgłoszono 33 osoby, z czego zakwalifikowano 10 osób, natomiast ukończyło program 5 osób.

1.4. Bezpieczeństwo publiczne

1.4.1. Opieka zdrowotna

Powiat Zgierski jest organem założycielskim Centrum Medycznego Boruta sp. z o.o., funkcjonującego do 2012 r. jako Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej. W Centrum istnieje poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej oraz poradnie specjalistyczne: chirurgii ogólnej, dermatologiczna, ginekologiczno-położnicza, kardiologiczna, okulistyczna oraz otolaryngologiczna. Pacjenci mogą korzystać z usług stomatologa i protetyka. W ramach diagnostyki działa laboratorium, wykonywane są badania: EKG, próby wysiłkowe, całodobowe monitorowanie czynności serca, echo serca, badanie dopplerowskie naczyń krwionośnych, usg brzucha i narządów powierzchownych, spirometria, audiometria i rtg. Wśród świadczonych usług rehabilitacyjnych wymienić należy: rehabilitację leczniczą, masaże, ciepłolecznictwo, pole magnetyczne, ultradźwięki, krioterapię, kinezyterapię, laser, hydroterapię oraz oddział rehabilitacji dziennej (dla osób z urazami, po zabiegach operacyjnych, ze schorzeniami przewlekłymi, itp.). W zakresie medycyny pracy świadczenia są udzielane w ramach umów z pracodawcami oraz na podstawie porozumienia z Urzędem Marszałkowskim Województwa Łódzkiego na badania uczniów – kandydatów do szkół ponadpodstawowych, wyższych oraz słuchaczy studiów doktoranckich. Hospitalizacja pacjentów odbywa się na 2 oddziałach szpitalnych: chorób wewnętrznych (dla 30 pacjentów) i geriatry (dla 10 osób powyżej 65 r.ż.). Centrum prowadzi również całoroczne świadczenia profilaktyczne, tj. zapobieganie chorobom układu oddechowego, wczesna diagnostyka w profilaktyce chorób układu krążenia, szczepienia ochronne przeciwko grypie i WZW oraz szczepienia dzieci, wczesne wykrywanie i kontrola cukrzycy. Łączne zatrudnienie pracowników w Centrum w 2019 r. wynosiło 45 osób, w tym 7 lekarzy, 10 pielęgniarek i położnych, 20 osób tzw. personelu medycznego, 3 pracowników administracyjnych i 5 gospodarczych.

Największą część przychodów CM Boruta stanowi kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia (w 2019 r. było to 92%) oraz usługi z zakresu medycyny pracy (ok. 5%). Rok do roku daje się również zauważyć wzrost przychodów (między 2018 a 2019 r. o prawie 9%, w tym w zakresie wysokości kontraktu z NFZ o 11%). W ramach kontraktu z NFZ z kolei największe środki przeznaczone są na podstawową opiekę zdrowotną (w 2019 r. stanowiły 40% wysokości kontraktu) oraz hospitalizację (37% kontraktu).

Dane statystyczne dotyczące liczby lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskazują, że powiat zgierski od kilku lat ma ich mniej niż średnia dla województwa łódzkiego. Jednak wśród powiatów ościennych lepiej wypada tylko powiat brzeziński oraz Łódź.

Tab. 14. Lekarze na 10 tys. mieszkańców w powiecie zgierskim na tle średniej województwa i powiatów ościennych w latach 2015–2019.

	2015	2016	2017	2018	2019
województwo łódzkie	63,1	65,9	64,9	64,6	65,5
powiat łęczycki	47,8	48,5	42,6	49,1	45,0
powiat łowicki	25,4	26,3	23,9	23,4	29,1
powiat łódzki wschodni	26,1	34,9	28,5	27,1	27,3
powiat pabianicki	72,0	58,5	60,3	42,1	43,2
powiat poddębicki	40,5	40,3	42,5	40,5	29,9
powiat zgierski	49,1	49,2	49,8	58,4	61,6

powiat brzeziński	73,7	95,8	106,9	108,4	114,2
powiat m. Łódź	118,6	126,7	123,2	121,5	128,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Na terenie powiatu działa 57 aptek i 7 punktów aptecznych. Apteki całodobowe zlokalizowane są w Zgierzu i Aleksandrowie Łódzkim, natomiast w Głownie, Strykowie i Ozorkowie całodobowy dostęp odbywa się na podstawie harmonogramu dyżurów aptecznych.

1.4.2. Policja

Za bezpieczeństwo publiczne w powiecie zgierskim odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Zgierzu, której podlegają Komisariaty Policji w Aleksandrowie Łódzkim, Głownie, Ozorkowie i Strykowie.

Tendencja w liczbie przestępstw stwierdzonych przez policję dla województwa łódzkiego jest korzystna – między 2015 a 2019 r. ich liczba spadła o 5,3%. Powiat zgierski, podobnie jak 3 jego powiaty ościennie, należy do tych, w których poziom przestępczości wzrósł, przy czym jest to wzrost stosunkowo niewielki – o 9,9% (w powiecie łódzkim wschodnim wzrost o 6%, ale w pabianickim o 42,4%, a łączyskim o 55,2%). Wśród analizowanych jednostek samorządu powiatowego, powiat zgierski jest również tym, w którym poziom przestępczości jest jednym z najwyższych w liczbach bezwzględnych (wyższy poziom ma tylko miasto Łódź i powiat pabianicki). Jednocześnie we wszystkich jednostkach wzrósł wskaźnik wykrywalności przestępstw, w tym poprawił się on w powiecie zgierskim i jest wyższy od średniej wartości tego wskaźnika dla województwa łódzkiego.

Tab. 15. Przestępstwa stwierdzone w powiecie zgierskim na tle województwa i powiatów ościennych w latach 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
województwo łódzkie	48 321	46 039	44 056	43 212	45 777
powiat łączyski	581	562	682	638	902
powiat łowicki	1 214	1 383	1 203	1 428	1 141
powiat łódzki wschodni	963	1 059	936	1 155	1 021
powiat pabianicki	1 855	1 795	3 327	1 921	2 641
powiat poddębicki	666	504	496	496	517
powiat zgierski	2 375	2 517	2 260	2 379	2 611
powiat brzeziński	809	510	454	409	582
powiat m. Łódź	19 445	16 652	16 040	14 878	14 955

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Tab. 16. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w powiecie zgierskim na tle województwa i powiatów ościennych w latach 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
województwo łódzkie	58,8	61,8	65,9	67,9	69,3
powiat łączyski	79,6	72,5	80,9	85,2	89,6
powiat łowicki	70,4	75,4	71,0	79,0	73,0
powiat łódzki wschodni	59,4	67,2	71,4	73,6	73,4

powiat pabianicki	65,1	66,0	83,2	73,8	80,1
powiat poddębicki	61,7	61,1	73,0	71,7	71,6
powiat zgierski	64,3	70,3	67,5	75,8	73,1
powiat brzeziński	80,8	79,5	80,2	81,9	83,2
powiat m. Łódź	44,0	44,1	47,9	48,0	49,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

W powiecie zgierskim w 2019 r. najczęściej popełnianą kategorią przestępstw były te o charakterze kryminalnym oraz przeciwko mieniu (kradzieże, wymuszenia, paserstwo, oszustwo). Z kolei mniej niż 1 przypadek na 1000 mieszkańców dotyczył przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu (np. zabójstwo, udział w bójce, nieudzielenie pomocy) oraz przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności (m.in. wykorzystanie seksualne, pedofilia, obraza uczuć religijnych, handel ludźmi).

Tab. 17. Przestępstwa stwierdzone przez Policję na 1000 mieszkańców w powiecie zgierskim na tle średniej dla województwa łódzkiego w 2019 r.

Kategoria przestępstw	województwo łódzkie	powiat zgierski
kryminalne	11,37	9,96
gospodarcze	4,55	2,27
drogowe	2,09	2,1
przeciwko zdrowiu i życiu	0,47	0,45
przeciwko mieniu	8,91	7,21
przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	0,79	0,94
przeciwko rodzinie i opiece	1,43	2,05
przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	2,23	2,31

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

1.4.3. Ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa

Za bezpieczeństwo pożarowe odpowiada Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Zgierzu wraz z podległymi jednostkami (Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze w Zgierzu, Ozorkowie i Strykowie) oraz 65 ochotniczymi strażami pożarnymi w gminach.

Tab. 18. Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu powiatu zgierskiego

Gmina	Jednostki OSP
gmina miejsko-wiejska Aleksandrów Łódzki	OSP w Nakielnicy, OSP w Bełdowie, OSP w Chrośnie, OSP w Jastrzębiu Górnym, OSP w Prawęcicach, OSP w Rąbieniu, OSP w Saniach Ludwikowie, OSP w Sobieniu, OSP w Adamowie, OSP w Bełdowie – Krzywa Wieś, OSP w Błocie, OSP w Aleksandrowie Łódzkim
gmina wiejska Głowno	OSP w Boczkach Domaradzkich, OSP w Lubiankowie, OSP w Popowie, OSP w Mąkolicach, OSP w Woli Zbrożkowej, OSP w Ostrołęce, OSP w Domaradzinie, OSP w Ziewanicach

gmina miejska Głowno	Ochotnicza Straż Pożarna w Głownie
gmina wiejska Ozorków	OSP Solca Wielka, OSP w Modlnej, OSP w Czerchowie, OSP w Leśmierzu
gmina miejska Ozorków	OSP w Ozorkowie
gmina wiejska Parzęczew	OSP w Orle, OSP w Opolu, OSP w Chociszewie, OSP w Śliwnikach, Straż Pożarna „Linda” z siedzibą w Chociszewie, OSP w Parzęczewie
gmina miejsko-wiejska Stryków	OSP w Kiełminie, OSP w Dobrej, OSP w Gozdowie, OSP w Koźlu, OSP w Swędowie, OSP w Ługach, OSP w Lipce, OSP w Strykowie, OSP w Bratoszewicach
gmina wiejska Zgierz	OSP w Dąbrowce Wielkiej, OSP w Rogóźnie, OSP „Grotniki-Ustronie”, OSP w Skotnikach, OSP w Wypychowie, OSP w Białej, OSP w Dzierżanej, OSP w Kaniej Górze, OSP w Kęblinach, OSP w Szczawinie, OSP w Śladkowie Górnym
gmina miejska Zgierz	OSP w Proboszczewicach, OSP w Zgierzu, OSP Piaskowice-Zgierz

Źródło: <http://www.powiat.zgierz.pl/organizacje-pozarzadowe#cnt>.

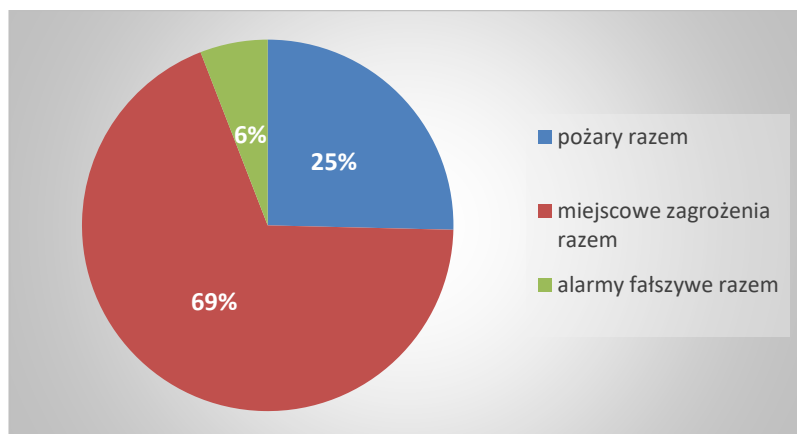
Ryc. 2. Wykaz podmiotów tworzących KRSG na terenie powiatu zgierskiego

Źródło: <http://www.straz.zgierz.pl/page/945,obszar-dzialania.html>.

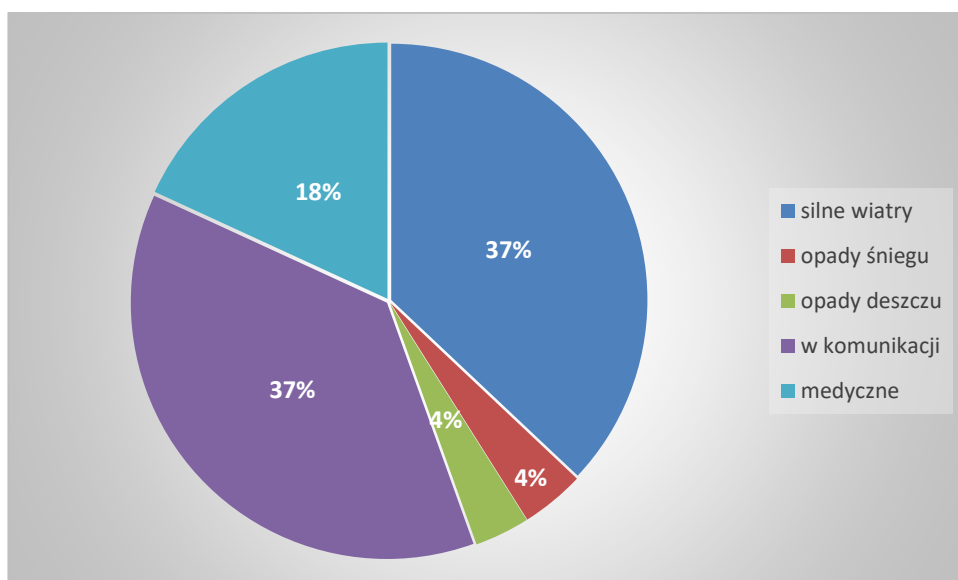
Dominującymi zdarzeniami, w których eliminowaniu lub usuwaniu negatywnych skutków uczestniczy straż pożarna, były na terenie powiatu zgierskiego miejscowe zagrożenia, czyli inne niż pożar zdarzenie wynikające z rozwoju cywilizacyjnego, działań człowieka lub naturalnych sił przyrody, stwarzające zagrożenia dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska. Po prawie 40% przypadków miejscowych zagrożeń stanowiły te o charakterze komunikacyjnym i związane z silnymi wiatrami, a prawie 1/5 – medyczne. Pożary stanowiły w 2019 r. łącznie 25% wszystkich zdarzeń z udziałem straży pożarnej, zaś fałszywe alarmy dotyczyły 6% przypadków. Co istotne, 65% przypadków fałszywych alarmów miało charakter zgłoszeń dokonanych w tzw. dobrej wierze.

Wykres 3. Zdarzenia wg rodzaju i wielkości na terenie powiatu zgierskiego w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wykres 4. Miejscowe zagrożenia wg rodzaju na terenie powiatu zgierskiego w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Obszary najbardziej zagrożone wystąpieniem powodzi na obszarze powiatu zgierskiego to Bzura na odcinku 14,4 km oraz Bełdówka na odcinku 3,1 km. Powierzchnia terenów zagrożonych zalaniem w wyniku powodzi wynosi 38 ha. Są to obszary miast Głowno i Stryków, położone w pobliżu miejskich zbiorników retencyjnych oraz obszar Ozorkowa w bliskim sąsiedztwie Bzury. Z tych terenów w przypadku wystąpienia powodzi należy ewakuować ok. 270 osób. Ochronę przed powodzią prowadzi się z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

1.4.4. Aktywność społeczna

Na terenie powiatu zgierskiego działa szereg różnych organizacji pozarządowych. Osoby starsze skupione są w Powiatowej Radzie Seniorów, utworzonej przez Zarząd Powiatu Zgierskiego uchwałą Nr 52/186/17 Zarządu Powiatu Zgierskiego z dnia 5 października 2017 r.

Złożona z 10 osób Rada Seniorów jest organem opiniodawczo-doradczym Starosty Powiatu Zgierskiego w zakresie spraw istotnych dla osób starszych. Tworzą ją przedstawiciele organizacji reprezentujących seniorów, instytucji publicznych oraz osób fizycznych zainteresowanych tą tematyką.

Wśród gmin powiatu zgierskiego najwyższą liczbę organizacji społecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców mają gminy Parzęczew oraz Stryków, z kolei najmniej – miasta: Ozorków, Aleksandrów Łódzki oraz Zgierz. Tylko w gminie wiejskiej Ozorków nie wystąpił w ciągu 5 lat (między 2014 r. a 2018 r.) wzrost liczby organizacji. Najwięcej nowo zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców pojawiło się w gminie Parzęczew, zaś najmniej w mieście Głownie. Kwoty dotacji przeznaczanych na działalność organizacji pożytku publicznego w większości przypadków wykazują stabilny wzrost; do wyjątków należą gminy Aleksandrów Łódzki oraz gmina wiejska Ozorków.

Wśród gmin powiatu zgierskiego w 2019 r. najwyższą liczbą organizacji społecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców charakteryzowały się gminy Parzęczew oraz Stryków, z kolei najmniejszą – miasta: Ozorków i Aleksandrów Łódzki. Najwięcej nowo zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców pojawiło się w gminie Parzęczew, zaś w gminie wiejskiej i miejskiej Głowno nie zarejestrowano żadnego nowego podmiotu z tzw. trzeciego sektora.

Tab. 19. Organizacje społeczne w gminach powiatu zgierskiego na 1000 mieszkańców

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
gm. Aleksandrów Łódzki	2,2	2,4	2,6	2,6	2,35	2,5
gm. w. Głowno	2,1	2,3	2,7	2,7	2,7	2,7
gm. m. Głowno	2,6	2,9	3	3,1	2,87	2,87
gm. w. Ozorków	2,7	3	3,2	3,3	2,57	2,8
gm. m. Ozorków	1,7	1,8	1,8	2	1,85	1,9
gm. Parzęczew	3,2	4,4	5	5	5,12	5,3
gm. Stryków	4,7	4,7	4,9	4,9	4,28	4,3
gm. w. Zgierz	2,9	3,1	3,3	3,7	3,68	3,9
gm. m. Zgierz	2,4	2,5	2,6	2,8	2,48	2,6

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, <https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego> i dane pozyskane z Urzędu Statystycznego w Łodzi.

Tab. 20. Nowo zarejestrowane w gminach powiatu zgierskiego fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
gm. Aleksandrów Łódzki	1	1,4	2,2	2,2	1,67	0,9
gm. w. Głowno	0	0	1,4	1,4	1,33	0
gm. m. Głowno	1,3	1,4	1,1	1,4	0,67	0
gm. w. Ozorków	0,5	1	1	2,4	1,67	2,8
gm. m. Ozorków	0,8	0,3	0,2	0,7	1,33	0,5
gm. Parzęczew	1,3	4,7	6,7	7,3	4	3,9
gm. Stryków	1,1	1,6	1,3	1,6	1,67	1,6
gm. w. Zgierz	0,8	1	1,7	2,9	3,33	1,4
gm. m. Zgierz	1,2	1,3	1,2	1,5	1,33	0,5

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, <https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego> i dane pozyskane z Urzędu Statystycznego w Łodzi.

Organizacje pozarządowe zarejestrowane na terenie powiatu zajmują się pomocą społeczną (w szczególności w kontekście wsparcia osób ubogich, z uzależnieniami czy niepełnosprawnymi), promocją kultury fizycznej i sportu, działają na rzecz seniorów, rozwoju społeczności lokalnych (np. na rzecz konkretnych miejscowości), ochrony przyrody, a także rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Rozdział 2: Sfera gospodarcza

2.1. Aktywność gospodarcza

W województwie łódzkim zauważalny jest przyrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Powiat zgierski nie odbiega od tej tendencji, a nawet wzrost ten jest w nim wyższy (w latach 2015–2019 w województwie wyniósł on 7%, a w powiecie 8,2%). Z kolei spośród gmin tworzących powiat zgierski, najwyższy przyrost wystąpił w gminach: wiejskiej Zgierz (o 15,2%) oraz Stryków (o 12,4%). Kolejne pozytywne zjawisko to spadek liczby podmiotów wykreślanych z rejestru REGON, czyli takich, które zakończyły działalność. Ogółem w województwie łódzkim liczba podmiotów wykreślanych spadła o 22,2%, w powiecie o 25%. Największa poprawa miała miejsce w gminach: wiejskiej Zgierz (o 37,3%) oraz Ozorków (o 36,5%).

Tab. 21. Podmioty gospodarki narodowej wpisane i wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności w powiecie zgierskim na tle województwa łódzkiego w latach 2015–2019

JST	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
łódzkie	968	979	993	1 004	1 036	72	73	70	78	56
powiat zgierski	962	979	1 000	1 011	1 041	76	74	73	78	57
gm. Głowno	946	941	958	968	980	86	82	88	75	67
gm. Ozorków (m.)	730	734	740	740	765	63	66	63	63	47
gm. Zgierz (m.)	992	1 006	1 027	1 024	1 048	82	78	73	86	60
gm. Aleksandrów Łódzki	1 178	1 207	1 234	1 260	1 290	81	77	86	85	63
gm. Głowno (w.)	544	537	524	547	568	37	52	46	35	31
gm. Ozorków (w.)	749	745	763	762	809	52	77	63	55	33
gm. Parzęczew	788	802	818	804	843	46	52	75	65	43
gm. Stryków	916	945	974	998	1 030	60	55	45	71	45
gm. Zgierz (w.)	1 071	1 115	1 142	1 182	1 234	102	82	85	92	64

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

W strukturze gospodarczej dominują mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające nie więcej niż 9 osób – w województwie łódzkim w 2019 r. stanowiły one 95,8% wszystkich podmiotów, a w powiecie zgierskim 96,1%. Jest to również jedyna kategoria wielkości, w której w każdej analizowanej jednostce samorządu zaobserwować można zwiększenie liczby podmiotów. Jednocześnie najmniej jest firm dużych, liczących 250 lub więcej pracowników. Działalność prowadzi jedna firma zatrudniająca ponad 1000 pracowników, zlokalizowana w gminie Stryków. W gminie tej istnieje również 5 podmiotów zatrudniających między 250 a 999 osób i ich liczba wzrosła od 2015 r. o 2 firmy. Gmina Stryków generalnie jest bardzo atrakcyjna z punktu widzenia lokowania przedsiębiorstw, co ma niewątpliwie związek z korzystnym położeniem. W jej centrum przecinają się ważne szlaki komunikacyjne – autostrady A1 i A2, biegną drogi krajowe 14 i 71, a w pobliżu kolejne – DK91, DK 72, DK 92, DK 70, S8 oraz droga wojewódzka nr 708. Ponadto na tym obszarze już od dłuższego czasu funkcjonują liczne magazyny czy centra logistyczne znanych firm.

Tab. 22. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do REGON wg klas wielkości w latach 2015 i 2019 w powiecie zgierskim na tle województwa łódzkiego

JST	0-9		10-49		50-249		250-999		1000 i więcej	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
łódzkie	229813	243 603	9 609	8 806	1 786	1 671	215	205	39	37
powiat zgierski	15 164	16 615	589	554	129	113	9	11	1	1
gm. Głowno	1 307	1 317	59	56	14	10	0	0	0	0
gm. Ozorków (m).	1 372	1 406	61	56	16	14	2	2	0	0
gm. Zgierz (m.)	5 434	5 664	186	172	56	50	4	4	0	0
gm. Aleksandrów Łódzki	3 459	4 019	129	129	23	20	0	0	0	0
gm. Głowno (w.)	258	267	6	6	0	0	0	0	0	0
gm. Ozorków (w.)	494	543	20	22	2	3	0	0	0	0
gm. Parzęczew	373	418	20	13	1	0	0	0	0	0
gm. Stryków	1 080	1 243	46	50	10	10	3	5	1	1
gm. Zgierz (w.)	1 387	1 738	62	50	7	6	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

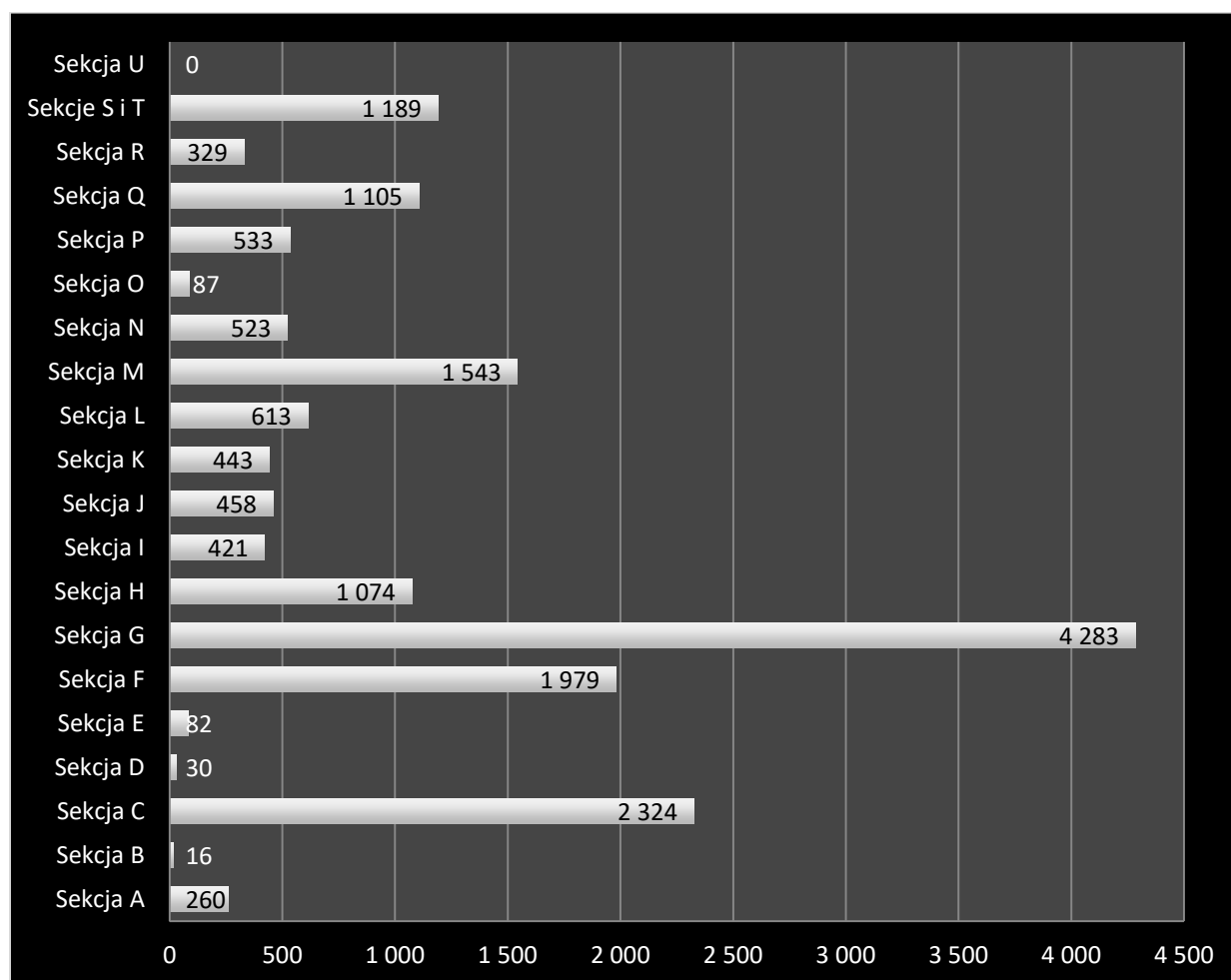
W 2019 r. w powiecie zgierskim najwięcej podmiotów gospodarczych działało w zakresie sekcji G, tj. handlu oraz naprawy pojazdów samochodowych (prawie ¼ wszystkich podmiotów). Znaczący udział miały także sekcje C (przetwórstwo przemysłowe) oraz F (budownictwo). Spory jest również udział podmiotów z sekcji H (transport i gospodarka magazynowa), który może ulegać dalszemu wzrostowi ze względu na rosnący udział powierzchni magazynowych i wzrost liczby firm transportowych na terenie powiatu. Taki rozkład częstotliwości występowania przedsiębiorstw z poszczególnych branż jest charakterystyczny dla całego województwa łódzkiego. Na terenie powiatu nie występuje żaden podmiot z sekcji U – organizacje i zespoły eksterytorialne (w przypadku województwa ich udział jest nieznaczny).

Tab. 23. Udział podmiotów reprezentujących poszczególne sekcje PKD w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów w powiecie zgierskim i województwie łódzkim w 2019 r. [%]

	Sekcje									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
województwo łódzkie	1,54	0,11	10,87	0,17	0,31	11,37	24,32	6,31	2,45	3,26
powiat zgierski	1,50	0,09	13,44	0,17	0,47	11,44	24,77	6,21	2,43	2,65
	K	L	M	N	O	P	Q	R	Si T	U
województwo łódzkie	2,68	4,30	9,54	2,86	0,84	3,51	6,29	1,82	7,44	0,002
powiat zgierski	2,56	3,54	8,92	3,02	0,50	3,08	6,39	1,90	6,88	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisane do REGON wg klasyfikacji PKD w powiecie zgierskim w 2019 r.

Legenda: Sekcja A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; Sekcja B – górnictwo i wydobywanie, Sekcja C – przetwórstwo przemysłowe, Sekcja D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, Sekcja E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, Sekcja F – budownictwo, Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, Sekcja H – transport i gospodarka magazynowa, Sekcja I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, Sekcja J – informacja i komunikacja, Sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa, Sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, Sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, Sekcja N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, Sekcja O – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, Sekcja P – edukacja, Sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna, Sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, Sekcja S – Pozostała działalność usługowa, Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, Sekcja U – organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

2.2. Rynek pracy

Sytuacja na rynku pracy w powiecie zgierskim systematycznie poprawia się, stopa bezrobocia zmniejszyła się w latach 2015–2020 o 6,5 pp. (w województwie łódzkim o 4,1 pp., a w kraju o 3,6 pp.). Niewielki wzrost (0,8 pp.) nastąpił dopiero w 2020 r., co z pewnością ma związek z epidemią i jej negatywnymi skutkami gospodarczymi. W 2020 r. wśród gmin wchodzących w skład powiatu zgierskiego najwięcej (w liczbach bezwzględnych) bezrobotnych zarejestrowanych było w Zgierzu, najmniej w gminie wiejskiej Głowno. W tej drugiej gminie odnotowano również w latach 2015–2020 największy spadek liczby bezrobotnych (o 63,6%).

Tab. 24. Stopa bezrobocia dla powiatu zgierskiego na tle kraju i województwa w latach 2015–2020 [dane na dzień 31. grudnia każdego roku]

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
POLSKA	9,8%	8,3%	6,6%	5,8%	5,2%	6,2%
WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE	10,3%	8,6%	6,8%	6,1%	5,4%	6,2%
POWIAT ZGIERSKI	12,9%	10,5%	7,9%	6,9%	5,7%	6,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Analiz sytuacji na lokalnym rynku pracy za lata 2015–2020”.

Tab. 25. Bezrobocie w gminach powiatu zgierskiego w latach 2015–2020 [stan na 31. grudnia każdego roku]

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana
gm. Aleksandrów Łódzki	1340	1089	811	743	664	826	↓ 38,4%
gm. w. Głowno	206	181	152	109	55	75	↓ 63,6%
gm. m. Głowno	912	817	626	534	338	423	↓ 53,6%
gm. w. Ozorków	332	291	249	205	172	180	↓ 45,8%
gm. m. Ozorków	1236	1057	809	679	612	695	↓ 43,8%
gm. Parzęczew	286	248	189	159	143	146	↓ 49%
gm. Stryków	444	373	273	236	184	193	↓ 56,5%
gm. w. Zgierz	542	386	308	259	237	255	↓ 53%
gm. m. Zgierz	2407	1900	1431	1368	1135	1244	↓ 48,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Analiz sytuacji na lokalnym rynku pracy za lata 2015–2020”.

Między 2015 a 2020r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie zgierskim zmniejszyła się o 47,6%. Wśród osób bez zatrudnienia przeważają kobiety i sytuacja ta na terenie powiatu pogarsza się – o ile w 2015 r. stanowiły one 49,3% bezrobotnych, to w 2020r. już 51,4%. Sytuacja jest tym gorsza, że bezrobotne kobiety mają wyższy poziom wykształcenia i są młodsze (tzw. wiek mobilny: 18-44 lata) niż bezrobotni mężczyźni, a mimo to trudniej im znaleźć zatrudnienie. Spada liczba osób mieszkających na wsi i pozostających bez zatrudnienia. Bardzo pozytywnym zjawiskiem jest spadek (aż o 50,9%) liczby bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a więc takich, dla których najtrudniej znaleźć zatrudnienie. W grupie tej dominowały osoby długotrwale bezrobotne oraz powyżej 50 r.ż., stanowiąc w 2015 r. odpowiednio 65,9% i 36,6%, a w 2020r. – 45,7% i 29,5%. O 37,8% w ciągu 6 lat udało się zmniejszyć bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych.

Tab. 26. Struktura i bilans bezrobotnych na terenie powiatu zgierskiego w latach 2015–2020

Bezrobotni		2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem		7705	6342	4848	4292	3540	4037
kobiety		3795	3074	2372	2204	1866	2077
zamieszkali na wsi		1984	1655	1276	1070	878	970
osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy⁵	ogółem	6570	5316	4037	3412	2789	3228
	do 30 r.ż.	1803	1334	1022	857	722	882
	długotrwale bezrobotne	4330	3483	2565	1970	1529	1846

5 Liczba osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy uwzględnia osoby do 30 roku życia, powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotne, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia, posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18. roku życia oraz

	powyżej 50 r.ż.	2402	2007	1512	1300	1059	1190
	niepełnosprawni	442	365	286	296	287	275

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Analiz sytuacji na lokalnym rynku pracy za lata 2015–2019”.

Analizy dokonywane przez Powiatowy Urząd Pracy w Zgierzu wskazują jeszcze na następujące cechy osób zarejestrowanych jako bezrobotne (wg danych za 2020 r.):

- 60% stanowią osoby w wieku mobilnym, tj. 18-44 lata, w tym prawie 42,7% to osoby między 35 a 44 r.ż.,
- 32% bezrobotnych to osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (największa grupa wśród bezrobotnych),
- 90,7% stanowiły osoby, które przed rejestracją w Urzędzie Pracy były zatrudnione i posiadały już staż pracy, w tym najczęściej osoby ze stażem pracy 1–5 lat, zatrudnione w przetwórstwie przemysłowym (21,1%) oraz handlu i naprawach pojazdów (15,7%),
- 24,6% osób pozostawało bez pracy od 6 do 12 miesięcy,
- dominowały osoby zatrudnione wcześniej na stanowiskach robotników przemysłowych i rzemieślników (21,6%, w tym mechanicy pojazdów, ślusarze, dziewiarze, szwaczki), pracowników usług osobistych i sprzedawców (15,9%, w tym sprzedawcy, robotnicy gospodarczy, kucharze, fryzjerzy) oraz osoby bez zawodu (17,7%).

Do najczęściej poszukiwanych zawodów, na które pracodawcy zgłaszali zapotrzebowanie w Powiatowym Urzędzie Pracy, należą: pakowacz ręczny (2101 miejsc), robotnik magazynowy (1590) i magazynier (1195).

niepełnosprawne. Pozostałe wiersze tabeli dot. osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy uwzględniają tylko te kategorie, do których zalicza się najwięcej osób.

Rozdział 3: Sfera przestrzenna

3.1. Charakterystyka zasobów środowiska naturalnego

W celu zachowania cennych przyrodniczo obiektów na terenie powiatu, wyznaczono szereg form ochrony przyrody w postaci obszarów Natura 2000, rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, a także pomników przyrody. Obszary chronione stanowią około 19% powierzchni powiatu.

Wśród naturalnych walorów powiatu zgierskiego wyróżnia się zwłaszcza obecność dużych kompleksów leśnych (lasy grotnicko-lućmierskie, lasy szczawińskie), rozwinięty system hydrograficzny, występowanie obszarów o znacznym zróżnicowaniu konfiguracyjnymi dużych walorach krajobrazowych, udokumentowane walory balneologiczne w rejonie Rogóżna (zasoby wód mineralnych), obszary występowania wydm śródlądowych. Wszystkie te cechy środowiska przyrodniczego spowodowały, że wiele terenów powiatu zostało włączonych do obszarów prawnie chronionych, a powiat zgierski należy do grupy powiatów województwa łódzkiego o największym udziale powierzchni objętych ochroną w postaci rezerwatów i parków krajobrazowych.

W powiecie zgierskim znajduje się fragment Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich utworzonego w 1996 r. na terenie Łodzi oraz powiatów: łódzkiego wschodniego, brzezińskiego i zgierskiego. Całkowita powierzchnia parku wynosi 13,767 ha, z czego na otulinę przypada 3,020 ha. Park położony jest na terenie sześciu gmin: Brzeziny, Stryków, Nowosolna, Łódź, Dmosin i Zgierz. Chroni unikatowy w Polsce środkowej krajobraz wyżynny uformowany na obszarze między Łodzią, Brzezunami i Strykowem. Do najcenniejszych walorów Parku należy wyjątkowo bogata rzeźba terenu, podlegająca ciągłym procesom geomorfologicznym, a także fragmenty naturalnej szaty roślinnej, związanej zwłaszcza z licznymi źródłiskami i strumieniami oraz interesująca fauna. Park charakteryzują wieloplanowe panoramy uformowane przez konfigurację terenu, podkreślone przez granice polno-leśne oraz doliny z roślinnością łągową. Powierzchnia Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich na terenie powiatu zgierskiego wynosi 2 989,4 ha, z czego otulina wynosi 1 056,8 ha. Park ten swym zasięgiem obejmuje: gminę Stryków (powierzchnia parku 1933 ha oraz otuliny 1 014,3 ha) i gminę Zgierz (powierzchnia otuliny 42,5 ha). Decydujące znaczenie dla Parku ma zachowanie charakterystycznych krajobrazów otwartych, nie zakłóconych przez zabudowę i wygradzenia.

Obok parku krajobrazowego na terenie powiatu zgierskiego znajduje się 7 rezerwatów przyrody. Łączna powierzchnia rezerwatów wynosi 308,51 ha:

- Ciosny – rezerwat florystyczny (naturalne skupisko okazałych jałowców pospolitych rosnących na wydmach śródlądowych) o pow. 2,37 ha;
- Dąbrowa Grotnicka – rezerwat leśny (zespół dąbrowy świetlistej oraz wiele stanowisk roślin ciepłolubnych i chronionych) o pow. 100,47 ha;
- Grądy nad Moszczenicą – rezerwat leśny (różnorodność zbiorowisk leśnych z przewagą grądów i bogatą florą wczesnowiosenną rozwijającą się w harmonii z warunkami geomorfologicznymi) o pow. 42,14 ha;
- Struga Dobieszkowska – rezerwat leśny (naturalny krajobraz strumienia śródleśnego z interesującymi formami morfologicznymi oraz dobrze wykształcone zbiorowiska leśne, głównie łągowe i grądowe) o pow. 37,65 ha;
- Torfowisko Rąbień – rezerwat torfowiskowy (torfowisko wysokie ze zróżnicowaną roślinnością) o pow. 42,43 ha;

- Grądy nad Lindą – rezerwat leśny (meandrująca rzeka Linda z dopływem, kompleksem źródeł oraz grądy i łągi jesionowo-olszowe) o pow. 55,83 ha,
- Zabrzeźnia – rezerwat leśny (grąd z udziałem jodły przy północnej granicy jej zasięgu) o pow. 27,62 ha.

Na terenie powiatu zlokalizowane są 252 pomniki przyrody oraz stanowisko dokumentacyjne „*Odślonięcie geologiczne w Niesułkowie Kolonii*” w gminie Stryków.

Wśród użytków ekologicznych przewagę stanowią zbiorniki wodne oraz tereny podmokłe mające na celu objęcie ochroną naturalnych swoistych zespołów przyrodniczych, charakterystycznych dla terenów podmokłych i okresowo zalewanych oraz ochrona miejsc bytowania ptactwa wodnego i błotnego. W sumie na terenie powiatu wyznaczono 33 użytki ekologiczne.

W ramach NATURY 2000 objęto ochroną obszar o powierzchni 284,6 ha. Wśród obszarów wymienić należy:

Słone Łąki w Pełczyskach (PLH100029). Składa się na niego mozaika łąk oraz pól uprawnych. Wśród nich znajdują się niewielkie obszarowo solniska. „Słone Łąki w Pełczyskach” są trzecim w środkowej Polsce obszarem, na którym zachowały się zbiorowiska typowe dla śródlądowych solnisk z rzędu *Glauco-Puccinellietalia*. Solniska te są jedynym w regionie łódzkim obszarem, na którym zachowały się zbiorowiska typowe dla słonych łąk w stanie zbliżonym do tego, w jakim znajdowały się na tym obszarze kilkadziesiąt lat temu. Pomiedzy roślinnością słonolubną i innymi komponentami ekosystemu (owady, grzyby) tworzą się specyficzne powiązania troficzne i rozwojowe. Solniska stanowią miejsce gniazdowania i lęgu wielu gatunków ptaków. Wartość użytkowa siedliska jest relatywnie mniejsza – funkcjonują jako pastwisko lub łąka kośna.

Dąbrowa Grotnicka (PLH100001). Obszar leży na polodowcowej równinie u podnóża krawędzi Wzniesień Łódzkich. W całości porastają go lasy liściaste – grąd środkowoeuropejski oraz świetlista dąbrowa, która zajmuje aż 60% powierzchni obszaru (największa dąbrowa świetlista w województwie łódzkim). W drzewostanie dominują dęby i sosny, których wiek nierzadko przekracza 100-120 lat. Występuje tu 5 chronionych gatunków roślin, w tym cenny dzwonecznik wonny, którego populacja liczy ok. 10-25 osobników. Fauna reprezentowana jest m.in. przez żmiję zygzakowatą. Obszar znajduje się wewnątrz dużego kompleksu „Lasów Grotnickich”.

Grądy nad Lindą (PLH100022). Położony w południowo-wschodniej części Lasów Grotnickich obszar jest dość zróżnicowany geomorfologicznie. Obok pagórków żwirowych występują formy dolinne i nisze źródłiskowe. Południową granicę obszaru stanowi rzeka Linda. Dolina Lindy charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu i wynikającą z niej naturalną mozaiką fitocenoz. Drzewostany osiągają wiek do 145 lat, obecne są też przestoje dębowe w wieku 250 lat. Przy korytach cieków i w niszach źródłiskowych zachowały się dobrze wykształcone fitocenozy łągów i olsów źródłiskowych, w wyższych częściach doliny i na pagórkach żwirowych dominują siedliska grądu subkontynentalnego, natomiast w najwyższych partiach piaszczystych wzniesień stwierdzono sosnowo-dębowe bory mieszane. W granicach znalazł się również zabagniony obszar wysiękowy porośnięty przez zapust z olszą czarną – inicjalne stadium olsu – oraz fitocenozy nieleśne z elementami torfowisk niskich i szuwarów. Obszar posiada istotne znaczenie dla geograficznego rozmieszczenia obszarów sieci Natura 2000. Jest reprezentacją dla szaty roślinnej źródlisk typowych dla strefy krawędziowej Wzniesień Łódzkich, uzupełnia sieć obiektów chroniących fitocenozy grądowe. Te dwa typy siedlisk reprezentowane są w omawianym obszarze przez płyty zróżnicowane ekologicznie.

Występują typowe łągi przyszlumykowe i olsy źródliskowe oraz grądy niskie, typowe i płaty grądów wysokich z udziałem gatunków ciepłolubnych. Istotne znaczenie ma występowanie gatunku rośliny z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej – dzwonecznika wonnego.

Silne Błota (PLH100032) to zbiornik wodny o powierzchni ok. 21 ha, powstały wskutek eksploatacji torfów XIX w. oraz w czasie II wojny światowej. Niegdyś bezodpływowy, po zabiegach melioracyjnych w latach 70 odwadniany do strugi Malinki. Powierzchnia otwartego lustra wody stanowi nie więcej niż 30% całej powierzchni. Pozostałą część porasta głównie szuwar szerokopalkowy, wąskopalkowy, trzcinowy oraz turzycowiska – przede wszystkim zespoły turzycy błotnej, zaostzonej i pęcherzykowatej. Niewielki fragment zajmuje ols porzeczkowy. Otoczenie obszaru stanowi od północnej strony bór sosnowy, porastający kompleks wydmy śródlądowych, od południowej zaś – grunty wsi Kwilno, niegdyś łąki i pastwiska, obecnie głównie nieużytki. Jest to ważne w regionie miejsce godowania i żerowania 9 gatunków płazów. Licznie występuje tu m.in. traszka grzebieniasta i kumak nizinny. Dla obu gatunków to jedno z cenniejszych stanowisk w okolicach Łodzi. Jako pozostałość po torfowisku wysokim, w charakterystycznym dla regionu układzie z kompleksem wydmy śródlądowych, obszar od kilkadziesiąt lat proponowany był do ochrony rezerwatowej, później jako zespół przyrodniczo-krajobrazowy. Lokalnie stanowi ważną ostoję ptactwa wodno-błotnego, zarówno jako miejsce lęgu m.in. bąka, bączka, żurawia, błotniaka stawowego; żerowania m.in. bielika, bociana czarnego i białego; jak i miejsce postoju w trakcie migracji. Jest to cenny obiekt dydaktyczno-naukowy, zarówno dla biologów, przyrodników, geomorfologów, ale także jako pamiątka lokalnego zwyczaju eksploatacji torfu.

Szczypiorniaki Kowaliki (PLH100033). Nazwa ostoi pochodzi od nazw 2 zbiorników będących głównymi jej składowymi. Są to zbiorniki o silnie rozwiniętej strefie brzegowej oraz szerokim pasie trzcinowisk, zajmujące powierzchnię ok. 10 ha, zasilane bezimiennym ciekim oraz spływami powierzchniowymi. Znajdują się w lasach bagiennych i wilgotnych, które stanowią bogatą mozaikę siedlisk, w tym znajdujących się w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej łągów olszowych. Od zachodniej strony brzeg zbiorników stanowi pasmo żwirowisk i piaszczystych pagórków, mających swoją genezę w epoce lodowcowej.

Szczególnym elementem w ochronie przyrody są zabytkowe parki wiejskie. Na terenie powiatu zgierskiego znajduje się 13 parków wiejskich: w gminie Stryków – 4 parki, w gminie Ozorków – 3, w gminie Głowno – 3, w gminie Zgierz – 2 i w gminie Parzęczew – 1. Najcenniejsze parki wiejskie uznane zostały za parki zabytkowe i wpisane do Rejestru Zabytków.

Lasy i grunty leśne obejmują obszar 16 511,07 ha (stan na 31.12.2019 r.), co stanowi 18,9% powierzchni powiatu. W strukturze własności przeważają lasy państwowe (75,9%). Najbardziej zalesionymi gminami są gmina wiejska Zgierz oraz gmina miejska Głowno, gdzie ponad 28% powierzchni stanowią lasy.

W ramach zasobów środowiska naturalnego nie bez znaczenia pozostają zbiorniki wodne, które pełnią istotne funkcje hydrologiczne (źródło zasilania wód podziemnych, regulacja stosunków wodnych w zlewni, zabezpieczenie w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych, jak powódź i susza), ale także rekreacyjne. Na terenie powiatu zgierskiego, według Programu Ochrony Środowiska⁶, znajduje się 27 zbiorników wodnych o różnych funkcjach i znaczeniu (stawy, zbiornik retencyjny, zbiornik wodny) o całkowitej powierzchni 357,1 ha.

⁶ „Powiatowego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgierskiego na lata 2017–2020 z perspektywą do roku 2023”, UCHWAŁA NR XXXVIII/409/17 Rady Powiatu Zgierskiego z dnia 27 października 2017 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgierskiego na lata 2017–2020 z perspektywą do roku 2023”, s. 109.

W rejonie Rogóżna występują mineralne wody termalne o dużych walorach balneologicznych, ponadto zasoby wód termalnych występują również w okolicach Ozorkowa.

Według „Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2019 r.” złoża Kotowice to wody lecznicze zmineralizowane.

Wody powierzchniowe w powiecie, tak jak i w województwie są silnie zanieczyszczone⁷. W latach 2014–2019 zły stan wód zdiagnozowano dla 95,3% spośród 192 ogółu badanych Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP). Zły stan większości rzek województwa wynika z ich niskiego stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego. Mimo prowadzonych prac związanych z budową i modernizacją oczyszczalni ścieków, nadal głównym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są ścieki komunalne i przemysłowe ze źródeł punktowych, ponadto zanieczyszczenia ze źródeł rozproszonych i obszarowych (spłukiwane opadami z terenów zurbanizowanych i rolnych, pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji zbiorczej, a także z tzw. depozycji atmosferycznej) 99 oraz liniowe (pochodzenia komunikacyjnego).

Zgodnie z raportem stanu środowiska w województwie łódzkim ocena stanu JCWP na terenie powiatu zgierskiego w 2018 roku wskazała na zły stan wód⁸

Jednym z większych problemów, z którym boryka się powiat zgierski w zakresie wód, jest występowanie deficytów wody w glebie, zmniejszenie zasobów wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych, co wynika ze zmiany klimatu oraz związanymi z nimi ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi (coraz wyższe temperatury powietrza, silne nasłonecznienie, deficyt opadów, ekstremalne susze). Zgodnie z Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej IUNG, PPSS, KWB Bełchatów znaczna część powiatu charakteryzuje się wysokim niedoborem wody.

Jakość powietrza atmosferycznego jest wypadkową warunków emisji zanieczyszczeń, właściwości wprowadzanych do atmosfery substancji, warunków meteorologicznych, a także ukształtowania i pokrycia terenu. Głównymi źródłami zanieczyszczeń w powiecie zgierskim są źródła emisji o pochodzeniu antropogenicznym:

- spalanie paliw w sektorze bytowo-gospodarczym;
- niska emisja z indywidualnych systemów grzewczych w sezonie grzewczym;
- transport samochodowy – spalanie paliw, ścieranie nawierzchni dróg oraz niektórych części samochodowych;
- przemysł – energetyczne spalanie paliw, procesy wydobywcze kopalin;

Podstawowymi substancjami zanieczyszczającymi powietrze są pyły zawieszone, czyli drobne cząsteczki swobodnie unoszące się w powietrzu. Wyróżnia się dwa główne rodzaje pyłu zawieszonego: PM₁₀, czyli pył o średnicach cząstek poniżej 10 µm, który jest wystarczająco drobny by bez problemu przenikać w głąb układu oddechowego oraz PM_{2,5}, czyli pył bardzo drobny (średnica cząstek poniżej 2,5 µm), stanowiący od 60% do 70% pyłu PM₁₀ (w zależności od pory roku).

W 2019 r. w województwie łódzkim przekroczenia dopuszczalnej wartości średniodobowej stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ odnotowano w 12 ośrodkach (Łodzi, Brzezinach, Łowiczu, Opocznie, Pabianicach, Piotrkowie Trybunalskim, Radomsku, Rawie

7 Część poświęcona jakości wód oraz stanu powietrza atmosferycznego zaczerpnięto ze Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, Załącznik do Uchwały Nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 r.

8 Stan środowiska w województwie łódzkim. Raport 2020, GIOS 2020, s. 85.

Mazowieckiej, Sieradzu, Tomaszowie Mazowieckim, Zduńskiej Woli, Zgierzu). Natomiast najdłuższy okres z wysokim poziomem zanieczyszczeń zaobserwowano w Zgierzu (60 dni).

Zbyt wysoki poziom dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} został odnotowany w strefie aglomeracji łódzkiej. Należy jednak zauważyć, że w większości miast, w których nie odnotowano przekroczeń w 2019 r., stacje pomiarowe wykazywały wysokie wartości stężeń. Problem jakości powietrza dotyczy także obszarów wiejskich, gdzie głównym źródłem ciepła są indywidualne instalacje grzewcze opalane paliwami stałymi.

Największa koncentracja zanieczyszczeń powietrza wynikająca z przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀, pyłu PM₁₀, pyłu PM_{2,5} odnotowywana jest praktycznie w każdej gminie wchodzącej w skład powiatu zgierskiego.

Uciążliwości związane z emisją hałasu do środowiska spowodowane są postępującą urbanizacją i rozwojem komunikacji drogowej. Na obszarze powiatu zgierskiego głównym źródłem zagrożeń akustycznych jest transport drogowy. Większa elastyczność transportu drogowego w porównaniu z transportem kolejowym oraz większa niż kilkanaście lat temu dostępność na rynku środków transportu drogowego zadecydowała o obecnej dominacji tego rodzaju transportu. Wraz z niewystarczającym i spóźnionym, w stosunku do tempa rozwoju komunikacji drogowej, rozwojem układów drogowo – ulicznych, uległy pogorszeniu warunki akustyczne w wielu miastach i na terenach położonych w pobliżu dużych tras komunikacyjnych. W ciągu ostatnich 10 lat zaszły duże zmiany w układzie transportowym na terenie powiatu zgierskiego, przede wszystkim ze względu na budowę autostrad. Powiat znajduje się bowiem w centrum kraju oraz na szlaku autostrad A1 (północ – południe) oraz A2 (wschód – zachód). Głównym powodem dużej uciążliwości hałasu drogowego, obok stosunkowo dużego natężenia ruchu pojazdów, jest wysoki udział w strumieniu samochodów pojazdów ciężkich. Ich szczególnie negatywne oddziaływanie zaznacza się na terenach zwartej zabudowy⁹.

3.2. Potencjał turystyczny

W poprzednim rozdziale wskazano najważniejsze tereny cenne przyrodniczo, podlegające ochronie prawnej. Generalnie należy podkreślić (z punktu widzenia rozwoju turystyki na terenie powiatu zgierskiego), walory przyrodnicze powiatu wynikają z dużego zróżnicowania terenu i krajobrazów, umożliwiając rozwój różnych „dziedzin” turystyki. Poniżej przedstawiono wybrane walory przyrodniczo-kulturowe wszystkich gmin tworzących powiat zgierski.

Gmina wiejska Głowno

W gminie znajduje się kilka dużych kompleksów leśnych, w tym największy „Karnków” o powierzchni 180 ha. Bogactwo przyrodnicze uzupełniają także 23 pomniki przyrody oraz parki dworskie w Domaradzynie i Lubiankowej, w których wiek drzewostanu przekracza często 100 lat. W Mąkolicach mieści się XV-wieczny kościół drewniany pw. św. Wojciecha z dzwonnica. W gminie znajdują się również obiekty z okresu II wojny światowej: na cmentarzu w Mąkolicach – kwatera żołnierzy 57, Pułku Piechoty Armii Poznań, poległych w 1939 r., a we wsi Boczek

⁹ „Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgierskiego na lata 2017–2020 z perspektywą do roku 2023”, UCHWAŁA NR XXXVIII/409/17 Rady Powiatu Zgierskiego z dnia 27 października 2017 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgierskiego na lata 2017–2020 z perspektywą do roku 2023”, s. 56.

Domaradzkie – pomnik (granitowy kamień) poświęcony ppłk. Tadeuszowi Mikke, dowódcy 15. Pułku Ułanów Poznańskich, poległemu również w 1939 r.

Co ciekawe, gmina znajduje się pod wpływem folkloru łowickiego. Jest on dostrzegalny przede wszystkim w obrzędach, muzyce, tańcu, śpiewie, strojach, ale także rękodziele (zwłaszcza pasiak łowicki, wycinanki, pająki, rzeźba, ceramika). Tradycje te kultywują w szczególności mieszkańcy Mąkolic i Woli Mąkolskiej.

Gmina miejska Głowno

Na obszarze miasta znajduje się fragment rezerwatu przyrody „Zabrzeźnia” ze ścieżką edukacyjną. Przez jego teren przepływają aż 3 rzeki: Mroga, Mrożyca i Brzuśnia. Na rzece Mrodze znajduje się zbiornik wodny o charakterze retencyjnym (Huta Józefów), wykorzystywany w szczególności przez wędkarzy. Z kolei z zalewu Mrożyczka z plażą, strzeżonym kąpieliskiem i wypożyczalnią sprzętu pływającego korzystają nawet windsurferzy czy żeglarze. Wokół zalewu natomiast zlokalizowane są boiska do siatkówki plażowej, beach soccera, plac zabaw dla dzieci czy miejsca do wędkowania. Obecnie miasto w nieco zmienionej formie (m.in. poprzez „Rodzinną Re-Kreację”) wraca do swoich tradycji przedwojennych, kiedy to stanowiło miejscowość letniskową, do której chętnie udawali się przede wszystkim łodzianie.

Wśród wartych odwiedzenia miejsc można wymienić: Plac Wolności z Dębem Wolności, posadzonym przez mieszkańców w 10. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości, zespół dworsko-parkowy „Zabrzeźnia” (obecnie siedziba Rady Miejskiej i Urząd Stanu Cywilnego), pałac Jabłońskich oraz kościół pw. św. Jakuba Apostoła.

Gmina Stryków

Sama gmina położona jest na terenie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich. W jej obrębie znajduje się duża liczba ośrodków jeździeckich, co sprzyja zwiedzaniu gminy w tej formie, przy wykorzystaniu Łódzkiego Szlaku Konnego. W Strykowie znajduje się jedyny w województwie łódzkim tor motokrosowy, gdzie rozgrywana jest co roku runda Międzynarodowych Motocrossowych Mistrzostw Polski. Nad Strykowskim Zalewem można korzystać z bogatej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Ponadto na terenie gminy znajduje się wiele zabytkowych kościołów mariawickich i rzymsko-katolickich, m.in. drewniane kościoły w Niesułkowie Kolonii i Koźlu. W Bratoszewicach zachował się zabytkowy park z pałacem hrabiów Rzewuskich z początku XX w. oraz zabudowę folwarczną z połowy XIX w. Na cmentarzu w Dobrej zachowała się zbiorowa mogiła powstańców z 1863 r., a we wsi Koźle – cmentarz wojenny żołnierzy polskich z Armii „Poznań”, poległych w 1939 r. Na obrzeżu lasu Poćwiardowskiego (w pobliżu Niesułkowa Kolonii) znajduje się cmentarz z czasów I wojny światowej.

Gmina wiejska Zgierz

Do najcenniejszych elementów przyrodniczych należą rezerwaty przyrody: Ciosny (skupisko jałowców na wydmach śródlądowych), Dąbrowa Grotnicka (fragment dąbrowy świetlistej ze stanowiskami np. dzwonecznika), Grądy nad Lindą i Grądy nad Moszczenicą (liczne gatunki roślin chronionych i rzeka Moszczenica). Ochroną objęte są ponadto parki podworskie w: Dzierżąnej, Kęblinach, Jeżewie, Lućmierzu i Glinniku. Zachowały się aleje drzew: lipowa w Grotnikach i Wypychowie, lipowo-bukowa w Glinniku oraz z klonów srebrzystych w Łagiewnikach Nowych. Atrakcją dla turystów stanowi projekt edukacyjny polegający na możliwości skorzystania z wozów drabiniastych czy bryczek w celu zwiedzenia starej kuźni

w Dzierżąnej, młyna wodnego w Ciosnach czy udziału w pokazie kowalstwa. Ponadto przez teren gminy przebiegają szlaki piesze, rowerowe i konne o długości 160,5 km.

Gmina miejska Zgierz

Główną atrakcję miasta stanowi Park Kultury „Miasto Tkaczy”, czyli zespół 4 drewnianych domów tkaczy w obrębie ul. Narutowicza i Rembowskiego. W obiektach tych mieszczą się m.in.: Muzeum Miejsca, Dom Turysty, Centrum Konserwacji Drewna. Z kolei „Trakt jeża z Miasta Tkaczy – Zgierza” obejmuje 29 miejsc nawiązujących do lokalnej tożsamości, w tym tradycji tkackich. Nazwa traktu nawiązuje do książki Wandy Chotomskiej pt. „Przygody jeża spod miasta Zgierza”. Poza tym do ważnych zabytków miasta należą: kościół farny pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej, neogotycki kościół Chrystusa Króla (dawna świątynia mariawicka), budynek Zespołu Szkół i Placówek Kwalifikacji Zawodowych – dawnego Żeńskiego Seminarium Nauczycielskiego im. Stefana Żeromskiego, budynki dawnych: szkoły ewangelickiej, remizy OSP, Dom pod Lwami (Muzeum Miasta Zgierza) oraz budynek Miejskiego Zakładu Kąpielowego, w którym – w momencie oddania do użytku, tj. w 1929 r. – mieściła się jedna z dwóch w Polsce krytych pływalni. Z lat 20. XIX w. pochodzi budynek Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej im. Bolesława Prusa, wybudowany w stylu polskiego dworku. Polski Czerwony Krzyż korzysta z budynku „Augustówki”, w którym mieścił się pałac rodziny Borstów – twórców i właścicieli największych fabryk przemysłu wełnianego w Zgierzu. Budynek Urzędu Stanu Cywilnego powstał na terenie dawnego folwarku Zegrzany, posiadłości właściciela farbiarni.

Prawie 1/5 powierzchni miasta zajmują lasy: Dąbrówka (północ), Chełmy (granica z Łodzią) oraz Krogulec (północy-zachód). To głównie dzięki nim miasto stanowi zaplecze rekreacyjne dla aglomeracji łódzkiej. Sprzyjają temu również obiekty sportowo-rekreacyjne, takie jak: Ośrodek sportowo-wypoczynkowy Malinka, Centrum Rekreacji Rodzinnej i park linowy w Parku Miejskim im. T. Kościuszki, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, baseny i Orliki. Ze Zgierza „wychodzą” także dwa szlaki piesze (niebieski „Szlak Pamięci Ofiar Hitlerowskiego Ludobójstwa” do Łuźmierza, zielony do Rezerwatu Ciosny) oraz rowerowe („Agroturystyczny Szlak Rowerowy” do Dąbrówki Sowiec oraz ścieżka rowerowa Krogulec przez dukty uroczyska o tej samej nazwie).

Gmina wiejska Ozorków

Ze względu na występujące na terenie gminy złoża soli, rosną tu liczne gatunki roślin słonolubnych, jak ostrzew rudy czy jarnik solankowy. Ponadto w Sokolnikach zlokalizowany jest Punkt Edukacji Leśnej oraz ścieżka przyrodniczo-leśna.

Z kolei wśród ciekawych obiektów zabytkowych uwagę zwracają kościół pw. św. Wawrzyńca Diakona i Męczennika w Solcy Wielkiej oraz zlokalizowany w tej samej wsi wiatrak koźlak i cmentarz parafialny z mogiłami żołnierzy polskich i niemieckich poległych w czasie walk nad Bzurą. W Skotnikach zachował się dwór z 1843 r., otoczony 6-hektarowym parkiem. Z kolei w Sierpowie funkcjonuje nowoczesna składnica zabytków odkrytych na przebiegu autostrad biegnących przez województwo łódzkie w czasie ich budowy. Poza parkiem w Skotnikach, status zabytku ma również krajobrazowy park w Leśmierzu o powierzchni 7,6 ha, z 2 stawami rybnymi.

Ofertę rekreacyjną uzupełniają: wioska indiańska Tatanka w Solcy Małej, w której można oglądać kolekcję indiańskiego rękodzieła oraz Leśna Osada – Wioska SPA.

Gmina miejska Ozorków

Na przepływającej przez miasto rzece Starówka powstał zbiornik retencyjny o powierzchni 12 ha, tzw. Zalew Miejski. W sezonie tworzone jest tam strzeżone kąpielisko, można wypożyczać sprzęt pływający. Ze zbiornika korzystają również wędkarze. Drugim obiektem o charakterze sportowo-rekreacyjnym jest Miejska Kryta Pływalnia „WODNIK”, przystosowana również do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Do ciekawych obiektów zabytkowych zaliczyć należy: pałac Schlösseów (rodzina, która tworzyła tutejszy przemysł włókienniczy), w którym zachowały się parkiet, stiuki, malowidła, witraże i polichromie, kościół pw. św. Józefa Oblubieńca NMP i Podwyższenia Krzyża Świętego, kościół ewangelicko-augsburski pw. Dwunastu Apostołów Jezusa Chrystusa oraz kościół (kaplica) pw. Najświętszego Serca Jezusowego na Bugaju.

Gmina Parzęczew

Na szczególną uwagę zasługuje drewniany kościół pw. św. Rocha w Parzęczewie, pochodzący z 1. poł. XVII w.

Gmina charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz ciekawymi obiektami przyrodniczymi. Należą do nich przede wszystkim: 11 pomników przyrody, park wiejski w Parzęczewie, piaszczysto-żwirowa Góra Marii („góra bibianowska”) o polodowcowym pochodzeniu, będąca najwyższym miejscem w okolicy, a także Pustkowa Góra. Na zalewie w Leźnicy Wielkiej funkcjonuje w sezonie letnim kąpielisko strzeżone z wypożyczalnią sprzętu pływającego, polem namiotowym oraz infrastrukturą sportową. Przez teren gminy przebiegają 3 szlaki rowerowe: „Po Ziemi Parzęczewskiej”, „W Centrum Polski” oraz „Łódzka Magistrala Rowerowa”. Turyści mogą także korzystać z przejażdżek bryczkami.

Gmina Aleksandrów Łódzki

Miasto powstało na początku XIX w. i rozwijało się dzięki przemysłowi włókienniczemu. Zachowały się w nim przede wszystkim kościół pw. Świętych Archaniołów Rafała i Michała, dawny kościół ewangelicko-augsburski (pw. św. Stanisława Kostki), Ratusz Miejski, budynek Jatek – nawiązujący do Jatek Miejskich rozebranych w 1988 r., budynek Biblioteki Publicznej im. Jana Machulskiego, czyli dawna Pastorówka. Zachował się niewielki cmentarz żydowski z grobami cadyków. Ponadto o obecności społeczności żydowskich na tych terenach przypomina obecny internat Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika, zbudowany w 1935 r. jako dwór cadyków chasydzkich z rodziny Danziger. Park Miejski to dawny ogród spacerowy utworzony w stylu angielskim, założony przez właściciela miasta, Rafała Bratoszewskiego. Z 1908 r. pochodzi z kolei willa i fabryka Alberta Stillera przy ul. Wojska Polskiego – jedna z większych i nowocześniejszych fabryk pończosznich w Aleksandrowie Łódzkim.

Z kolei wśród atrakcji przyrodniczych wyróżnia się rezerwat przyrody „Torfowisko Rąbień”. Wyróżniają go rosnące 2 gatunki roślin owadożernych, 68 gatunków ptactwa oraz płazy i gady.

Promocji turystycznej powiatu służą m.in. liczne imprezy kulturalne czy sportowe. Należą do nich: Ogólnopolski Wyścig Kolarski „Master” w ramach Pucharu Polski, spływ kajakowy w Głownie „Mroga Trophy”. Z kolei wśród imprez kulturalnych można wymienić: „Kolory Polski” Wędrowny Festiwal Filharmonii Łódzkiej w Aleksandrowie Łódzkim, Ogólnopolski Supermaraton 25/50, Ogólnopolski Festiwal Muzyki Rockowej „ZDERZAK”.

Powiat przygotował różne wydawnictwa prezentujące największe atrakcje przyrodnicze i kulturowe znajdujące się na jego terenie. Ponadto organizowane są liczne konkursy i akcje

promocyjne mające na celu promowanie terenów powiatu zgierskiego, jak krasnal zgieriek, pejzaże malowane przez artystów wydane następnie w formie albumów.

3.3. Infrastruktura komunikacyjna

Powiat zgierski posiada gęstą sieć dróg, obejmującą zarówno drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe, jak i gminne.

Drogi krajowe przebiegające przez powiat:

- droga krajowa nr 91 Gdańsk – Cieszyn (granica państwa);
- droga krajowa nr 14 Łowicz – Walichnowy;
- droga krajowa nr 71 Stryków – Rzgów;
- droga krajowa nr 72 Konin – Rawa Mazowiecka.

Drogi wojewódzkie przebiegające przez powiat:

- droga wojewódzka nr 469 Uniejów – Wróblew;
- droga wojewódzka nr 702 Kutno – Zgierz;
- droga wojewódzka nr 708 Ozorków – Brzeziny.

W ostatnich 10 latach doprowadzono do zasadniczych zmian w układzie drogowym na terenie powiatu przede wszystkim ze względu na budowę autostrad. Istotne z punktu widzenia rozwoju regionu jest położenie powiatu w centrum kraju oraz na szlaku autostrad A1 (północ-południe) i A2 (wschód-zachód), będących elementem węzła komunikacyjnego autostrad środkowoeuropejskich o znaczeniu międzynarodowym. Na północ od Zgierza przebiega trasa A2 z węzłami w Emilii, Piątku i Strykowie (wokół którego rozbudowuje się centrum logistyczno-przeładunkowe). Na wschód od miasta przebiega autostrada A1, która krzyżuje się z A2 koło Strykowa (por. ryc. 1). Przez Zgierz będzie również wiodła droga ekspresowa S-14, stanowiąca zjazd z autostrady A2 do Łodzi. Na terenie powiatu znajdują się węzły komunikacyjne umożliwiające przejazd na główne szlaki o zasięgu wojewódzkim i krajowym.

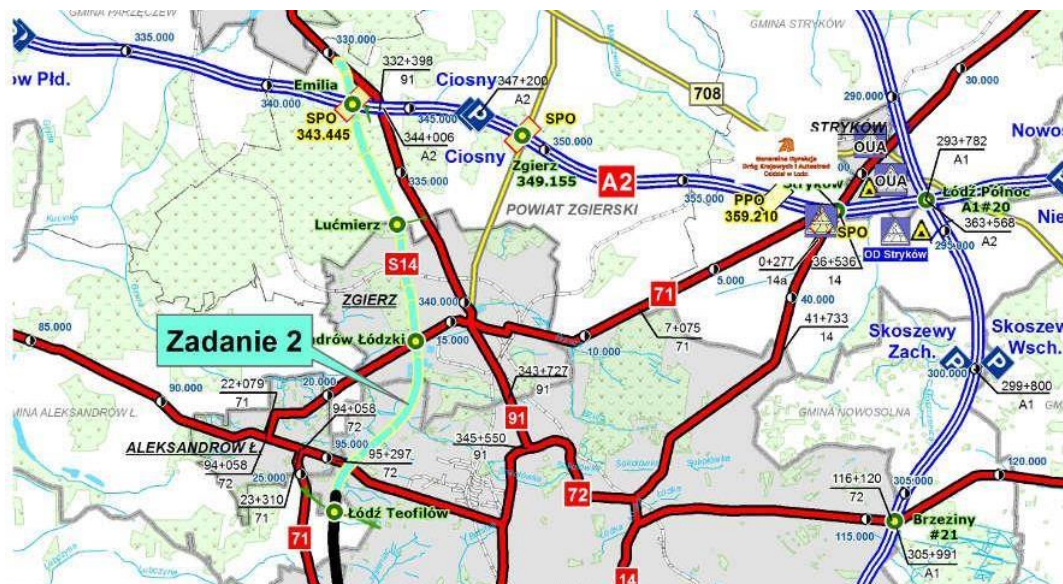
Sieć dróg „lokalnych” funkcjonujących na terenie powiatu zgierskiego wynosiła 1 450,3 km (zgodnie z danymi GUS za 2019 r.). Najwięcej dróg kwalifikuje się jako gminne (966,6 km), z czego 626,3 km stanowią drogi o nawierzchni twardej oraz 340,3 km o powierzchni gruntowej. Drogi znajdujące się pod bezpośrednim zarządem powiatu liczą 438,6 km z czego wyłącznie 24,0 km stanowią drogi gruntowe.

Tab. 27. Drogi powiatowe i gminne według typu nawierzchni w latach 2015–2019

o nawierzchni twardej					w tym o nawierzchni twardej ulepszonej					o nawierzchni gruntowej				
2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
drogi gminne (km)														
555,8	593,6	597,7	604,8	626,3	510,3	528,6	535,7	542,6	559,5	407,6	371,2	366,4	359,4	340,3
drogi powiatowe (km)														
415,1	412,4	411,6	414,7	414,7	415,1	412,4	411,6	414,7	414,7	23,6	26,3	27,1	24,0	24,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Ryc. 3. Sieć drogowa na terenie powiatu zgierskiego oraz planowany przebieg drogi ekspresowej S-14.

Źródło: Raport o stanie Powiatu Zgierskiego za 2019 rok, s. 78 oraz <http://s14-odcinek2.pl/>.

3.4.1. Transport drogowy

Oferta w zakresie transportu osób realizowana jest głównie w ramach transportu drogowego. Przewóz osób dostępny jest na terenie wszystkich gmin powiatu zgierskiego, przy czym występuje wyraźne zróżnicowanie stopnia obsługi przewozowej poszczególnych jednostek. Na terenie powiatu zgierskiego funkcjonują systemy komunikacji miejskiej obejmujące Zgierz (MUK Zgierz) i Głowno (MZK Głowno). Dodatkowo, MPK Łódź realizuje kursy na obszarach Zgierza, Aleksandrowa Łódzkiego, Ozorkowa i Strykowa. Ponadto organizatorem komunikacji w części południowej powiatu jest Gmina Miasto Zgierz na podstawie porozumienia międzygminnego w sprawie międzygminnej komunikacji autobusowej, zawartego pomiędzy Gminą Aleksandrów Łódzki, Gminą Miasto Zgierz, Gminą Zgierz i Gminą Stryków w przedmiocie świadczenia przewozu osób i rzeczy linią autobusową lokalnego transportu zbiorowego w Zgierz¹¹. Mieszkańcy południowej części powiatu mogą korzystać m.in. ze Wspólnego Biletu Łódzko-Zgierskiego¹².

10 Raport o stanie Powiatu Zgierskiego za 2019 rok, s. 80.

16 Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w Zgierzu (Plan Transportowy), UCHWAŁA NR XLVIII/579/14 RADY MIASTA ZGIERZA z dnia 24 kwietnia 2014 r. w sprawie wprowadzenia planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w Zgierzu, s. 50.

12 <https://www.muk.zgierz.pl>

Ponadto pozostałe gminy mają dostęp do połączenia z Łodzią, np. linią autobusową Ozorków – Radogoszcz Wschód (linia Z46). Dodatkowo mieszkańcy Zgierza posiadają bezpośrednie połączenie z Łodzią w ramach linii autobusowych Z45 oraz 61.

W powiecie transport publiczny obsługiwany jest również przez przewoźników prywatnych, wśród których wymienić można m.in. firmy:

- Piotr Słowikowski, Janusz Słowikowski S.J. – Aleksandrów Łódzki;
- P.P.H.U. "NICOL" Mirosław Frąc – Głowno;
- Prywatna Komunikacja Podmiejska „Gemar” Sp.j. Geraga i wspólnicy – Ozorków;
- Transport Osobowy Autobusem STOJECCY S.J. – Ozorków;
- Transport Osobowy Krzysztof Latecki – Ozorków;
- Transport Pasażerski "AURA" Monika Pietrasik – Ozorków;
- Krzysztof Sadowski – Smardzew;
- City-Bus.pl. Szewczyk Marcin – Zgierz;
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe "Piotr BUS" Piotr Klimczak – Zgierz;
- Transport Osobowy Krzysztof Bielski – Zgierz;
- W.P.H.U. "TEXBUD" Ryszard Brandt – Zgierz¹³.

Dodatkowo mieszkańcy Zgierza mogą korzystać z lokalnej komunikacji miejskiej. Obsługę zapewnia szesnaście linii autobusowych, których operatorem jest jednostka budżetowa Gminy Miasto Zgierz – Miejskie Usługi Komunikacyjne w Zgierzu¹⁴.

W powiecie zostanie również zapewniona komunikacja tramwajowa pomiędzy miastem Zgierz a Łodzią. Trwają prace modernizacyjne na odcinku linii tramwajowej, która ze względu na bardzo zły stan infrastruktury została zawieszona w 2018 r.¹⁵ Zgodnie z planami, ponowne przywrócenie linii tramwajowej na odcinku Zgierz-Łódź powinno nastąpić w 2021 r.

W ramach sieci komunikacji tramwajowej należy pamiętać, iż w chwili obecnej nie funkcjonuje również połączenie Łódź-Ozorków ze względu na zły stan infrastruktury.

Powiat Zgierski co roku przekazuje środki finansowe na organizację międzygminnego transportu zbiorowego na swoim terenie. W zakresie publicznego transportu drogowego powiat zgierski w 2019 r. dofinansował linię autobusową nr 2, której trasa przebiega przez tereny gmin: Aleksandrów Łódzki, Zgierz, Stryków oraz miasta Zgierz i służy mieszkańcom powiatu, w szczególności do dojazdów do pracy w zakładach w strefie ekonomicznej w Strykowie. W 2018 i w 2019 r. przekazano na ten cel po 110 000 zł (Uchwała NR XLV/504/18 Rady Powiatu Zgierskiego; Uchwała NR III/25/18 Rady Powiatu Zgierskiego).

3.4.2. Transport kolejowy

Transport publiczny kolejowy na terenie powiatu zgierskiego obsługiwany jest przez dwie linie kolejowe:

- linia kolejowa nr 15 Bednary – Łódź Kaliska;
- linia kolejowa nr 16 Łódź Widzew – Kutno.

Na obu trasach pasażerowie mogą korzystać ze Wspólnego Biletu Aglomeracyjnego.

13 <http://www.autobusowyrozkladjazdy.pl/home.html>

14 <https://www.muk.zgierz.pl>

15 <https://www.transport-publiczny.pl/wiadomosci/zgierz-z-umowa-na-remont-drugiego-odcinka-tramwaju-65725.html>

Dostępność do infrastruktury kolejowego transportu pasażerskiego daje szansę mieszkańcom powiatu na lepsze skomunikowanie pomiędzy głównymi miejscowościami powiatu, a przede wszystkim ze stolicą województwa. Inwestycje przeprowadzone dotychczas (m.in. modernizacja linii kolejowej nr 15) oraz trwające (np. rewitalizacja linii kolejowej nr 16 Łódź Widzew – Kutno na odcinku Zgierz – Ozorków) przyczyniają się do stworzenia mieszkańcom niezbędnej infrastruktury dla przemieszczania się do pracy czy szkół.

Ryc. 4. Połączenia kolejowe (transport pasażerski) na terenie powiatu zgierskiego

Źródło: <https://lka.lodzkie.pl/wba-wspolny-bilet-aglomeracyjny/>

3.5. Planowanie przestrzenne na obszarze powiatu

Wszystkie gminy w powiecie zgierskim posiadają uchwalone i obowiązujące studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Poniżej zamieszczono wykaz obowiązujących studiów:

Aleksandrów Łódzki: Uchwała nr XXVIII/283/16 Rady Miejskiej w Aleksandrowie Łódzkim z dnia 29 września 2016 w sprawie: uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Aleksandrów Łódzki.

Głowno (miasto): Uchwała Nr XXIII/161/12 Rady Miejskiej w Głownie z dnia 25 stycznia 2012 roku w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Głowna.

Głowno (gmina wiejska): Uchwała Rady Gminy Głowno Nr XXX/131/12 z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głowno.

Ozorków (miasto): Uchwała XVIII/160/11 Rady Miejskiej w Ozorkowie z dnia 19 grudnia 2011r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Ozorkowa.

Ozorków (gmina wiejska): Uchwała Nr XVIII/132/15 Rady Gminy Ozorków z dnia 12 listopada 2015 roku w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ozorków.

Parzęczew: Uchwała Nr XLIX/404/18 Rady Gminy w Parzęczewie z dnia 31 lipca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Parzęczew.

Stryków: Uchwała nr XLI/312/2013 Rady Miejskiej w Strykowie z dnia 23 września 2013 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stryków.

Zgierz (miasto): Uchwała nr XI/120/15 Rady Miasta Zgierza z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Zgierza w granicach administracyjnych miasta Zgierza.

Zgierz (gmina wiejska): Uchwała nr XXV/228/12 Rady Gminy Zgierz z dnia 25 października 2012 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zgierz.

W powiecie zgierskim stale wzrasta liczba opracowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp). Gdy w 2015 r. funkcjonowały 164 mpzp, to już w 2019 r. ich liczba wzrosła do 258. Pomimo wzrostu liczby mpzp, nadal nie jest nimi objęta cała powierzchnia powiatu – w 2019 r. obejmowały one 72,3% powierzchni.

3.5.1. Obszary funkcjonalne

Szczególne znaczenie w planowaniu działań rozwojowych nadaje się interwencji odpowiadającej na zdiagnozowane potencjały i bariery rozwojowe jednostki terytorialnej. Obszary funkcjonalne w województwie łódzkim zostały określone na podstawie szczegółowych analiz przeprowadzonych w ramach prac nad *Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020* i potwierdzone Uchwałą Nr 509/18 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 9 kwietnia 2018 r. w sprawie określenia obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym w województwie łódzkim w celu uwzględnienia w planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego¹⁶.

Obszarem funkcjonalnym o znaczeniu ponadregionalnym, o istotnym znaczeniu dla polityki przestrzennej kraju, jest miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego – Miejski Obszar Funkcjonalny Łodzi. Granice MOF Łodzi są zgodne z granicami Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego wskazanego w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020* jako obszar realizacji zintegrowanej polityki rozwoju w ujęciu funkcjonalno-terytorialnym. MOF Łodzi charakteryzuje się unikalnym potencjałem rozwojowym, będącym podstawą budowania jego atrakcyjności i konkurencyjności w skali krajowej i międzynarodowej, a zachodzące procesy rozwojowe cechuje największa dynamika w zakresie zmian zagospodarowania przestrzennego w regionie. Powiat zgierski w całości został zakwalifikowany do MOF Łodzi. W obrębie Obszaru wskazano ośrodki o różnorodnym znaczeniu i pełnionych funkcjach. Wśród jednostek powiatu wymieniono:

- Zgierz – jako jeden z wiodących biegunów wzrostu;
- Aleksandrów Łódzki oraz Stryków jako miejsko-gminne ośrodki rozwoju funkcji przemysłowej i przemysłowo-logistycznej pełniące rolę uzupełniających biegunów wzrostu gospodarczego MOF Łodzi;
- Ozorków i Głowno jako ośrodki wielofunkcyjne MOF Łodzi, obsługujące podmiejskie obszary mieszkaniowo-rekreacyjne i stanowiące zaplecze przemysłowo-usługowe dla obszarów wiejskich.

Do najważniejszych wyzwań rozwoju przestrzennego MOF Łodzi (a tym samym Powiatu Zgierskiego) zaliczono w szczególności:

16 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi, Tom I, Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r., s.150.

- zdyskontowanie bardzo dogodnego położenia w kraju i przestrzeni europejskiej w kontekście wzrostu dostępności transportowej;
- zwiększenie spójności przestrzennej i rozwój publicznego transportu zbiorowego,
- zwiększenie atrakcyjności osadniczej w kontekście jakości środowiska;
- minimalizację problemów związanych z procesami suburbanizacji i kształtowaniem ładu przestrzennego;
- rozwój funkcji metropolitalnych i kreowanie wizerunku obszaru z wykorzystaniem potencjału endogenicznego i dziedzictwa kulturowego.

Jednostki wchodzące w skład powiatu zgierskiego zostały również zakwalifikowane do obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym, tj. do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych miast powiatowych, czyli ośrodków powiatowych i stref ich bezpośredniego oddziaływania, będących miejscem dynamicznych procesów wzrostu i rozwoju gospodarczego, w tym powstawania nowych miejsc pracy i zamieszkania.

Ponadto powiat zgierski wyraził wolę współpracy z samorządami w ramach struktur Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi¹⁷.

¹⁷ Powiat Zgierski i gminy znajdujące na obszarze powiatu (bez gminy wiejskiej Głowno) zostały włączone do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Łodzi. Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 przyjęta została Uchwałą nr XXXI/414/21 przez Sejmik Województwa Łódzkiego w dniu 6 maja 2021 r.

Rozdział 4: Wnioski z diagnozy

Liczba mieszkańców powiatu zgierskiego na koniec 2019 r. była porównywalna do liczby mieszkańców w 2015 r. Bilans ludności powiatu na tle regionu jest korzystny. Rozmieszczenie mieszkańców wskazuje na większą atrakcyjność miast oraz miejscowości sąsiadujących z Łodzią. Zarówno w powiecie zgierskim, jak i całym regionie odnotowuje się wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym oraz spadek udziału osób w wieku produkcyjnym. W powiecie zgierskim ma natomiast miejsce wzrost udziału osób najmłodszych.

Powiat zgierski jest organem prowadzącym dla 18 szkół i placówek oświatowych. Uczniowie przystępujący do egzaminu maturalnego uzyskali dość słabe wyniki, zwłaszcza w zakresie języka polskiego oraz matematyki. Poziom zdawalności matury w porównaniu z wynikami osiąganymi przez szkoły z powiatów ościennych, stawia powiat zgierski na 6 miejscu. Słaba jest również zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.

W 2019 r. w województwie łódzkim stosunkowo największy odsetek świadczeniobiorców objętych świadczeniami pieniężnymi odnotowano w Piotrkowie Trybunalskim (78%), Skierniewicach (74%) oraz właśnie w powiecie zgierskim (74%). W całym województwie ponad połowa osób korzystających ze wsparcia robi to już w długim okresie. W powiecie zgierskim wskaźnik ten był jeszcze wyższy i wyniósł 77% (najwięcej ze wszystkich jst w województwie). Zmniejsza się natomiast wskaźnik liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, tj. pomocy udzielanej w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej. Najczęstsze przyczyny korzystania z pomocy społecznej to długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo. W pierwszym przypadku w ciągu ostatnich 5 lat odnotowano wzrost liczby osób otrzymujących pomoc.

Powiat Zgierski jest organem założycielskim Centrum Medycznego Boruta sp. z o.o., w którym funkcjonują: poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej, 6 poradni specjalistycznych, stomatolog i protetyk, laboratorium. Ponadto wykonywane są badania: EKG, próby wysiłkowe, całodobowe monitorowanie czynności serca, echo serca, badanie dopplerowskie naczyń krwionośnych, usg, spirometria, audiometria i rtg; świadczone są usługi rehabilitacyjne i prowadzony jest oddział rehabilitacji dziennej. W zakresie medycyny pracy świadczenia są udzielane w ramach umów z pracodawcami oraz na podstawie porozumienia z Urzędem Marszałkowskim Województwa Łódzkiego na badania kandydatów do szkół ponadpodstawowych, wyższych oraz słuchaczy studiów doktoranckich. Hospitalizacja pacjentów odbywa się na 2 oddziałach szpitalnych. Centrum prowadzi całoroczne świadczenia profilaktyczne. Funkcjonowanie oddziału geriatrycznego oraz różnego rodzaju akcje profilaktyczne są szczególnie istotne ze względu na postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

Poziom przestępczości w powiecie zgierskim wzrósł, przy czym jest to wzrost stosunkowo niewielki – o 9,9%. Jest on jednym z najwyższych w liczbach bezwzględnych. Jednocześnie poprawie uległ wskaźnik wykrywalności przestępstw – w powiecie zgierskim jest wyższy od średniej wartości tego wskaźnika dla województwa łódzkiego. Najczęściej popełniano przestępstwa o charakterze kryminalnym oraz przeciwko mieniu (kradzieże, wymuszenia, paserstwo, oszustwo).

Na terenie powiatu działa szeroka sieć ochotniczych straży pożarnych – 65 jednostek oraz Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej. Dominującymi zdarzeniami, w których eliminowaniu lub usuwaniu negatywnych skutków uczestniczy straż pożarna, były miejscowe zagrożenia, wśród których po prawie 40% przypadków stanowiły te o charakterze komunikacyjnym oraz związane z występowaniem silnych wiatrów.

Na terenie powiatu zarejestrowana jest duża liczba organizacji pozarządowych, działa także Powiatowa Rada Seniorów. Wśród gmin powiatu zgierskiego najwyższą liczbę organizacji społecznych na 1000 mieszkańców mają gminy Parzęczew oraz Stryków, z kolei najmniej – miasta Ozorków i Zgierz oraz gmina Aleksandrów Łódzki. Najwięcej nowo zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców pojawiło się w gminie Parzęczew. Kwoty dotacji przeznaczanych na działalność organizacji pożytku publicznego w większości przypadków wykazują stabilny wzrost.

W powiecie zauważalny jest przyrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Najwyższy przyrost wystąpił w gminach: wiejskiej Zgierz (o 15,2%) oraz Stryków (o 12,4%). Kolejne pozytywne zjawisko to spadek liczby podmiotów wykreślanych z rejestru REGON, czyli takich, które zakończyły działalność. W strukturze gospodarczej dominują małe przedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób. Świadczą one o przedsiębiorczości mieszkańców powiatu oraz stanowią ważny element systemu gospodarczego, wpływającego pozytywnie na działalność większych podmiotów (np. poprzez świadczenie usług jako dostawcy, podwykonawcy). Gminie Stryków udało się przyciągnąć największą liczbę podmiotów zatrudniających ponad 250 osób. Najwięcej podmiotów działało w powiecie w zakresie handlu oraz naprawy pojazdów samochodowych, przetwórstwa przemysłowego oraz budownictwa.

Stopa bezrobocia zmniejszyła się w latach 2015–2020 o 6,5 pp. (w województwie łódzkim o 4,1 pp., a w kraju o 3,6 pp.). Wśród gmin wchodzących w skład powiatu zgierskiego najwięcej bezrobotnych zarejestrowanych było w 2020 r. w Zgierzu, najmniej w gminie wiejskiej Głowno. Aż o 50,9% spadła liczba bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, wśród których dominują długotrwale bezrobotni oraz osoby, które ukończyły 50 lat.

Obszary chronione stanowią około 19% powierzchni powiatu. Wśród naturalnych walorów powiatu zgierskiego wyróżnia się zwłaszcza obecność dużych kompleksów leśnych, rozwinięty system hydrograficzny, występowanie obszarów o znacznym zróżnicowaniu konfiguracyjnym i dużych walorach krajobrazowych, udokumentowane walory balneologiczne w rejonie Rogóżna (zasoby wód mineralnych) oraz obszary występowania wydym śródlądowych. Według „Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2019 r.” złoża Kotowice (w rejonie Rogóżna) to wody lecznicze zmineralizowane.

Powiat zgierski posiada gęstą sieć dróg obejmującą drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. W ostatnich 10 latach doprowadzono do zmian w układzie drogowym na terenie powiatu przede wszystkim ze względu na budowę autostrad. Najwięcej dróg kwalifikuje się jako gminne (966,6 km), z czego 35% stanowią drogi o nawierzchni gruntowej. Drogi znajdujące się pod zarządem powiatu liczą 438,6 km i tylko 5,5% stanowią drogi gruntowe. Drogi o złym stanie stanowiły 13% ogólnej długości, natomiast o stanie niezadawalającym – 2%.

Na terenie powiatu zgierskiego działa komunikacja miejska obsługiwana przez miasto Łódź i Zgierz, Ozorków, Głowno. Gminy graniczące z Łodzią objęto systemem komunikacji zbiorowej obsługiwanej przez to miasto. Organizatorem komunikacji w części południowej powiatu jest Gmina Miasto Zgierz na podstawie porozumienia międzygminnego z gminą Aleksandrów Łódzki, miastem Zgierz, gminą wiejską Zgierz i Stryków. Mieszkańcy południowej części powiatu mogą korzystać m.in. ze Wspólnego Biletu Łódzko-Zgierskiego. Mieszkańcy Zgierza posiadają bezpośrednie połączenie z Łodzią w ramach linii autobusowych (trwają prace nad przywróceniem komunikacji tramwajowej). Ponadto transport zbiorowy obsługiwany jest przez przewoźników prywatnych. Transport publiczny kolejowy obsługują dwie linie kolejowe, na których pasażerowie mogą korzystać ze Wspólnego Biletu Aglomeracyjnego.

W powiecie zgierskim wzrasta liczba opracowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp). W 2019 r. 72,3% powierzchni powiatu pokryta była obowiązującymi planami.

Rozdział 5: Analiza SWOT

Poniższa analiza obejmuje trzy zasadnicze obszary funkcjonowania samorządu powiatowego:

1. sferę gospodarczą;
2. sferę społeczną (usługi społeczne oraz społeczeństwo obywatelskie);
3. sferę środowiskowo-przestrzenną (walory naturalne).

SFERA GOSPODARCZA

MOCNE STRONY

1. Obecność na terenie powiatu dużych firm.
2. Liczne podmioty gospodarcze (w tym sektora MMŚP) i systematycznie rosnąca ich liczba.
3. Rozwijające się powiązania między małymi i dużymi przedsiębiorstwami, działającymi na terenie powiatu.
4. Działalność Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.
5. Dobrze wykształcona kadra pracowników.
6. Niski poziom bezrobocia.
7. Rozwijająca się dostępność komunikacyjna.
8. Bliskość dużego ośrodka miejskiego – Łodzi.
9. Współpraca lokalnego systemu oświaty z pracodawcami.
10. Wysoki poziom pokrycia terenu powiatu miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
11. Komunikacja zbiorowa.

SŁABE STRONY

1. Ograniczone możliwości rozwoju przedsiębiorczości w większości terenów wiejskich powiatu.
2. Przewaga kilku branż w ramach funkcjonujących na terenie powiatu podmiotów gospodarczych.
3. Niekorzystne warunki dla rozwoju rolnictwa – wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (warunki wodne, rzeźba terenu, agroklimat) dla województwa łódzkiego wynosi 61,9 pkt. (3. miejsce od końca w skali kraju).
4. Trudności w znalezieniu pracowników wykonujących proste, niewymagające kwalifikacji zawodowych prace.

SZANSE

1. Rozwój przedsiębiorstw funkcjonujących w powiecie w kierunku rozwoju nowych technologii.
2. Popyt zewnętrzny na dobra wytwarzane/istniejące na terenie powiatu.
3. Wsparcie rozwoju MMŚP (środki pomocowe).
4. Środki pomocowe na rozwój kapitału ludzkiego.
5. Wsparcie pomocowe w zakresie rozwoju innowacji w przemyśle
6. Wsparcie pomocowe w zakresie rozwoju sektora kreatywnego.
7. Rozwój transportu kolejowego.

8. Promocja gospodarcza obszaru prowadzona przez podmioty zewnętrzne, działające na poziomie województwa.
9. Powstanie nowych stref przemysłowych przy S14.

ZAGROŻENIA

1. Sytuacja na rynkach światowych powodująca ograniczenie działalności we wszystkich oddziałach dużych firm.
2. Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej.
3. Zagrożenie występowaniem sytuacji ograniczających prowadzenie działalności gospodarczej.
4. Bliskość dużego ośrodka miejskiego – Łodzi (duża konkurencja w ofercie usług).
5. Trudności w znalezieniu pracowników wykonujących proste, niewymagające kwalifikacji zawodowych prace.

SFERA SPOŁECZNA

MOCNE STRONY

1. Niski i ciągle zmniejszający się poziom bezrobocia.
2. Wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.
3. Względnie stabilna liczba mieszkańców.
4. Działania służb powiatowych na rzecz różnych grup społecznych.
5. Rozwinięty system poradnictwa.
6. Duża liczba organizacji pozarządowych.
7. Wysoka wykrywalność przestępstw.
8. Duże nakłady na rozwój szkolnictwa zawodowego.
9. Komunikacja zbiorowa.

SŁABE STRONY

1. Niedostateczne zintegrowanie „nowych” mieszkańców terenów wiejskich z miejscem zamieszkania.
2. Wysoki poziom korzystania z pomocy społecznej zwłaszcza z powodu ubóstwa i choroby.
3. Uzależnienie aktywności organizacji pozarządowych od środków publicznych.
4. Odpływ z terenu powiatu młodych mieszkańców, którzy zdobyli wykształcenie i kompetencje w szkołach prowadzonych przez Powiat.
5. Słabe wyniki zdawalności egzaminu maturalnego oraz egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.

SZANSE

1. Napływ nowych mieszkańców.
2. Wsparcie zewnętrzne w zakresie rozwoju aktywności społecznych.
3. Zainteresowanie miejscowych przedsiębiorstw wspieraniem inicjatyw lokalnych (społeczna odpowiedzialność biznesu).
4. Środki zewnętrzne, w tym fundusze unijne, na rozwój kompetencji uczniów i nauczycieli.

ZAGROŻENIA

1. Ograniczanie wsparcia zewnętrznego na przeciwdziałanie wykluczeniom.
2. Ryzyko niekorzystnych zmian w obowiązującym prawie (oświata, pomoc społeczna, polityka rynku pracy).
3. Bezrobocie związane utratą miejsc pracy z powodu możliwych pandemii.
4. Rosnące koszty zatrudnienia po stronie pracodawców.
5. Podejmowanie inicjatyw przez organizacje pozarządowe tylko w przypadku posiadania publicznych środków finansowych.

SFERA ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNA

MOCNE STRONY

1. Bogate walory przyrodnicze, w tym obszary Natura 2000 i inne obszary chronione.
2. Rozwinięta sieć drogowa.
3. Rozwinięta komunikacja publiczna (autobusowa i kolejowa) ułatwiająca połączenia z Łodzią, np. wspólny bilet.
4. Występowanie zasobów mineralnych wód termalnych oraz wód leczniczych zmineralizowanych.

SŁABE STRONY

1. Duże zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego.
2. Negatywne oddziaływanie przemysłu na środowisko naturalne.
3. Degradacja stanu dróg powiatowych przez transport ciężarowy.
4. Blokady dróg spowodowane wypadkami komunikacyjnymi.
5. Słabe skomunikowanie terenów wiejskich powiatu.
6. Negatywne oddziaływanie na środowisko zwiększonego ruchu kołowego i istniejących szlaków komunikacyjnych.
7. Hałas transportowy i przemysłowy.
8. Słaba jakość wód powierzchniowych oraz deficyt wód powierzchniowych

SZANSE

1. Dostępność środków finansowych na rozwój rozwiązań proekologicznych (w tym odnawialnych źródeł energii).
2. Moda na aktywne spędzanie wolnego czasu (jako czynnik stymulujący rozwój oferty).
3. Rozwój transportu kolejowego jako działanie zmierzające do ograniczenia transportu kołowego i negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne.
4. Wsparcie krajowe na rozwój system transportu publicznego.
5. Plany i trwające już prace PKP nad rozwojem infrastruktury kolejowej.

ZAGROŻENIA

1. Zanieczyszczenie środowiska generowane przez zakłady przemysłowe funkcjonujące na terenie powiatu.
2. Ograniczanie liczby programów i wysokości środków wsparcia dla przedsięwzięć prośrodowiskowych.
3. Mały potencjał inwestycyjny w zakresie turystyki i rekreacji.

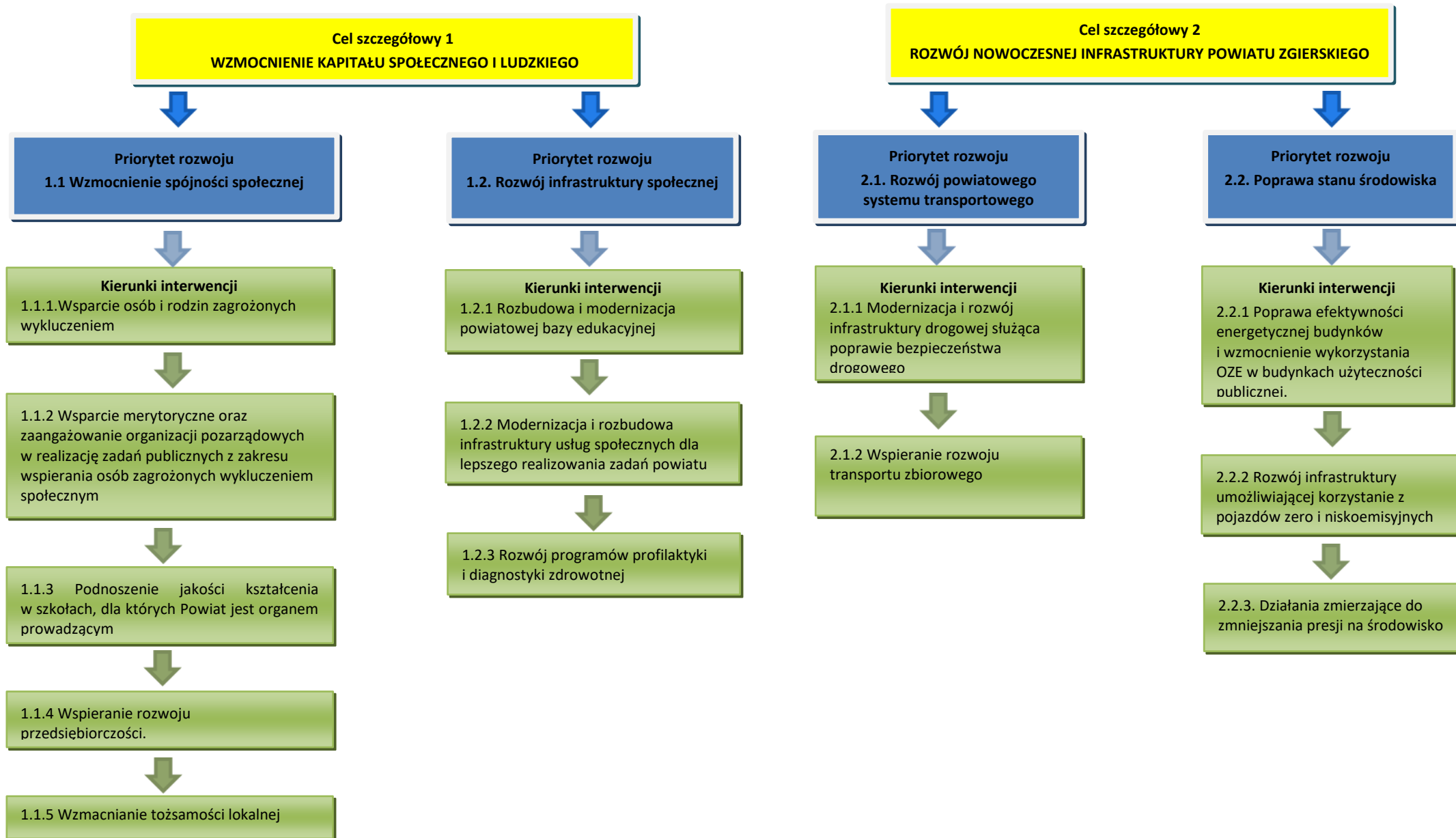
CZĘŚĆ II STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU POWIATU ZGIERSKIEGO do 2030

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, część strategiczna programu rozwoju powiatu opiera się na układzie hierarchicznym, tworzonym przez cel główny i cele szczegółowe, a następnie priorytety oraz kierunki interwencji.

Rozdział 6: Cel główny rozwoju Programu

**POWIAT ZGIERSKI MIEJSCEM ŻYCIA ZINTEGROWANYCH
SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH Z NOWOCZESNĄ
INFRASTRUKTURĄ PRZYJAZNĄ ŚRODOWISKU
I ROZWIJAJĄCĄ SIĘ GOSPODARKĄ**

Rozdział 7: Cele szczegółowe, priorytety oraz kierunki rozwoju

CEL SZCZEGÓŁOWY	WZMOCNIENIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I LUDZKIEGO
Priorytet rozwoju	1.1 WZMOCNIENIE SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ
Kierunki interwencji	1.1.1 Wsparcie osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem Pojęcie wykluczenia społecznego jest bardzo szerokie i odnosi się do bardzo różnych osób i rodzin, m.in. z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych, bezdomnych czy uzależnionych. Instytucje publiczne oraz sektor pozarządowy pomagają osobom mającym problemy zarówno na rynku pracy, jak i w obszarze życia społecznego, często wychodząc nawet poza swoje ustawowe kompetencje. Nowe podejście w prowadzeniu polityki społecznej polega na skutecznym i efektywnym świadczeniu usług skierowanych do osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zwiększanie zainteresowania odbiorców pomocy danym typem wsparcia, a także inicjowanie i utrzymanie wysokiej motywacji do aktywności we wprowadzeniu przez te osoby zmian we własnym życiu. Możliwe do realizacji działania: • tworzenie możliwości prowadzenia działań rewalidacyjno-wychowawczych i rehabilitacyjnych w szkołach specjalnych; • realizacja programów zmierzających do ograniczania zachowań problemowych u dzieci i młodzieży; • realizacja programów wzmacniania rodziny, które rozwijają umiejętności wychowawcze rodziców, wpływają na ograniczanie używania środków psychoaktywnych; • rozwój systemu wsparcia pieczy zastępczej.
Kierunki interwencji	1.1.2 Wsparcie merytoryczne oraz zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań publicznych z zakresu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Samorząd oraz organizacje pozarządowe mogą stać się partnerami w realizacji zadań, ponieważ obie strony mają wspólny cel, jakim jest działanie na rzecz otoczenia i społeczności, a także dobra (wysoka) jakość życia. Administracja publiczna z punktu widzenia „trzeciego sektora” jest istotna nie tylko ze względu na to, że tworzy regulacje prawne, których muszą przestrzegać NGO’sy¹⁸, ale również ze względu na dysponowanie takimi zasobami, jak lokale, kompetencje czy środki finansowe. Z punktu widzenia samorządu współpraca z NGO’sami pozwala wykonywać niektóre zadania sprawniej oraz taniej. Dlatego należy przenosić współpracę na „wyższy” poziom, tak aby organizacje nie realizowały jedynie projektów nastawionych na integrację (typu organizacja festynów), a również – przy wsparciu finansowym i merytorycznym – rozwiązujące najważniejsze problemy społeczne samorządu. Możliwe do realizacji działania: • wsparcie organizacji pozarządowych; • wsparcie projektów organizacji pozarządowych ukierunkowanych zwłaszcza na seniorów i inne grupy zagrożone lub wykluczone

18 NGO – akronim angielski od słowa organizacje pozarządowe.

	społecznie; współpraca w zakresie budowy, doposażenia i funkcjonowania hospicjum.
Kierunki interwencji	1.1.3 Podnoszenie jakości kształcenia w szkołach, dla których Powiat jest organem prowadzącym. Jakość edukacji to wzmacnianie szkoły jako społeczności, podnoszenie kompetencji nauczycieli, potrzebnych im w pracy z konkretnymi grupami uczniów. Jedną z jej miar jest obecność absolwentów szkół na rynku pracy oraz ich elastyczność w dostosowywaniu się do potrzeb tego rynku. Podnoszenie jakości edukacji powinno uwzględniać prowadzone w tym zakresie badania naukowe oraz szerokie stosowanie nowoczesnych technologii, które odgrywają rolę w modernizowaniu zarówno procesu uczenia się, jak i organizacji pracy szkoły, sposobów komunikowania się, stylu działania. Możliwe do realizacji działania: - stworzenie dla szkół narzędzi umożliwiających rozwój i usprawnienie pracy zdalnej uczniom w powiecie zgierskim; - podniesienie jakości kształcenia w placówkach edukacyjnych; - praktyki zagraniczne dla nauczycieli i uczniów; - program rozwijania infrastruktury szkolnej oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych w szkołach prowadzonych przez powiat zgierski; - realizacja projektów podnoszących kompetencje absolwentów na rynku pracy.
Kierunki interwencji	1.1.4 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. Bliskość Łodzi jako ważnego ośrodka akademickiego sprawia, że przedsiębiorstwa z terenu powiatu zgierskiego mogą skupiać się na podnoszeniu innowacyjności i działać w takich branżach. Małe i średnie przedsiębiorstwa są tym elementem gospodarki, w którym najczęściej ujawnia się przedsiębiorczość, wywołując efekty makroekonomiczne. Wspieranie wszystkich podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie danej jednostki samorządowej pozwala na ograniczanie problemów społecznych takich jak bezrobocie (oraz kolejnych, dla których bezrobocie stanowi niejako punkt wyjścia), czy pozyskiwanie środków na lokalne inwestycje poprawiające jakość życia mieszkańców. Możliwe do realizacji działania: - nawiązanie i rozwój współpracy przedsiębiorców z obszaru powiatu zgierskiego z instytucjami otoczenia biznesu; - współpraca ze szkołami zawodowymi z terenu powiatu w realizacji projektów dostosowujących zakres kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy; - współpraca ze strefami ekonomicznymi.
Kierunki interwencji	1.1.5 Wzmacnianie tożsamości lokalnej. Poczucie wspólnoty wśród mieszkańców powiatów wydaje się najsłabsze. Silniejsze więzi społeczności wykazują z gminami, co skutkuje większym zaangażowaniem w aktywność na ich rzecz czy wyższym poziomem integracji społecznej. Co ciekawe, nawet na poziomie regionalnym poczucie tożsamości wydaje się silniejsze. Z tego względu zasadne jest podejmowanie działań zmierzających do

	stworzenia czy wzmocnienia tej tożsamości m.in. przez edukację historyczną czy kulturalną. Możliwe do realizacji działania: • rozwój infrastruktury społecznej służącej wzmocnieniu tożsamości lokalnej; • wsparcie zadań publicznych realizowanych przez NGO'sy w zakresie dziedzictwa lokalnego i integracji społecznej.
--	---

CEL SZCZEGÓŁOWY	WZMOCNIENIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I LUDZKIEGO
PRIORYTET ROZWOJU	1.2 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ
Kierunki interwencji	1.2.1 Rozbudowa i modernizacja powiatowej bazy edukacyjnej. Powiat Zgierski podejmuje systematyczne działania zmierzające do poprawy jakości warunków nauczania i będzie je kontynuował w kolejnych latach. Działania te obejmą również rozwój infrastruktury sportowej placówek oświatowych. Możliwe do realizacji działania: • rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej przy szkołach prowadzonych przez powiat zgierski; • rozbudowa i doposażenie obiektów szkolnych w celu poprawy jakości kształcenia.
Kierunki interwencji	1.2.2 Modernizacja i rozbudowa infrastruktury usług społecznych dla lepszego realizowania zadań powiatu. Powiat realizuje zadania własne m.in. z zakresu edukacji, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, polityki prorodzinnej, wspierania osób z niepełnosprawnościami, kultury, kultury fizycznej czy praw konsumenta. Wszystkie one składają się na katalog usług społecznych. Aby mogły być realizowane w sprawny i efektywny sposób, niezbędne jest zapewnienie warunków do tego poprzez stworzenie wysokiej jakości infrastruktury społecznej. Pełni ona szereg niezwykle istotnych funkcji dla rozwoju lokalnego, jak aktywizującą (rozbudza aspiracje społeczne, pozwala na „inwestycje” w ludzi), modelująco-integrującą (kreuje układy przestrzenne), kulturotwórczą, edukacyjną, wychowawczą, podnosi jakość życia, kształtuje tożsamość lokalną. Możliwe do realizacji działania: • przebudowa, rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury społecznej, należących do Powiatu Zgierskiego dla lepszego realizacji ich funkcji; • dostosowanie infrastruktury społecznej (w tym obiektów należących do Powiatu, stron internetowych Starostwa Powiatowego i jednostek organizacyjnych) do wymagań związanych z zapewnieniem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
Kierunki interwencji	1.2.3 Rozwój programów profilaktyki i diagnostyki zdrowotnej. Na zdrowie mają wpływ różnego rodzaju czynniki, m.in. styl życia (np. sposób odżywiania się, aktywność fizyczna, stosowanie używek),

	czynniki genetyczne, środowisko fizyczne (m.in. jakość powietrza czy wód) oraz opieka zdrowotna. Z punktu widzenia funkcjonowania systemu służby zdrowia istotne jest prowadzenie działań profilaktycznych o charakterze wczesnym (utrwalanie prawidłowych wzorców zdrowego stylu życia), pierwotnym (wzmocnienie odporności osobniczej) lub wtórnym (wczesne wykrycie choroby m.in. dzięki skutecznej diagnostyce). Możliwe do realizacji działania: • rozwój programów profilaktycznych w placówkach ochrony zdrowia; • prowadzenie badań przesiewowych w szkołach podstawowych Platformą Badań Zmysłów; • wspieranie rozwoju funkcji słuchowych pacjentów z terenu powiatu zgierskiego; • diagnozowanie zaburzeń ze spektrum autyzmu narzędziem standaryzowanym ADOS 2; • realizacja projektów ukierunkowanych na ograniczanie używania środków psychoaktywnych.
--	---

CEL SZCZEGÓŁOWY	ROZWÓJ NOWOCZESNEJ INFRASTRUKTURY POWIATU ZGIERSKIEGO
PRIORYTET ROZWOJU	2.1 ROZWÓJ POWIATOWEGO SYSTEMU TRANSPORTOWEGO
Kierunki interwencji	2.1.1 Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej służącej poprawie bezpieczeństwa drogowego. Ruch na drogach na terenie powiatu wzrasta w związku z rozbudowaną infrastrukturą drogową oraz przejazdami mieszkańców wynikającymi z zatrudnienia czy edukacji w innych ośrodkach, zwłaszcza w Łodzi. Generuje to dwa problemy: zanieczyszczenie powietrza związane z emisją liniową oraz wzrost liczby wypadków drogowych. Niwelowaniu czy eliminacji tych problemów służyć będzie modernizacja infrastruktury drogowej oraz jej przebudowa w taki sposób, aby była bardziej bezpieczna zwłaszcza dla niechronionych uczestników ruchu drogowego. Możliwe do realizacji działania: • przebudowa dróg powiatowych wraz z możliwą infrastrukturą towarzyszącą tj. chodnikami, ścieżkami rowerowymi; • remonty i budowa obiektów mostowych na terenie powiatu zgierskiego; • poprawa bezpieczeństwa przejść dla pieszych na terenie powiatu zgierskiego.
Kierunki interwencji	2.1.2 Wspieranie rozwoju transportu zbiorowego. Zasadniczym celem jest stworzenie zintegrowanego systemu transportu publicznego, który będzie atrakcyjny zarówno dla mieszkańców, jak i przyjezdnych. Dotyczy to zarówno koordynacji czasu przejazdu autobusów na poszczególnych liniach, jak

	i powiązaniu ich kursowania z komunikacją kolejową. Istotne jest, by mieszkańcy w dogodny sposób mogli przemieszczać się pomiędzy poszczególnymi miejscowościami w powiecie oraz wyjeżdżać dalej, np. do Łodzi czy Warszawy, do pracy i szkoły w cyklu dziennym. Przyczyni się to do wzmocnienia atrakcyjności powiatu z perspektywy obecnych i potencjalnych mieszkańców. Choć Powiat nie ma bezpośredniego wpływu na działania w zakresie rozwoju transportu, powinien stać się aktywnym uczestnikiem i kreatorem tego procesu. Możliwe do realizacji działania: • lobbing w zakresie poprawy stanu technicznego i rozwoju połączeń kolejowych, w tym pod kątem przewozów cargo; • podejmowanie działań, ukierunkowanych na skoordynowanie połączeń różnymi środkami transportu w tym modernizacji linii tramwajowej Zgierz Kurak - Ozorków; • wspieranie transportu szynowego.
--	---

CEL SZCZEGÓŁOWY	ROZWÓJ NOWOCZESNEJ INFRASTRUKTURY POWIATU ZGIERSKIEGO
PRIORYTET ROZWOJU	2.2 POPRAWA STANU ŚRODOWISKA
Kierunki interwencji	2.2.1 Poprawa efektywności energetycznej budynków i wzmocnienie wykorzystania OZE w budynkach użyteczności publicznej. W związku ze zmianami klimatycznymi coraz większy nacisk kładzie się na podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia presji na środowisko i m.in. poprawy jakości powietrza. Jednym ze sposobów realizacji tych potrzeb jest instalowanie odnawialnych źródeł energii, a dodatkowym pozytywnym efektem – zmniejszenie kosztów utrzymania budynków. Należy podkreślić, że rośnie liczba samorządów, które instalują OZE w zarządzanych przez siebie obiektach, co skutkuje tym, że budynki publiczne stają się przykładami do naśladowania dla zarządców obiektów mieszkalnych czy przemysłowych w zakresie wykorzystania energii z OZE. Możliwe do realizacji działania: • montaż OZE (zwłaszcza instalacji fotowoltaicznych) w budynkach użyteczności publicznej na terenie powiatu zgierskiego; • termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, należących do Powiatu Zgierskiego.
Kierunki interwencji	2.2.2 Rozwój infrastruktury umożliwiającej korzystanie z pojazdów zero- i niskoemisyjnych. Pojazdy elektryczne stanowią ekologiczną alternatywę dla pojazdów spalinowych. Są one coraz częściej użytkowane zarówno przez osoby fizyczne, jak i różnego rodzaju podmioty. Często wymienianą przyczyną ciągle niewielkiego stopnia ich rozpowszechnienia jest niewielka liczba punktów dostępu, czyli stacji ładowania. Stąd podejmowane w powiecie działania powinny zmierzać do budowy takiej infrastruktury, a także promowania pojazdów elektrycznych poprzez

	ich częstsze wykorzystywanie przez Powiat i jego jednostki. Przykładowe zadania do realizacji: • tworzenie infrastruktury dla pojazdów elektrycznych; • inwestowanie w pojazdy ekologiczne na użytek Powiatu i jego jednostek organizacyjnych.
Kierunki interwencji	2.2.3 Działania zmierzające do zmniejszania presji na środowisko. Świadomość ekologiczna wśród mieszkańców ciągle rośnie, czego efektem są np. wyniki badań zleczanych przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska. Coraz częściej Polacy dostrzegają, że ochrona środowiska może mieć wpływ na pozytywny rozwój gospodarczy kraju. Przeciętny respondent wskazuje, że chce chronić środowisko dla kolejnych pokoleń oraz ze względów zdrowotnych. Świadomość najszybciej rośnie w zakresie jakości powietrza, zaś w przypadku gospodarki odpadami ponoszone są największe wydatki na edukację ekologiczną. Mimo tego niezbędna jest ciągła praca z osobami w różnym wieku, przy wykorzystaniu najbardziej przyswajalnych i interesujących metod. Możliwe do realizacji działania: • projekty z dziedziny edukacji ekologicznej realizowane w szkołach, w szczególności dotyczące poprawy efektywności wykorzystywania zasobów naturalnych przy jednoczesnym niwelowaniu negatywnego wpływu na środowisko naturalne; • realizacja kampanii społecznych podnoszących świadomość ekologiczną. • wsparcie likwidacji składowisk odpadów niebezpiecznych na terenie powiatu zgierskiego; • podejmowanie i wspieranie inicjatyw mających na celu przeciwdziałania skutkom suszy na terenie powiatu; • podejmowanie działań mających na celu wspieranie działań związanych z ochroną wód powierzchniowych i podziemnych, ochroną przyrody, lasów i zasobów kopalin.

Rozdział 8: System realizacji programu

8.1. Rezultaty planowanej interwencji

Realizacja celów i priorytetów rozwojowych przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej na terenie powiatu, w szczególności:

- poprawy poziomu integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- wzrostu aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, ubogich czy zmagających się z problemem uzależnień;
- poprawy efektywności kształcenia w szkołach należących do powiatu;
- wzmocnienia wśród mieszkańców poczucia tożsamości „powiatowej” będącej jedną z form samoidentyfikacji, na równi z tą gminną, regionalną i ogólnokrajową;
- poprawy warunków kształcenia, dostosowującej je do aktualnych potrzeb oraz wyzwań, przed którymi stają szkoły;
- stworzenia dostosowanej i odpowiednio wyposażonej bazy lokalowej umożliwiającej realizację różnych usług społecznych odpowiadających lokalnym potrzebom i zadaniom powiatu;
- poprawy stanu zdrowia mieszkańców poprzez realizację programów profilaktycznych i informacyjno-edukacyjnych;
- stworzenia rozwiniętej i odpowiednio dostosowanej sieci transportu drogowego, umożliwiającej bezpieczne poruszanie się i przewóz towarów na terenie powiatu;
- stworzenia zintegrowanego systemu transportu zbiorowego zapewniającego dogodną i stabilną komunikację w obrębie powiatu;
- poprawy efektywności energetycznej budynków i zwiększenia mocy energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii;
- wzmocnienia wśród mieszkańców postaw proekologicznych i pozytywnych zachowań w życiu codziennym.
- rozwój ekoinnowacji m.in. w zakresie transportu.

Dokładna lista wskaźników obrazujących powyższe zmiany została przedstawiona w rozdziale 10 poświęconym monitoringowi i ewaluacji tego Programu.

8.2. Źródła finansowania Programu

Zidentyfikowane w niniejszej strategii cele szczegółowe, priorytety rozwoju oraz kierunki interwencji wymagają odpowiednich źródeł finansowania. Planowane źródła finansowania strategii do 2030 r., to w szczególności:

- budżety jednostek samorządu terytorialnego – gmin, powiatu, województwa;
- budżet państwa, w tym dotacje celowe ministerstw;
- środki z funduszy krajowych (m.in. Narodowego Funduszu Zdrowia, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi);
- środki z funduszy europejskich (m.in. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego – RPO);
- środki własne partnerów biorących udział w realizacji celów strategii, np. organizacji pozarządowych;

- środki podmiotów prywatnych (w tym np. fundacji korporacyjnych, które organizują konkursy dla NGO¹⁹).

Tab. 28 Szacunkowe koszty i źródła finansowania programu rozwoju

Priorytet rozwoju	Szacunkowe koszty	Możliwe źródła finansowania
1.1. Wzmocnienie spójności społecznej	16 620 000,00	środki własne powiatu, fundusze europejskie, środki ministerstwa właściwego ds. edukacji oraz rodziny i polityki społecznej, dotacje PFRON.
1.2. Rozwój infrastruktury społecznej	31 900 000,00	środki własne powiatu, dotacje z Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego, Fundusz Przeciwdziałania Covid-19, środki ministerstw właściwych ds. sportu, edukacji oraz rodziny i polityki społecznej, fundusze europejskie, Narodowy Fundusz Zdrowia, fundacje korporacyjne.
2.1. Rozwój powiatowego systemu transportowego	100 000 000,00	środki własne powiatu, Fundusz Dróg Samorządowych, dotacje z Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego, Fundusz Przeciwdziałania Covid-19.
2.2. Poprawa stanu środowiska	12 000 000,00	środki własne powiatu, fundusze europejskie, dotacje z NFOŚiGW i WFOŚiGW, Fundusz Przeciwdziałania Covid-19, dotacje z Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego.
ŁĄCZNIE	160 520 000,00	

Źródło: opracowanie własne.

Szczegółowe określenie ram finansowych nie jest możliwe ze względu na szeroki zakres tematyczny, brak długookresowych źródeł finansowania, konkursowy charakter większości programów pomocowych czy nieodkryty jeszcze etap programowania środków unijnych. Nadal trwają konsultacje nad dokumentami programowymi na lata 2021–2027. Ponadto wysokość środków przeznaczonych na realizację strategii będzie zależała od stopnia zaangażowania partnerów.

Dodatkowo, dynamicznie zmieniającą się rzeczywistość, w tym zewnętrzne uwarunkowania prawne i ekonomiczne, powodują, iż określanie wysokości środków potrzebnych do realizacji zadań (zarówno po stronie dochodów, jak i wydatków), będzie w większym stopniu możliwe na etapie opracowywania projektów uszczegóławiających założenia strategii. Zakłada się również, iż cele i kierunki interwencji będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu powiatu w kolejnych latach. Zapisy strategii będą również podstawą do podejmowania działań związanych z pozyskiwaniem środków zewnętrznych.

19 Fundacje korporacyjne to podmioty zakładane przez duże przedsiębiorstwa, które przekazują środki na działania organizacjom pozarządowym, instytucjom kultury itp. i realizują w ten sposób działania prospołeczne. Swoje fundacje utworzyły np. firmy: KGHM, PGE, Santander Bank Polska, CEMEX, Polsat.

Rozdział 9: Monitoring i ewaluacja programu

Istotnym wymogiem stawianym dokumentom szczebla strategicznego, jest system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu założonych celów, a w konsekwencji osiągnięcie stanu zakładanego w perspektywie strategicznej. Monitorowanie zaawansowania powiatu w realizacji Programu prowadzone będzie w oparciu o następujące zasady:

- monitoring realizowany co 2 lata;
- monitoring prowadzony w oparciu o wskaźniki, które odnoszą się do celów szczegółowych – ich sukcesywna realizacja świadczyła będzie o osiąganiu celu głównego Programu;
- źródło weryfikacji wskaźników stanowić będą dane Starostwa Powiatowego, powiatowych jednostek organizacyjnych bądź partnerów, którzy – współpracując z powiatem – realizują projekty przyczyniające się do implementacji Programu;
- za przeprowadzanie monitoringu odpowiedzialne będą komórki merytoryczne, przekazujące dane do Wydziału Rozwoju Starostwa Powiatowego w Zgierzu.

Tab. 29. Wskaźniki realizacji Programu

Cel szczegółowy	Wskaźniki osiągnięcia celu szczegółowego
WZMOCNIENIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I LUDZKIEGO	• Liczba zrealizowanych projektów ze środków zewnętrznych (szt.); • Liczba uczniów objętych ofertą edukacyjną w ramach projektów (os.) • Liczba nauczycieli objętych wsparciem w projektach (os.) • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały wsparcie w ramach interwencji (os.) • Liczba organizacji pozarządowych otrzymujących dotacje na realizację zadań publicznych (szt.) • Liczba projektów i inicjatyw zrealizowanych w szkołach zawodowych przy współpracy z pracodawcami (szt.) • Liczba inicjatyw służących wzmacnianiu tożsamości lokalnej (szt.) • Wysokość środków zewnętrznych pozyskanych na realizację celu (zł)
ROZWÓJ NOWOCZESNEJ INFRASTRUKTURY POWIATU ZGIERSKIEGO	• Długość wybudowanych lub przebudowanych lub wyremontowanych lub wykonanych dróg powiatowych (km) • Długość przebudowanych, zmodernizowanych i/lub wybudowanych chodników (km) • Liczba budynków użyteczności publicznej, w których zamontowano OZE i/lub poddanych termomodernizacji (szt.) • Liczba działań podjętych w ramach promowania i upowszechniania korzystania z pojazdów zero- i niskoemisyjnych. (szt.) • Liczba działań informacyjno-edukacyjnych związanych z ochroną środowiska (szt.) • Liczba zrealizowanych projektów ze środków zewnętrznych (szt.) • Wysokość środków zewnętrznych pozyskanych na realizację celu (zł)

Źródło: opracowanie własne.

Ewaluacja jako obiektywna ocena trwającego lub zakończonego projektu, programu lub polityki – ich zaplanowania, wdrożenia i rezultatów, pozwala określić adekwatność i stopień osiągnięcia celów, ich efektywność, skuteczność, wpływ i trwałość. Powinna dostarczać wiarygodnych i przydatnych informacji, pozwalając na wykorzystanie zdobytych w ten sposób wniosków w procesie podejmowania decyzji – zarówno przez odbiorców, jak i dawców interwencji.

Ewaluacja prowadzona będzie zgodnie z najwyższymi standardami dotyczącymi oceny stopnia realizacji oraz oddziaływania założeń Programu w oparciu o następujące zasady:

- charakter przedmiotowy – analizie zostanie poddany stopień realizacji celów szczegółowych i priorytetów Programu;
- podstawowe źródło informacji stanowiły będą raporty z monitoringu realizacji Programu. Źródłem danych mogą być także informacje znajdujące się w zasobach administracji powiatowej. W uzasadnionych przypadkach właściwe może być przygotowanie stosownych badań czy ekspertyz;
- uwzględnienie wpływu czynników wewnętrznych oraz zewnętrznych na realizację Programu;
- uwzględnienie wpływu otoczenia instytucjonalnego wewnątrz powiatu;
- za przeprowadzanie ewaluacji odpowiedzialny będzie Wydział Rozwoju Starostwa Powiatowego w Zgierzu, jednak podstawę do jej realizacji stanowią będą dane dostarczane przez komórki merytoryczne oraz jednostki organizacyjne, realizujące poszczególne kierunki interwencji;
- wyniki ewaluacji przyjmą postać raportu;
- raport z ewaluacji zatwierdzany będzie przez Zarząd Powiatu.

Rozdział 10: Komplementarność programu ze strategiami ponadlokalnymi

Niniejszy dokument został przygotowany zgodnie ze wszystkimi przepisami prawa oraz z dochowaniem niezbędnych procedur związanych z przyjmowaniem takich opracowań przez jednostki samorządu terytorialnego. Cele rozwoju lokalnego przyjęte w tej strategii pokrywają się z celami zapisanymi w dokumentach strategicznych o charakterze ponadlokalnym. Zachowanie tej komplementarności służy wzmocnieniu szans na możliwie pełną realizację zapisów dokumentu.

Tab. 30. Zgodność Programu rozwoju powiatu zgierskiego pn. Strategia rozwoju powiatu zgierskiego 2030 z ponadlokalnymi dokumentami strategicznymi²⁰

Program rozwoju powiatu zgierskiego pn. Strategia rozwoju powiatu zgierskiego 2030		Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 ²¹		
		C.S. 1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka	C.S. 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans	C.S. 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń
C.S. 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i ludzkiego	P.R. 1.1 Wzmocnienie spójności społecznej			
	P.R. 1.2. Rozwój infrastruktury społecznej			
C.S. 2. Rozwój nowoczesnej infrastruktury powiatu zgierskiego	P.R. 2.1. Rozwój powiatowego systemu transportowego			
	P.R. 2.2. Poprawa stanu środowiska			

Program rozwoju powiatu zgierskiego pn. Strategia rozwoju powiatu zgierskiego 2030		Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030		
		Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel 2. Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
C.S. 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i ludzkiego	P.R. 1.1 Wzmocnienie spójności społecznej			
	P.R. 1.2. Rozwój infrastruktury społecznej			
C.S. 2. Rozwój nowoczesnej infrastruktury powiatu zgierskiego	P.R. 2.1. Rozwój powiatowego systemu transportowego			
	P.R. 2.2. Poprawa stanu środowiska			

20 Pola zakolorowane oznaczają występowanie zgodności między celami i priorytetami z poszczególnych dokumentów

21 Projekt dokumentu w trakcie przygotowywania, <http://strategia.lodzkie.pl/strategia-rozwoju-wl-2030/projekt-srw1> [dostęp: 06.01.2021 r.].

		Polityka Ekologiczna Państwa 2030		
Program rozwoju powiatu zgierskiego pn. Strategia rozwoju powiatu zgierskiego 2030		Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych
C.S. 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i ludzkiego	P.R. 1.1 Wzmocnienie spójności społecznej			
	P.R. 1.2. Rozwój infrastruktury społecznej			
C.S. 2. Rozwój nowoczesnej infrastruktury powiatu zgierskiego	P.R. 2.1. Rozwój powiatowego systemu transportowego			
	P.R. 2.2. Poprawa stanu środowiska			

Źródło: opracowanie własne.

Spis tabel

Tab. 1. Ludność powiatu zgierskiego w latach 2015–2019	6
Tab. 2. Saldo migracji w latach 2016–2019	7
Tab. 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności	8
Tab. 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w latach 2015–2019	9
Tab. 5. Wskaźniki obciążenia demograficznego lat 2015–2019	10
Tab. 6. Prognoza ludności (GUS) z uwzględnieniem ekonomicznych grup wieku	10
Tab. 7. Placówki oświatowe prowadzone przez Powiat Zgierski	11
Tab. 8. Średnie wyniki maturalne w powiecie zgierskim i powiatach ościennych z wybranych przedmiotów w 2020 r. [%]	15
Tab. 9. Średnie wyniki egzaminu maturalnego z wybranych przedmiotów w szkołach prowadzonych przez Powiat Zgierski w 2020 r. [%]	16
Tab. 10. Zdawalność matury w powiecie zgierskim i powiatach ościennych w 2020 r. [%]	16
Tab. 11. Średnie wyniki egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w szkołach prowadzonych przez Powiat Zgierski w 2020 r. [%]	17
Tab. 12. Rodziny w powiecie zgierskim, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg przyczyn, w latach 2015–2019	18
Tab. 13. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w powiecie zgierskim na tle województwa łódzkiego w latach 2015 i 2019 r. na 10 tys. mieszkańców	19
Tab. 14. Lekarze na 10 tys. mieszkańców w powiecie zgierskim na tle średniej województwa i powiatów ościennych w latach 2015–2019	21
Tab. 15. Przestępstwa stwierdzone w powiecie zgierskim na tle województwa i powiatów ościennych w latach 2015–2019	22
Tab. 16. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w powiecie zgierskim na tle województwa i powiatów ościennych w latach 2015–2019	22
Tab. 17. Przestępstwa stwierdzone przez Policję na 1000 mieszkańców w powiecie zgierskim na tle średniej dla województwa łódzkiego w 2019 r.	23
Tab. 18. Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu powiatu zgierskiego	23
Tab. 19. Organizacje społeczne w gminach powiatu zgierskiego na 1000 mieszkańców	26
Tab. 20. Nowo zarejestrowane w gminach powiatu zgierskiego fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	26
Tab. 21. Podmioty gospodarki narodowej wpisane i wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności w powiecie zgierskim na tle województwa łódzkiego w latach 2015–2019	28
Tab. 22. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do REGON wg klas wielkości w latach 2015 i 2019 w powiecie zgierskim na tle województwa łódzkiego	29
Tab. 23. Udział podmiotów reprezentujących poszczególne sekcje PKD w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów w powiecie zgierskim i województwie łódzkim w 2019 r. [%] .	29

Tab. 24. Stopa bezrobocia dla powiatu zgierskiego na tle kraju i województwa w latach 2015–2020 [dane na dzień 31. grudnia każdego roku]	31
Tab. 25. Bezrobocie w gminach powiatu zgierskiego w latach 2015–2020 [stan na 31. grudnia każdego roku]	31
Tab. 26. Struktura i bilans bezrobotnych na terenie powiatu zgierskiego w latach 2015–2020	31
Tab. 27. Drogi powiatowe i gminne według typu nawierzchni w latach 2015–2019	41
Tab. 28 Szacunkowe koszty i źródła finansowania programu rozwoju	62
Tab. 29. Wskaźniki realizacji Programu	63
Tab. 30. Zgodność <i>Programu rozwoju powiatu zgierskiego pn. Strategia rozwoju powiatu zgierskiego 2030</i> z ponadlokalnymi dokumentami strategicznymi	65

Spis rycin

Ryc. 1. Powiat zgierski	5
Ryc. 2. Wykaz podmiotów tworzących KRSG na terenie powiatu zgierskiego	24
Ryc. 3. Sieć drogowa na terenie powiatu zgierskiego oraz planowany przebieg drogi ekspresowej S-14	42
Ryc. 4. Połączenia kolejowe (transport pasażerski) na terenie powiatu zgierskiego	44

Spis wykresów

Wykres 1. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w powiecie zgierskim oraz województwie łódzkim w latach 2016–2019	7
Wykres 2. Struktura mieszkańców według wieku ekonomicznego w gminach powiatu zgierskiego w 2019 r.	8
Wykres 3. Zdarzenia wg rodzaju i wielkości na terenie powiatu zgierskiego w 2019 r.	25
Wykres 4. Miejscowe zagrożenia wg rodzaju na terenie powiatu zgierskiego w 2019 r.	25
Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisane do REGON wg klasyfikacji PKD w powiecie zgierskim w 2019 r.	30

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr XXXIII/313/21
Rady Powiatu Zgierskiego
z dnia 28 maja 2021 r.

Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030

Opracowanie: Agnieszka Mielnik-Giezek

Wrocław, 2021

Spis treści

1. Podstawy formalno-prawne, przedmiot, cel i zakres opracowania prognozy oddziaływania na środowisko	3
2. Informacje o zawartości i głównych celach „Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030”	4
3. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	9
4. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia „Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030” oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.	10
5. Charakterystyka i stan środowiska powiatu zgierskiego.	12
6. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody.	26
7. Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na zasoby, twory i składniki przyrody.	27
8. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych.	33
9. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	33
10. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w Strategii	34
11. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji Strategii, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru.	35
12. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania.	37
13. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.	38
14. Literatura.	40
15. Załącznik.	40

1. Podstawy formalno-prawne, przedmiot, cel i zakres opracowania prognozy oddziaływania na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 283 z późn. zm.) [zwanej dalej: ustawą OOS] projekty dokumentów, wymienionych w art. 46 i art. 47, wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Organ opracowujący projekt, o którym mowa w art. 46 lub art. 47 ust. 1, sporządza prognozę oddziaływania na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem sporządzanym w celu oceny wpływu na środowisko skutków realizacji postanowień Strategii.

Zawartość przedmiotowej prognozy jest zgodna z wymaganiami określonymi w art. 51 ust. 2 ustawy OOS. Niniejsza prognoza:

1) zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- f) oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów - kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy,
- g) datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów - imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów;

2) określa, analizuje i ocenia:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot

ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3) przedstawia:

a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,

b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

2. Informacje o zawartości i głównych celach „Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030”.

Strategia rozwoju powiatu jest narzędziem umożliwiającym długookresowe programowanie funkcjonowania i rozwoju powiatu. Przedmiotowy dokument wyznacza dziedziny i kierunki działań istotne dla rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu. Określa ogólne cele i ramy działań, których realizacja w danym okresie jest potrzebna i możliwa.

„Program Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030” (zwany dalej: Strategią) jest dokumentem opracowanym dla powiatu zgierskiego, nakreślającym kierunki działań zmierzających do usunięcia głównych problemów oraz utrzymania lub poprawy obecnej sytuacji społecznej i gospodarczej.

Dokument stanowi kontynuację „Strategii Rozwoju Powiatu Zgierskiego na lata 2013 – 2020” przyjętej uchwałą nr XLI/425/13 Rady Powiatu Zgierskiego z dnia 29 listopada 2013 r.

Część strategiczna Strategii została opracowana w układzie hierarchicznym, na który składa się 1 cel główny wraz z podporządkowanymi mu celami szczegółowymi. W ramach celów szczegółowych wyodrębnione zostały priorytety rozwoju, w ramach których wyznaczono z kolei kierunki interwencji. W przedmiotowym dokumencie nie ujęto tylko przykładowe inwestycje i projekty społeczne, aby zachować większą elastyczność działań władz samorządowych i innych podmiotów realizujących Strategię.

Tabela 1 Cele, priorytety i kierunki interwencji określone w „Programie Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030”

CEL GŁÓWNY ROZWOJU PROGRAMU:			
Powiat Zgierski miejscem życia zintegrowanych społeczności lokalnych z nowoczesną infrastrukturą przyjazną środowisku i rozwijającej się gospodarce			
CELE SZCZEGÓŁOWE:			
1. Wzmocnienie kapitału społecznego i ludzkiego		2. Rozwój nowoczesnej infrastruktury Powiatu Zgierskiego	
PRIORYTETY ROZWOJU:			
1.1 Wzmocnienie spójności społecznej	1.2 Rozwój infrastruktury społecznej	2.1 Rozwój powiatowego systemu transportowego	2.2 Poprawa stanu środowiska
KIERUNKI INTERWENCJI:			
1.1.1 Wsparcie osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem	1.2.1 Rozbudowa i modernizacja powiatowej bazy edukacyjnej	2.1.1 Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej służąca poprawie bezpieczeństwa drogowego	2.2.1 Poprawa efektywności energetycznej budynków i wzmocnienie wykorzystania OZE w budynkach użyteczności publicznej
1.1.2 Wsparcie merytoryczne oraz zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań publicznych z zakresu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	1.2.2 Modernizacja i rozbudowa infrastruktury usług społecznych dla lepszego realizowania zadań powiatu	2.1.2 Wspieranie integracji transportu zbiorowego	2.2.2 Rozwój infrastruktury umożliwiającej korzystanie z pojazdów elektrycznych
1.1.3 Podnoszenie jakości kształcenia w szkołach, dla których Powiat jest organem prowadzącym	1.2.3 Rozwój programów profilaktyki i diagnostyki zdrowotnej		2.2.3 Promowanie wśród mieszkańców zachowań i postaw prośrodowiskowych

1.1.4 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości			
1.1.5 Wzmacnianie tożsamości lokalnej			

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030”

PRZYKŁADOWE ZADANIA PLANOWANE DO REALIZACJI W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH KIERUNKÓW INTERWENCJI:

1.1.1 Wsparcie osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- tworzenie możliwości prowadzenia działań rewalidacyjno-wychowawczych i rehabilitacyjnych w szkołach specjalnych,
- realizacja programów zmierzających do ograniczania zachowań problemowych u dzieci i młodzieży,
- realizacja programów wzmacniania rodziny, które rozwijają umiejętności wychowawcze rodziców, wpływają na ograniczanie używania środków psychoaktywnych,
- rozwój systemu wsparcia pieczy zastępczej.

1.1.2 Wsparcie merytoryczne oraz zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań publicznych z zakresu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- wsparcie organizacji pozarządowych,
- wsparcie projektów organizacji pozarządowych ukierunkowanych zwłaszcza na seniorów i inne grupy zagrożone lub wykluczone społecznie,
- współpraca w zakresie budowy, wyposażenia i funkcjonowania hospicjum.

1.1.3 Podnoszenie jakości kształcenia w szkołach, dla których Powiat jest organem prowadzącym

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- stworzenie dla szkół narzędzi umożliwiających rozwój i usprawnienie pracy zdalnej uczniom w powiecie zgierskim,
- podniesienie jakości kształcenia w placówkach edukacyjnych,
- praktyki zagraniczne dla nauczycieli i uczniów,

- program rozwijania infrastruktury szkolnej oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych w szkołach prowadzonych przez Powiat Zgierski,
- realizacja projektów podnoszących kompetencje absolwentów na rynku pracy.

1.1.4 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- nawiązanie i rozwój współpracy przedsiębiorców z obszaru powiatu zgierskiego z instytucjami otoczenia biznesu,
- współpraca ze szkołami zawodowymi z terenu powiatu w realizacji projektów dostosowujących zakres kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy,
- współpraca ze strefami ekonomicznymi.

1.1.5 Wzmacnianie tożsamości lokalnej

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- rozwój Archiwum Powiatowego,
- rozwój infrastruktury społecznej służącej wzmocnieniu tożsamości lokalnej,
- wsparcie zadań publicznych realizowanych przez ngo'sy w zakresie dziedzictwa lokalnego i integracji społecznej.

1.2.1 Rozbudowa i modernizacja powiatowej bazy edukacyjnej

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej przy szkołach prowadzonych przez Powiat Zgierski,
- rozbudowa i doposażenie obiektów szkolnych w celu poprawy jakości kształcenia.

1.2.2 Modernizacja i rozbudowa infrastruktury usług społecznych dla lepszego realizowania zadań powiatu

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- przebudowa, rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury społecznej, należącej do Powiatu Zgierskiego dla lepszej realizacji ich funkcji,
- dostosowanie infrastruktury społecznej (w tym obiektów należących do

Powiatu, stron internetowych Starostwa Powiatowego i jednostek organizacyjnych) do wymagań związanych z zapewnieniem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

1.2.3 Rozwój programów profilaktyki i diagnostyki zdrowotnej

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- rozwój programów profilaktycznych w placówkach ochrony zdrowia,
- prowadzenie badań przesiewowych w szkołach podstawowych Platformą Badań Zmysłów,
- wspieranie rozwoju funkcji słuchowych pacjentów z terenu powiatu zgierskiego,
- diagnozowanie zaburzeń ze spektrum autyzmu narzędziem standaryzowanym ADOS 2,
- realizacja projektów ukierunkowanych na ograniczanie używania środków psychoaktywnych.

2.1.1 Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej służącej poprawie bezpieczeństwa drogowego

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- przebudowa dróg powiatowych,
- remonty i budowa obiektów mostowych na terenie powiatu zgierskiego,
- poprawa bezpieczeństwa przejść dla pieszych na terenie powiatu zgierskiego.

2.1.2 Wspieranie integracji transportu zbiorowego

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- lobbing w zakresie poprawy stanu technicznego i rozwoju połączeń kolejowych, w tym pod kątem przewozów cargo,
- podejmowanie działań ukierunkowanych na skoordynowanie połączeń różnymi środkami transportu.

2.2.1 Poprawa efektywności energetycznej budynków i wzmocnienie wykorzystania OZE w budynkach użyteczności publicznej

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- montaż OZE (zwłaszcza instalacji fotowoltaicznych) w budynkach użyteczności publicznej na terenie powiatu zgierskiego,
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, należących do Powiatu Zgierskiego.

2.2.2 Rozwój infrastruktury umożliwiającej korzystanie z pojazdów elektrycznych

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- tworzenie infrastruktury dla pojazdów elektrycznych,
- inwestowanie w pojazdy ekologiczne w transporcie zbiorowym.

2.2.3 Promowanie wśród mieszkańców zachowań i postaw prośrodowiskowych

PRZYKŁADOWE ZADANIA:

- projekty z dziedziny edukacji ekologicznej realizowane w szkołach, w szczególności dotyczące poprawy efektywności wykorzystywania zasobów naturalnych przy jednoczesnym niwelowaniu negatywnego wpływu na środowisko naturalne,
- realizacja kampanii społecznych podnoszących świadomość ekologiczną.

3. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy.

W celu sporządzenia przedmiotowej prognozy oddziaływania na środowisko przede wszystkim przeanalizowano wpływ planowanych w „Programie Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030” działań na środowisko i jego poszczególne komponenty. Ww. analizy dokonano w oparciu o obowiązujące przepisy, zarówno na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, ale przede wszystkim na szczeblu krajowym i lokalnym. Do oceny oddziaływania przedmiotowego dokumentu na środowisko wykorzystano macierz interakcji. Przeanalizowano wpływ planowanych w Strategii kierunków interwencji oraz przykładowych zadań planowanych do realizacji na następujące elementy środowiska: powierzchnię gleby i ziemi, wody powierzchniowe i podziemne, klimat i powietrze atmosferyczne, różnorodność biologiczną, krajobraz, ludzi, zwierzęta, rośliny oraz zabytki i dobra materialne. Oceny wpływu realizacji danego kierunku interwencji na poszczególne komponenty środowiskowe dokonano z wykorzystaniem następujących oznaczeń:

- (+) – w przypadku, gdy realizacja zadania potencjalnie przyniesie pozytywne oddziaływanie na dany komponent,
- (-) - w przypadku, gdy realizacja zadania potencjalnie przyniesie negatywne oddziaływanie na dany komponent,
- (0) – w przypadku, gdy realizacja zadania nie będzie oddziaływać na dany komponent na dany komponent,
- (+/-) - w przypadku, gdy realizacja zadania przyniesie zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływanie na dany komponent,
- (0/-) – w przypadku, gdy negatywne oddziaływanie będzie związane tylko z etapem realizacji inwestycji - prowadzenie prac budowlanych, będzie mieć krótkotrwały charakter i zaniknie wraz z zakończeniem tych prac.

4. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia „Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030” oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.

„Program Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030” jest dokumentem, który został opracowany z uwzględnieniem przede wszystkim uwarunkowań i potrzeb lokalnych, występujących na obszarze powiatu zgierskiego. Wszystkie sprecyzowane w przedmiotowym dokumencie cele i kierunki interwencji są jednak spójne z zapisami dokumentów o zasięgu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym, regionalnym, jak również lokalnym.

Istotę opracowanej Strategii określa sformułowany w niej cel główny, tj. „Powiat zgierski miejscem życia zintegrowanych społeczności lokalnych z nowoczesną infrastrukturą przyjazną środowisku i rozwijającej się gospodarce”, który podkreśla, jak ważny aspekt przy opracowywaniu kierunków interwencji oraz planowanych zadań stanowiło środowisko. Należy podkreślić, że nie wszystkie zaplanowane w Strategii działania będą oddziaływały na środowisko, szczególnie te zaplanowane do realizacji w ramach pierwszego celu szczegółowego pn. „Wzmocnienie kapitału społecznego i ludzkiego” np. realizacja programów zmierzających do ograniczania zachowań problemowych u dzieci i młodzieży, wsparcie projektów organizacji pozarządowych ukierunkowanych zwłaszcza na seniorów i inne grupy zagrożone lub wykluczone społecznie, czy współpraca ze szkołami zawodowymi z terenu powiatu w realizacji projektów dostosowujących zakres kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy. Jednak wszystkie zaplanowane inwestycje, które w sposób bezpośredni lub pośredni będą miały wpływ na środowisko, ostatecznie mają na celu poprawę jego jakości i zmierzają do rozwiązania problemów środowiskowych istniejących w powiecie zgierskim.

Przedmiotowa Strategia uwzględnia zapisy i cele sformułowane w następujących dokumentach:

- Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (*Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*) – dokument, który zawiera 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju, w tym m.in. cel 7 „Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej energii po przystępnej cenie, zrównoważonej i nowoczesnej” i cel 9 „Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność”. Do realizacji celów środowiskowych niezbędny jest postęp technologiczny, zatem niezwykle istotne są działania planowane w Strategii i realizujące powyższe cele, w tym m.in. nawiązanie i rozwój współpracy przedsiębiorców z obszaru powiatu zgierskiego z Izbą Przedsiębiorców i Pracodawców Centralnej Polski, czy też

współpraca w zakresie rozwoju strefy ekonomicznej. Ponadto przedmiotowa Strategia wpisuje się również ww. cel 7 poprzez planowane działania z zakresu poprawy efektywności energetycznej budynków i wzmocnienia wykorzystania OZE w budynkach użyteczności publicznej.

- Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 – wśród najważniejszych celów wyznaczonych przez Unię Europejską należy wymienić ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.), zwiększenie o co najmniej 32,5% efektywności energetycznej, zwiększenie do co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii. Zgodnie z założeniami Strategii ww. cele będą realizowane na obszarze powiatu zgierskiego w ramach drugiego celu szczegółowego pn. „Rozwój nowoczesnej infrastruktury powiatu zgierskiego” dzięki zadaniom, polegającym na montażu OZE (zwłaszcza instalacji fotowoltaicznych) w budynkach użyteczności publicznej na terenie powiatu zgierskiego i ich termomodernizacji oraz na wdrażaniu programów grantowych na podobne działania wśród osób fizycznych i przedsiębiorców.
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (zwana dalej SOR) - główny cel dokumentu to „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Dodatkowo w ramach przedmiotowego dokumentu określono 3 cele szczegółowe oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów SOR, tj. Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe. Strategia swoim zakresem w większości realizuje wymienione obszary poprzez działania związane m.in. ze wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości, modernizacją i rozwojem infrastruktury drogowej służącej poprawie bezpieczeństwa drogowego, wspieraniem rozwoju sieci kolejowej i integracją transportu zbiorowego, rozwojem infrastruktury umożliwiającej korzystanie z pojazdów elektrycznych.
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 – w dokumencie określono następujące 3 cele szczegółowe: I. Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej; II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska; III. Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa. Przedmiotowa Strategia realizuje głównie cel II i III m.in. poprzez planowany rozwój infrastruktury społecznej, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, podnoszenie jakości kształcenia w szkołach, dla których Powiat jest organem prowadzącym, poprawę efektywności energetycznej budynków i wzmocnienie wykorzystania OZE w budynkach użyteczności publicznej.
- Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej – celem głównym dokumentu jest „Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców”, wyznaczono również 3 cele

szczegółowe: I Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; II Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska; III Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych. Przedmiotowy dokument określa również cele horyzontalne: środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa; Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska. Wszystkie zdefiniowane cele Strategii w różnym stopniu realizują ww. założenia Polityki ekologicznej państwa 2030, szczególnie w ramach drugiego celu szczegółowego pn. Rozwój nowoczesnej infrastruktury powiatu zgierskiego, który w swoim zakresie ujmuje również działania związane z poprawą stanu środowiska.

- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 - w dokumencie wskazano trzy cele strategiczne: 1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka, 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans, 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. „Program Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030” został opracowany tak, że wszystkie planowane do realizacji zadania są zgodne z celami strategicznymi Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030. Działania wpisane do Strategii w ramach pierwszego celu szczegółowego pn. „Wzmocnienie kapitału społecznego i ludzkiego” są zgodne z dwoma pierwszymi ww. celami strategicznymi, natomiast zadania planowane w Strategii w ramach drugiego celu szczegółowego pn. „Rozwój nowoczesnej infrastruktury powiatu zgierskiego” są zgodne z ww. trzecim celem strategicznym.

5. Charakterystyka i stan środowiska powiatu zgierskiego.

• POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Powiat Zgierski leży w centralnej części kraju, w północnej części województwa łódzkiego i graniczy z sześcioma innymi powiatami: łęczyckim, łowickim, brzezińskim, łódzkim wschodnim, pabianickim, poddębickim oraz z miastem Łódź. W obrębie powiatu zlokalizowanych jest 9 gmin: 3 miejskie (Główno, Ozorków i Zgierz), 4 wiejskie (Główno, Ozorków, Parzęczew i Zgierz) i 2 miejsko-wiejskie (Aleksandrów Łódzki i Stryków). Całkowita powierzchnia powiatu wynosi 855,18 km², a jego stolicą jest miasto Zgierz.

Rysunek 1 Mapa powiatu zgierskiego

Źródło: <https://zgierski.e-mapa.net/>

- **KLIMAT I POWIETRZE ATMOSFERYCZNE**

Średnia roczna temperatura w powiecie zgierskim wynosi 7,7°C. W ciągu roku jest przeciętnie 34-37 dni gorących (temperatura powyżej 25°C), w tym około 5-6 dni, w których temperatura przekracza 30°C, a maksymalna temperatura przekracza nawet 36°C. TemperatURY najniższe sięgają nawet -30°C, przy czym dni mroźnych z temperaturą nie przekraczającą przez całą dobę -10°C jest przeciętnie 2-2,5, z temperaturą nie wyższą niż 0°C około 40, natomiast liczba dni z przymrozkami wynosi około 125.

Ostatnie lata wskazują na występowanie suszy hydrologicznej, która może trwać nawet kilka sezonów z uwagi na brak długotrwałych opadów deszczu, a przede wszystkim śniegu. W efekcie występuje nadmierne przesuszanie gleby i obniżenie poziomu zalegania wód podziemnych, w wyniku czego największe straty ponosi rolnictwo. Na obszarze powiatu zgierskiego dominują wiatry zachodnie i południowo zachodnie.

W raportach o stanie środowiska, stanowiących publikacje Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi, poziom emisji do powietrza został podzielony ze względu na źródło i sposób emisji ze źródła w następujący sposób:

- punktowe, tj. wysokie kominy w dużych obiektach: elektrowniach, elektrociepłowniach, zakładach przemysłowych, z których smuga zanieczyszczeń jest wynoszona na znaczną wysokość i ulega rozproszeniu; emisja z tych źródeł jest z reguły ustabilizowana i podlega kontroli:

- liniowe - zespoły źródeł punktowych zlokalizowanych wzdłuż linii prostych, reprezentowane najczęściej przez transport samochodowy, kolejowy i wodny, gdzie emisje z pojedynczych emitorów (silników spalinowych) sumują się wzdłuż szlaków komunikacyjnych; emisja ze źródeł transportu jest niejednorodna w czasie i przestrzeni i niełatwa do oszacowania;
- powierzchniowe - źródła emisji o wysokości kilku rzędów niższej od zajmowanej powierzchni, do których zaliczamy głównie obszary zabudowy mieszkaniowej z indywidualnym ogrzewaniem, ale także składowiska odpadów, hałdy i kopalnie odkrywkowe. Niewielka wysokość źródeł emisji uniemożliwia wyniesienie zanieczyszczeń i ich rozproszenie, przy niesprzyjających warunkach meteorologicznych są one bardzo uciążliwe dla otaczającego środowiska. Jest to typ emisji trudny do oszacowania ze względu na zależność od wielu czynników, np. temperatury w okresie grzewczym, rodzaju spalanej paliwa, typu ogrzewania, a także indywidualnego zapotrzebowania na ciepło;
- rolnicze tj. z upraw i hodowli zwierząt.

Zgodnie z powyższym podziałem w powiecie zgierskim w latach 2015-2017 odnotowano następujące zmiany w poziomie emisji gazów (suma SO₂, NO₂, CO) i pyłu PM₁₀:

- emisja punktowa – zwiększenie emisji gazów i pyłów,
- emisja liniowa – zwiększenie emisji gazów i pyłów,
- emisja powierzchniowa - zmniejszenie emisji gazów i pyłów,
- rolnictwo - zmniejszenie emisji gazów i pyłów.

Zgodnie z ww. raportami o stanie środowiska, w ocenie jakości powietrza obszar powiatu został podzielony na 2 strefy oceny: a) miasta wchodzące w skład Strefy Aglomeracja Łódzka (Zgierz oraz Aleksandrów Łódzki), b) pozostała część powiatu wchodząca w skład Strefy Łódzkiej. Na terenie powiatu w latach 2015-2017 stwierdzono występowanie obszarów przekroczeń dopuszczalnych i docelowych poziomów substancji w powietrzu określonych wg kryteriów dla ochrony zdrowia.

Na podstawie matematycznego modelowania jakości powietrza określono występowanie obszarów przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ (rok) w następujących gminach: Aleksandrów Łódzki (gmina miejsko-wiejska), Aleksandrów Łódzki (obszar wiejski), Głowno (gmina miejska), Głowno (gmina wiejska), Ozorków (gmina miejska), Ozorków (gmina wiejska), Parzęczew (gmina wiejska), Stryków (gmina miejsko-wiejska), Stryków (miasto), Zgierz (gmina miejska), Zgierz (gmina wiejska).

Obszar przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ (24-godziny) wystąpił natomiast w gminach: Aleksandrów Łódzki (gmina wiejsko-miejska), Aleksandrów Łódzki (miasto), Głowno (gmina miejska), Ozorków (gmina miejska), Ozorków (gmina wiejska), Parzęczew (gmina wiejska), Stryków (obszar wiejski), Stryków (miasto), Zgierz (gmina wiejska), Zgierz (gmina miejska).

Obszar przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} (rok) wystąpił w gminach: Aleksandrów Łódzki (gmina wiejsko-miejska), Aleksandrów Łódzki (miasto),

Głowno (gmina miejska), Ozorków (gmina miejska), Zgierz (gmina wiejska), Zgierz (gmina miejska).

Według kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin, na podstawie obliczeń z użyciem matematycznego modelowania jakości powietrza nie stwierdzono występowania na terenie powiatu zgierskiego przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu. Na obszarach miast wchodzących w skład Aglomeracji Łódzkiej nie dokonuje się oceny jakości powietrza wg kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin.

• **SUROWCE NATURALNE**

Na obszarze powiatu zgierskiego występują przede wszystkim pokłady węgla brunatnego oraz cechsztyński wysad solny okolic Rogóżna. W zapadliskowej niecce czapy wysadu zostały osadzone utwory trzeciorzędowe - formacja brunatno węglowa. Występuje ona w postaci dwóch pokładów węgla brunatnego przedzielonych grubą serią piasków. Dolny pokład ma średnią miąższość od 17 do 20 m i charakteryzuje się dużym zasoleniem oraz znaczną zawartością siarki. Natomiast górny pokład zbudowany jest z węgla miękkiego, ziemistego z wkładkami lignitów, a jego miąższość sięga od 10 do 16 m. Zasoby węgla brunatnego w Rogóźnie szacowane są na 550 mln ton.

Z kolei wysad solny Rogóżna powstał w wyniku sedymentacji, jaka miała miejsce w basenach morza cechsztyńskiego i przebija się przez rozległe utwory mezozoiczne, a na nim zalegają transgresyjne utwory trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Pod względem jakościowym sól kamienna złoża przedstawia surowiec o zawartości średnio ok. 99% NaCl, natomiast zasoby w strefie do 1000 m głębokości oszacowano na ok. 8,6 mln ton.

Zasoby węgla i soli w rejonie Rogóżna nie nadają się do eksploatacji, ponieważ pokłady węgla charakteryzują się zbyt małą miąższością oraz dużym zasiarczeniem i zasoleniem. Ponadto eksploatacja spowodowałaby powstanie głębokiego leja depresyjnego oraz zasolenie wód wglębnych pitnych i wód powierzchniowych oraz gleb.

W powiecie zgierskim w rejonie Rogóżna występują trzy zbiorniki mineralnych wód termalnych o dużych walorach balneologicznych:

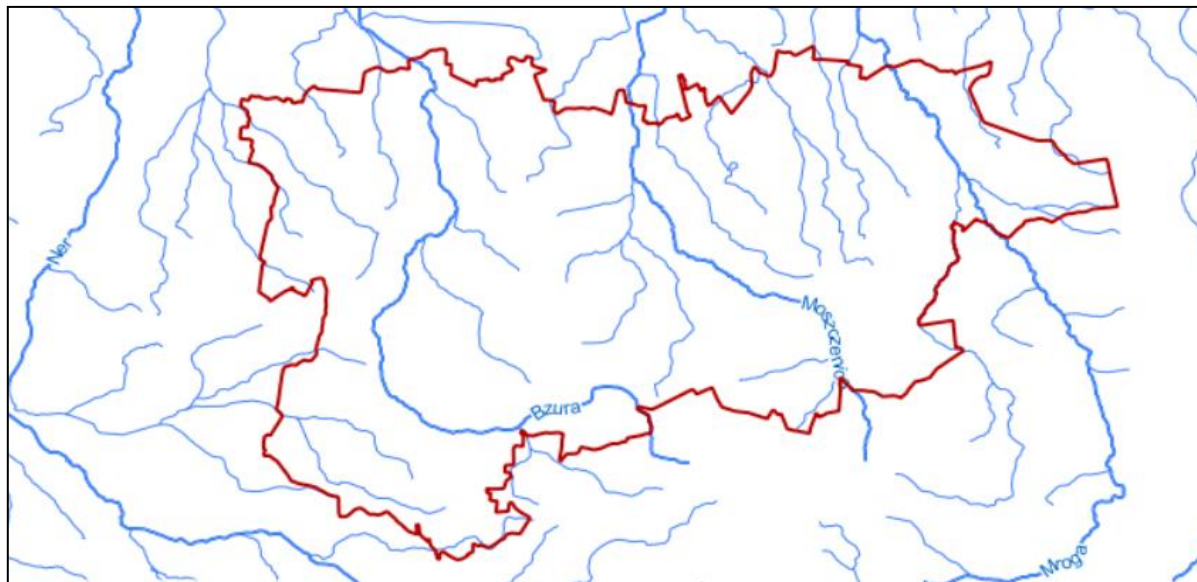
- nadkładowy zbiornik wodonośny - wody zwykłe słodkie pitne, ogólna mineralizacja wynosi ok. 100 mg/l,
- międzypokładowy zbiornik wodonośny - wody te mają zwiększoną zawartość chlorków, siarczanów, wapnia i magnezu, ogólna mineralizacja waha się od 150 mg/l do 10 300 mg/l,
- podwęglowy zbiornik wodonośny - ogólna mineralizacja waha się od 5 000 mg/l do ponad 10 000 mg/l (max. 30 000 mg/l). Biorąc po uwagę skład chemiczny, wody te zaliczamy do wód chlorkowo - siarczanowo - wapniowych oraz chlorkowo - siarczanowo - wodorowęglanowo - sodowo - potasowych, a ich temperatura wynosi 13°C-17°C.

Ponadto zasoby wód termalnych występują również w okolicach Ozorkowa i są to artezyjskie i subartezyjskie wody kredowe o temperaturze 23°C-26°C.

Poza powyżej wymienionymi zasobami surowcowymi, na obszarze powiatu zgierskiego powszechnie występują złoża surowców mineralnych (kruszywa naturalne, takie jak piaski i żwiry) oraz złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej.

- **WODY POWIERZCHNIOWE**

Rys. 2 Wody powierzchniowe powiatu zgierskiego

Źródło: <https://zgierski.e-mapa.net/>

Sieć rzeczna powiatu zgierskiego wykształciła się w okresie po wycofaniu się lądolodu warciańskiego (interglacja eemski), kiedy panował wilgotny klimat i rzeki zwiększyły swój potencjał erozyjny. Skutkiem tego rzeki wcięły się w południowej, wysoczyznowej części, a następnie osadziły wyerodowany materiał na płaskich równinach w części północnej. Obszar położony w części południowo zachodniej powiatu stanowi strefę źródłową dla wielu cieków będących dopływami Bzury (Ciosenka, Dzierżazna (Malina), ciek bez nazwy będący dopływem Czarniawki, ciek bez nazwy będący dopływem Moszczenicy).

W części zachodniej powiatu zgierskiego przebiega główny dział wodny między zlewniami Wisły i Odry. Wody ze skrajnej, zachodniej części powiatu odpływają do rzek Gnida i Bełdówka, które są dopływami Neru, natomiast wody z pozostałego terenu powiatu spływają do Bzury i jej dopływów.

Ogólna długość rzek na terenie powiatu wynosi 217 696 m, z czego 104 702 m została uregulowana. Główne ciek-rzeki przepływające przez powiat zgierski to: Bełdówka, Brzuśnia, Bzura, Czarniawka, Dzierżazna, Gnida, Kanał Sierpów, Kucinka, Linda, Malina, Moszczenica, Mroga, Mrożyca, Struga Domaradzka, Zian Gnida, Zimna Woda.

W powiecie zgierskim jest około 30 dużych zbiorników wodnych, jak również szereg mniejszych zbiorników, tj. o powierzchni mniejszej niż 1 ha. Zbiorniki znajdujące

się w powiecie zgierskim zajmują powierzchnię 444 ha. Trzy zbiorniki mają charakter typowo retencyjny, natomiast pozostałe to zbiorniki wodne o różnym przeznaczeniu (funkcja rekreacyjna, energetyczna, stawy rybne, stawy młyńskie). Zbiorniki wodne odgrywają znaczną rolę w zwiększaniu zasobów wodnych danego obszaru. Stanowią źródło zasilania wód podziemnych, regulują stosunki wodne w zlewni, są zabezpieczeniem w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych (powódź, susza), a ponadto podnoszą atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną wielu miejscowości.

Tabela 2 Stan jednolitych części wód powierzchniowych w powiecie zgierskim w latach 2011-2017

	2011-2016	2017
STAN EKOLOGICZNY	- <u>umiarkowany</u> dla JCWP: Gnida do Kanału Łęka-Dobrogosty, Bełdówka, Struga, Lubczyna, Mroga od Mrożycy do ujścia, Mrożycy, Mroga od źródeł do Mrożycy bez Mrożycy, Moszczenica od źródeł do dopływu z Besiekierza - <u>słaby</u> dla JCWP: Bzura od Starówki do Kanału Tumskiego, Malina, Bobrówka, Bzura od źródeł do Starówki	<u>umiarkowany</u> dla JCWP: Lubczyna
STAN CHEMICZNY	- <u>dobry</u> dla JCWP: Bobrówka - <u>poniżej dobrego</u> dla JCWP: Gnida do Kanału Łęka-Dobrogosty, Bzura od źródeł do Starówki, Bzura od Starówki do Kanału Tumskiego, Struga, Mroga od Mrożycy do ujścia, Malina, Ner od Zalewki do Dopływu spod Łęzek	<u>poniżej dobrego</u> dla JCWP: Gnida do Kanału Łęka-Dobrogosty, Bzura od źródeł do Starówki, Bzura od Starówki do Kanału Tumskiego, Struga, Mroga od Mrożycy do ujścia, Malina
STAN JCWP	<u>zły stan</u> dla JCWP: Gnida do Kanału Łęka-Dobrogosty, Bełdówka, Struga, Lubczyna, Mroga od Mrożycy do ujścia, Mrożycy, Mroga od źródeł do Mrożycy bez Mrożycy, Moszczenica od źródeł do dopływu z Besiekierza, Bzura od Starówki do Kanału Tumskiego, Malina, Bobrówka, Bzura od źródeł do Starówki, Domaradzka Struga, Ner od zalewki do Dopływu spod Łęzek	<u>zły stan</u> dla JCWP: Gnida do Kanału Łęka-Dobrogosty, Struga, Lubczyna, Mroga od Mrożycy do ujścia, Bzura od Starówki do Kanału Tumskiego, Malina, Bzura od źródeł do Starówki

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raportów o stanie środowiska w województwie łódzkim za lata 2016-2017*

- **WODY PODZIEMNE**

Jednolite części wód podziemnych obejmują wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych. Na terenie powiatu zgierskiego systemy wodonośne budowane są przez utwory wodonośne wypełnione wodami podziemnymi wiekowo przynależnymi do mezozoiku (wody jurajskie i kredowe) oraz kenozoiku (wody trzeciorzędowe i czwartorzędowe). Na obszarze powiatu znajdują się fragmenty trzech Głównych Zbiorników Wód Podziemnych:

- jurajsko – szczelinowo – krasowy - w środkowej części powiatu,
- kredowo – szczelinowy i szczelinowo – porowy - w zachodniej części powiatu,
- czwartorzędowo – porowy - we wschodniej części powiatu.

Zbiornik kredowy objęty został strefą najwyższej ochrony, natomiast zbiornik czwartorzędowy – strefą wysokiej ochrony. Teren powiatu znajduje się w obrębie jednego z czterech występujących na terenie województwa okręgów wód geotermalnych – okręgu szczecińsko-łódzkiego.

Obszar powiatu zawiera się w dwóch jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd). Pierwsza część (JCWPd nr 72) położona jest w regionie wodnym Warty i Środkowej Wisły, a jej powierzchnia wynosi 1 831 km². Na obszarze JCWPd nr 72 wyróżnia się poziomy wodonośne czwartorzędu i kredy. Druga część (JCWPd nr 63) położona jest w regionie wodnym Środkowej Wisły przy granicy z regionem Środkowej Odry i ma powierzchnię 5352,1 km². Na obszarze jednostki wyróżniono poziomy wodonośne wód zwykłych w osadach czwartorzędu, neogenu (miocen), kredy górnej i dolnej oraz jury górnej i środkowej.

Zgodnie z monitoringiem regionalnym, ujętym w Raporcie o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2016 r. wody podziemne w powiecie zgierskim są wodami bardzo dobrej jakości (klasa I) dla punktów pomiarowych: Zgierz (ppk 145), Grotniki (ppk 150), Popów (ppk 173) oraz dobrej jakości (klasa II) dla punktów pomiarowych: Ozorków (ppk 147), Głowno (ppk 149), Stryków (ppk 151), Niesułów Kolonia (ppk 152). W 2017 r. natomiast dokonano poboru próby tylko dla jednego punktu pomiarowego powiatu nr 148 Rąbień, w którym wykonane badania pozwoliły na zaklasyfikowanie wód podziemnych jako dobrej jakości (klasa II).

- **FORMY OCHRONY PRZYRODY**

Na terenie powiatu zgierskiego obszary chronione stanowią około 19% powierzchni powiatu. Wyznaczono tu następujące formy ochrony przyrody:

- Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich (powierzchnia całkowita: 13 767 ha, powierzchnia na obszarze powiatu zgierskiego: 2 989,4 ha) – utworzony w celu

ochrony unikatowego w Polsce środkowej krajobrazu wyżynnego uformowanego na obszarze między Łodzią, Brzezunami i Strykowem. Do najcenniejszych walorów parku należy wyjątkowo bogata rzeźba terenu, podlegająca nadal żywym procesom geomorfologicznym, niezwykle cenne są również fragmenty naturalnej szaty roślinnej, związanej zwłaszcza z licznymi źródłiskami i strumieniami oraz interesująca fauna.

- rezerwat przyrody „Ciosny” (pow. 2,37 ha) – rezerwat florystyczny utworzony w celu ochrony naturalnego skupiska okazałych jałowców pospolitych rosnących na wydmach śródlądowych;
- rezerwat przyrody „Dąbrowa Grotnicka” (pow. 100,47 ha) – rezerwat leśny utworzony w celu ochrony zespołu dąbrowy świetlistej oraz wielu stanowisk roślin ciepłolubnych i chronionych;
- rezerwat przyrody „Grądy nad Moszczenicą” (pow. 42,14 ha) – rezerwat leśny, mający na celu ochronę różnorodności zbiorowisk leśnych z przewagą grądów i bogatą florą wczesnowiosenną rozwijającą się w harmonii z warunkami geomorfologicznymi;
- rezerwat przyrody „Struga Dobieszkowska” (pow. 37,65 ha) – rezerwat leśny, chroniący naturalny krajobraz strumienia śródleśnego z interesującymi formami morfologicznymi oraz dobrze wykształcone zbiorowiska leśne, głównie łąkowe i grądowe;
- rezerwat przyrody „Torfowisko Rąbień” (pow. 42,43 ha) – rezerwat torfowiskowy, utworzony w celu ochrony torfowiska wysokiego ze zróżnicowaną roślinnością;
- rezerwat przyrody „Grądy nad Lindą” (pow. 55,83 ha) – rezerwat leśny chroniący meandrującą rzekę Linda z dopływem, kompleksem źródeł oraz grądy i łągi jesionowo-olszowe;
- rezerwat przyrody „Zabrzeźnia” (pow. 27,62 ha) – rezerwat leśny, utworzony w celu ochrony grądu z udziałem jodły przy północnej granicy jej zasięgu;
- Obszar Natura 2000 „Słone Łąki w Pełczyskach” (pow. 35 ha) - trzeci w środkowej Polsce obszar, na którym zachowały się zbiorowiska typowe dla śródlądowych solnisk z rzędu Glauco-Puccinellietalia. Solniska w miejscowości Pełczyska są jedynym w regionie łódzkim obszarem, na którym zachowały się zbiorowiska typowe dla słonych łąk w stanie zbliżonym do tego, w jakim znajdowały się na tym obszarze kilkadziesiąt lat temu. Pomiędzy roślinnością słonolubną i innymi komponentami ekosystemu (owady, grzyby) tworzą się specyficzne powiązania troficzne i rozwojowe. Jest to również miejsce gniazdowania i lęgu wielu gatunków ptaków.
- Obszar Natura 2000 „Dąbrowa Grotnicka” (pow. 101,5 ha) – obszar w całości porośnięty liściastymi lasami - grądem środkowoeuropejskim oraz świetlistą dąbrową, która zajmuje aż 60% powierzchni obszaru. Jest to największa dąbrowa świetlista w województwie łódzkim. W drzewostanie dominują dęby i sosny, których wiek nierzadko przekracza 100-120 lat. Występuje tu 5

chronionych gatunków roślin, w tym cenny dzwonecznik wonny, którego populacja liczy ok. 10-25 osobników. Fauna reprezentowana jest m.in. przez żmiję zygzakowatą. Obszar położony jest wewnątrz dużego kompleksu "Lasów Grotnickich".

- Obszar Natura 2000 „Grądy nad Lindą” (pow. 54,9 ha) - obszar dość zróżnicowany geomorfologicznie - obok pagórków żwirowych występują formy dolinne i nisze źródliskowe. Południową granicę obszaru stanowi rzeka Linda. Dolina Lindy charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu i wynikającą z niej naturalną mozaiką fitocenoz. Drzewostany osiągają wiek do 145 lat, obecne są też przestoje dębowe w wieku 250 lat. Przy korytach cieków i w niszach źródliskowych zachowały się dobrze wykształcone fitocenozy łągów i olsów źródliskowych, w wyższych częściach doliny i na pagórkach żwirowych dominują siedliska grądu subkontynentalnego, natomiast w najwyższych partiach piaszczystych wzniesień stwierdzono sosnowo-dębowe bory mieszane. W granicach obszaru znalazł się również zabagniony obszar wysiękowy porośnięty przez zapust z olszą czarną - inicjalne stadium olsu oraz fitocenozy nieleśne z elementami torfowisk niskich i szuwarów. Jest reprezentacją dla szaty roślinnej źródlisk typowych dla strefy krawędziowej Wzniesień Łódzkich, uzupełnia również sieć obiektów chroniących fitocenozy grądowe. Oba wspomniane typy siedlisk reprezentowane są w omawianym obszarze przez płyty zróżnicowane ekologiczne. Występują typowe łągi przystrumykowe i olsy źródliskowe oraz grądy niskie, typowe i płyty grądów wysokich z udziałem gatunków ciepłolubnych.
- Obszar Natura 2000 „Silne Błota” (pow. 67,4 ha) – obszar obejmuje zbiornik wodny o powierzchni ok. 21 ha powstały w skutek eksploatacji torfu w XIX w. oraz w czasie II wojny światowej. Niegdyś bezodpływowy, po zabiegach melioracyjnych w latach 70. odwadniany do strugi Malinki. Powierzchnia otwartego lustra wody stanowi nie więcej niż 30% całej powierzchni. Pozostałą część porasta głównie szuwar szerokopątkowy, wąkopątkowy, trzcinowy oraz turzycowiska – przede wszystkim zespoły turzycy błotnej, zaostrojonej i pęcherzykowatej. Niewielki fragment zajmuje ols porzeczkowy. Otoczenie obszaru stanowi - od północnej strony, bór sosnowy porastający kompleks wydm śródlądowych, od południowej zaś grunty wsi Kwilno - niegdyś łąki i pastwiska, dziś głównie nieużytki. Jest to ważne w regionie miejsce godowania i żerowania płazów z 9 gatunków. Licznie występuje tu m.in. traszka grzebieniasta i kumak nizinny. Dla obydwu gatunków jest jednym z cenniejszych stanowisk w okolicach Łodzi.
- Obszar Natura 2000 „Szczypiorniak i Kowaliki” (pow. 28,5 ha) - nazwa ostoi Szczypiorniak Kowaliki pochodzi od nazwy dwóch zbiorników będących głównym składowym ostoi. Są to zbiorniki o silnie rozwiniętej strefie brzegowej oraz szerokim pasie trzcinowisk, zajmują powierzchnię około 10 ha, zasilane są bezimiennym ciekim oraz spływami powierzchniowymi. Zbiorniki

położone są w lasach (bagiennych i wilgotnych), które stanowią bogatą mozaikę siedlisk. Od zachodniej strony, brzeg zbiorników stanowi pasmo żwirowisk i piaszczystych pagórków, mających swoją genezę w epoce lodowcowej.

- 252 pomniki przyrody;
- użytki ekologiczne (8 zbiorników wodnych i 25 terenów podmokłych), mające na celu objęcie ochroną naturalnych swoistych zespołów przyrodniczych, charakterystycznych dla terenów podmokłych i okresowo zalewanych oraz ochronę miejsc i bytowania ptactwa wodnego i błotnego;
- 13 zabytkowych parków wiejskich.

• **OBIEKTY ZABYTKOWE**

W powiecie zgierskim obiekty zabytkowe zlokalizowane są w następujących gminach:

- Aleksandrów Łódzki: Cmentarz ewangelicko-augsburski (II poł. XIX w.); Cmentarz żydowski (1822 r.); dom drewniany (poł. XIX w., lata 20. XX w.); Jatki miejskie (ok. 1824 r.); Ratusz (ok. 1824 r.); Kościół w zespole kościoła ewangelickiego, ob. rzymsko-katolickiego pw. św. Stanisława Kostki (1828 r.); Plebania w zespole kościoła ewangelickiego, ob. rzymsko-katolickiego pw. św. Stanisława Kostki; układ urbanistyczny Rynku (1815 r.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (1840 r.); Cmentarz rzymsko-katolicki (1820 r.); Dwór w zespole dworsko-parkowo-folwarcznym (kon. XIX w.); Gorzelnia w zespole dworsko-parkowo-folwarcznym (1906 r.); Zespół dworsko-parkowo-folwarczy (koniec XIX w.); Kościół pw. Wszystkich Świętych w zespole kościoła parafialnego (lata 1894-1897); Park w zespole dworskim (XIX w.); Cmentarz rzymsko-katolicki (ok. 1850 r.); Kaplica cmentarna pw. Przemienienia Pańskiego (tzw. Kaplica Wężyków) w zespole cmentarnym (1854 r.); Dzwonnica w zespole kościoła parafialnego pw. Wszystkich Świętych (1897 r.); Oficyna w zespole dworskim (poł. XIX w.); dwór w zespole dworskim (1844 r.); Park w zespole dworskim (XVII-XIX w.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (I poł. XX w.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (II poł. XIX w.); Cmentarz ewangelicki (II poł. XIX w.); Park w zespole dworsko-parkowy (poł. XIX w.); Dwór w zespole dworsko-parkowym (poł. XIX w.); Zespół dworsko-parkowy (XIX w.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (II poł. XIX w.); Cmentarz ewangelicki (II poł. XIX w.);
- Głowno: Młyn (pocz. XX w.); Dom drewniany (lata 20. XX w.); młyn drewn. (pocz. XX w.); Stodoła (ok. 1930 r.); Dwór z oficyną w zespole dworskim (poł. XIX w.); Park podworski w zespole dworskim (poł. XIX w.); Park w zespole dworskim (XVII-XVIII w.); Dwór w zespole dworskim (II poł. XIX w.); Oficyna w zespole dworskim (ok. 1925 r.); Zespół folwarczy; Willa letniskowa (lata 20. XX w.); Dom mieszkalny dla pracowników kolei (ok. 1903 r.); Oficyna dworska – Rządcówka (kon. XIX w.); Dom mieszkalny dla pracowników kolei (ok. 1903 r.); Pensjonat (lata 20. XX w.);

Dworzec kolejowy (ok. 1903 r.); Dom ludowy (1910 r.); Willa (lata 20. XX w.); Młyn motorowy "Piła" (pocz. XX w.); Pensjonat (lata 20. XX w.); Willa (lata 20. XX w.); Szkoła podstawowa nr 1 (1930 r.); Kościół parafialny pw. Św. Barbary (lata 1930-1933); Zespół fabryczny Spółki Akcyjnej Norblin, Bracia B. i T. Werner (kon. XIX w., lata 20. XX w., lata 50 XX w.); Kamienica (początek XX w.); Willa letniskowa (lata 20. XX w.); Willa letniskowa (lata 20. XX w.); Dom mieszkalny (przełom XIX i XX w.); Młyn motorowy (dawniej F. Stępniewskiego) (ok. 1915 r.); Fabryka maszyn młyńskich (od 1939 Zakład ślusarsko-mechaniczny F. Stępniewski) (I ćw. XIX w.); Willa letniskowa (lata 20. XX w.); Willa letniskowa (lata 20. XX w.); Willa letniskowa (lata 20. XX w.); Willa letniskowa Walerego Kasprowicza (1926 r.); Park wiejski (połowa XIX w.); Dom drewniany (lata 1920-1930); Dzwonnica drewniana w zespole kościoła parafialnego pw. śś. Wojciecha, Stanisława, Klemensa i Katarzyny (XVI w.); Kościół drewniany w zespole kościoła parafialnego pw. śś. Wojciecha, Stanisława, Klemensa i Katarzyny (XVI w., rozbudowa 1866-1879, ok. 1890 r.); budynek drewniany szkoły (ob. Łowicka Izba Ludowa) (1849 r.); Cmentarz rzymsko-katolicki (XVII w.); Młyn (lata 20 XX w.); Dom drewniany (ok. 1920 r.); Dwór murowany w zespole dworskim (1922 r.); Zespół dworsko-parkowo-folwarczny (pocz. XX w., l. 20 XX w.); Park w zespole dworskim (1922 r.); Brama wjazdowa na teren folwarku (pocz. XX w.); Budynek magazynowy (spichlerz) w zespole dworsko-parkowo-folwarcznym (pocz. XX w.); Budynek gospodarczy, ob. garaż, w zespole dworsko-parkowo-folwarcznym (pocz. XX w.); Kapliczka w zespole dworsko-parkowo-folwarcznym (pocz. XX w.); Czworak w zespole dworsko-parkowo-folwarcznym (pocz. XX w.); Młyn murowany (lata 20. XX w.); Dom drewniany (lata 1920-1930); Dom drewniany (pocz. XX w.); Dom drewniany (pocz. XX w.); Dom (chałupa) (pocz. XX w.); Młyn "Sopel" (lata 20 XX w.); Spichlerz (1846 r.)

➤ Ozorków: Zespół folwarczny (VI ćw. XIX w.); Cmentarz ewangelicki (II poł. XIX w.); Park przyfabryczny (kon. XIX w.); Park podworski (pocz. XX w.); Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki (ok. 1880 r.); Park podworski (poł. XIX w.); Kaplica cmentarna pw. św. Marcina (1886 r.); Kościół drewniany parafialny rzymsko-katolicki pw. Bożego Ciała (kon. XVI w., kaplica 1886 r.); Dom murowany (I poł. XIX w.); Dawny dwór Scheiblerów (II ćw. XIX w.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (1807 r.); Cmentarz żydowski (XIX w.); Dom murowany (II ćw. XIX w.); Wodociągowa wieża ciśnień - kolejowa (ok. 1928 r.); Motarnia bawełny w zespole fabryczno-rezydencjonalnym (II ćw. XIX w.); Dom murowany (poł. XIX w.); Oficyna pałacu w zespole fabryczno-rezydencjonalnym Schloesserów (II ćw. XIX w.); Pałac w zespole fabryczno-rezydencjonalnym Schloesserów (II ćw. XIX w.); Dom murowany (poł.

➤ XIX w.); Dom murowany (II ćw. XIX w.); Stajnia murowana w zespole fabryki włókienniczej ZPB "Morfeo" (ok. 1885 r.); Oficyna pałacu H. W. Schloessera (ok. 1885 r.); Pałac H. W. Schloessera (lata 50. XIX w.); Dom murowany w zespole fabryki włókienniczej ZPB "Morfeo" (ok. 1885 r., nadbudowa po 1960 r.); Pałac murowany H.W. Schloessera (lata 50. XIX w.); Dom murowany w zespole fabryki włókienniczej ZPB "Morfeo" (lata 90. XIX w.); Dom murowany (I poł. XIX w.); Dom

murowany (I poł. XIX w.); Kościół parafialny rzymsko-katolicki pw. św. Józefa (lata 1652-1654, rozbudowa 1885 r., 1934 r.); Dom murowany (II ćw. XIX w.); Dom murowany (II ćw. XIX w.); Dom murowany narożny (II ćw. XIX w.); Dom murowany (poł. XIX w.); Dom murowany (poł. XIX w.); Dom murowany (I poł. XIX w.); Cmentarz rzymsko-katolicki pw. św. Wincentego (lata 20. XX w.); Oranżeria w zespole dawnego dworu Scheiblerów (ok. 1900 r.); Stajnia w zespole dawnego dworu Scheiblerów (ok. 1900 r.); Oficyna w zespole dawnego dworu Scheiblerów (II ćw. XIX w.); Dom murowany (ok. 1825 r.); Dom murowany (poł. XIX w.); Dom murowany (poł. XIX w.); Dom murowany (poł. XIX w.); Dom murowany (poł. XIX w.); Dom drewniany (III ćw. XIX w.); Dom murowany (II ćw. XIX w.); Dom drewniany (poł. XIX w.); Dom murowany (poł. XIX w.); Dzwonnica w zespole kościoła ewangelickiego pw. Dwunastu Apostołów Jezusa Chrystusa (1842 r.); Kościół w zespole kościoła ewangelickiego pw. Dwunastu Apostołów Jezusa Chrystusa (św. Tadeusza?) (1842 r.); Plebania w zespole kościoła ewangelickiego pw. Dwunastu Apostołów Jezusa Chrystusa (1842 r., rozbudowa kon. XIX w.); Cmentarz rzymsko-katolicki pw. św. Józefa tzw. Stary (II poł. XVII w.); Młyn wodny (po 1909 r.); Zagroda młynarska (dom, stodoła, budynek inwentarski) (pocz. XX w.); Przestrzenny układ komunikacyjny Krośniewickiej Kolei Dojazdowej (lata 1914-1915); Budynek dworca Sierpów Wąskotorowy Krośniewickiej Kolei Dojazdowej (lata 20. XX w.); Park podworski; Dwór murowany (1843 r.); Oficyna dworska w zespole oficyny i parku (pocz. XIX w.); Park podworski w zespole oficyny i parku (I ćw. XIX w.); Cmentarz rzymsko-katolicki pw. św. Wojciecha (ok. 1800); Cmentarz wojenny z okresu II wojny światowej (1939 r.); Wiatrak drewniany (XIX w.); Dom (1 ćw. XX w.); Kościół par. pw. św. Wawrzyńca (1903 - 1909 r.); Park podworski (początek XIX w., przekształcenia XX w.); Dwór murowany (ok. 1825 r., przebudowa ok. 1917 r.);

➤ Parzęczew: Kościół drewniany parafialny pw. św. Jakuba Apostoła (pocz. XVIII w., rozbudowa 1882 r.); Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki (ok. 1800 r.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (ok. 1850 r.); Kościół drewniany cmentarny pw. św. Rocha (pocz. XVI w.); Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (lata 1802-1804, rozbudowa 1896-1898, 1945 r.); Cmentarz rzymsko-katolicki pw. św. Rocha (XVII w.); Młyn zbożowy motorowy (ok. 1920 r., odbudowa 1935 r.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (ok. 1850 r.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (ok. 1850 r.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (ok. 1935 r.);

➤ Stryków: Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki (II poł. XIX w.); Pałac rodziny Rzewuskich w zespole pałacowym (1924 r.); Zespół folwarczny (przełom XIX i XX w.); Park w zespole pałacowym (pocz. XVIII w.); Dzwonnica drewniana w zespole kościoła parafialnego pw. Św. Augustyna (XVIII w.); Kościół w zespole kościoła parafialnego pw. św. Augustyna (przełom XV i XVI w., rozbudowa 1898-1901); Lamus drewniany w zespole kościoła parafialnego pw. Św. Augustyna (II poł. XVIII w.); Park podworski (II poł. XIX w.); Młyn wodny (kon. XIX w.); Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki (I poł. XIX w.); Cmentarz mariawicki (pocz. XX w.); Kościół rzym.-kat. pw. św. Jana Chrzciciela i św. Doroty (kon. XIX w. - 1905 r.); Plebania kościoła rzym.-kat. pw. św.

Jana Chrzyciela i św. Doroty (pocz. XX w.); Dzwonnica kościoła rzym.-kat. pw. św. Jana Chrzyciela i św. Doroty (1905 r.); Kościół mariawicki pw. św. Jana Chrzyciela (lata 1907-190); Dzwonnica drewniana w zespole kościoła parafialnego pw. Św. Szczepana (1752 r.); Kościół w zespole kościoła parafialnego pw. św. Szczepana (1752 r., rozbudowa 1892 r., 1908 r.); Cmentarz rzymsko-katolicki (poł. XVIII w.); Plebania przy kościele mariawickim (pocz. XX w.); Kościół mariawicki pw. Matki Boskiej Szkaplerznej i św. Wojciecha (pocz. XX w.); Cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej (lata 1914-1918); Kościół parafialny rzymsko-katolicki pw. św. Wojciecha (III ćw. XIX w., rozbudowa 1903 r.); Cmentarz mariawicki (XX w.); Cmentarz rzymsko-katolicki (II poł. XIX w.); Dzwonnica przy kościele rzym.-kat. par. pw. św. Wojciecha (XVIII w.); Oficyna dworska (kon. XIX w.); Park podworski (kon. XIX w.); Budynek dworca kolejowego (I ćw. XX w.); Cmentarz rzymsko-katolicki (II poł. XIX w.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (1918 r.); Cmentarz mariawicki starokatolicki (1907 r.); Dom drewniany (II ćw. XIX w.); Młyn elektryczny (pocz. XX w.); Kościół parafialny rzymsko-katolicki pw. św. Marcina (lata 1907-1914); Kościół mariawitów pw. św. Anny (1907 r.); Dom (kon. XIX w.); Dom parafialny mariawicki przy kościele pw. św. Anny i św. Marcina (1908 r.); Ratusz miejski, ob. szkoła (lata 20. XX w.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (1887 r.); Dom (1922 r.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (II poł. XIX w.); Oficyna pałacowa w zespole folwarcznym (IV ćw. XIX w.); Obora I i obora II w zespole folwarcznym (IV ćw. XIX w.); Pałac Teodora Endera (lata 1938-39); Park pałacowy (pocz. XX w.);

➤ Zgierz: Dwór murowany (pocz. XX w.); Dom drewniany (lata 70. XIX w.); Cmentarz rzymsko-katolicki (1928 r.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (1850 r.); Kościół parafialny rzymsko-katolicki pw. śś. Piotra i Pawła Apostołów (XVIII w., rozebrany 1939 r.); Dzwonnica przy kościele pw. śś. Piotra i Pawła Apostołów (XVIII w.); Cmentarz ewangelicki (ok. 1915 r.); Park podworski (I ćw. XX w.); Dwór murowany (1926 r.); Kościół parafialny rzymsko-katolicki pw. Wszystkich Świętych (1717 r.); Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki (ok. 1800 r.); Dzwonnica przy kościele parafialnym pw. Wszystkich Świętych (I ćw. XVIII w.); Cmentarz ewangelicki (1850 r.); Park podworski (przełom XVII i XVIII w.); Cmentarz rzymsko-katolicki pw. św. Józefa (1953 r.); Dwór murowany (poł. XIX w.); Park dworski (poł. XIX w.); Cmentarz ewangelicki (II poł. XIX w.); Kuźnia (pocz. XIX w., przebudowa II poł. XIX w.); Park dworski (IV ćw. XIX w.); Cmentarz wojenny z 1939 r. (1939 r.); Spichlerz w zespole folwarcznym (ok. 1870 r.); Browar w zespole folwarcznym (ok. 1870 r.); Zespół folwarczny (ok. 1870 r.); Oficyna dworska (kon. XIX w.); Dwór murowany (XIX w.); Cmentarz ewangelicki (ok. 1850 r.); Cmentarz ewangelicki (II poł. XIX w.); Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki (ok. 1800 r.); Cmentarz ewangelicko-augsburski (ok. 1850 r.); Dom drewniany (II ćw. XIX w.); Dom drewniany (II ćw. XIX w.); Dom drewniany (II ćw. XIX w.); Dom drewniany (II ćw. XIX w.); Dom murowany (ok. 1830 r.); Układ urbanistyczny ul. 1-go Maja; Dom drewniany (II ćw. XIX w.); Dom drewniany (I poł. XIX w.); Dom drewniany (II ćw. XIX w.); Dom drewniany (I poł. XIX w.); Dawne Żeńskie Seminarium Nauczycielskie

25

6. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Znaczną część powierzchni powiatu zgierskiego (19%) zajmują obszary chronione, w tym park krajobrazowy, rezerваты przyrody, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne, pomniki przyrody oraz zabytkowe parki wiejskie, w związku z czym bardzo istotna jest ochrona środowiska przyrodniczego w całym powiecie, a wszystkie planowane w Strategii przedsięwzięcia będą prowadzone z poszanowaniem wszystkich jego elementów.

Najistotniejszym problemem ochrony środowiska w powiecie zgierskim, z punktu widzenia przedmiotowej Strategii, jest zwiększająca się na przestrzeni ostatnich lat emisja liniowa spalin i pyłu PM₁₀, co wpływa na pogarszanie się jakości powietrza. Przedmiotowa emisja związana jest z rozbudowaną infrastrukturą drogową, obejmującą drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. W ostatnich latach dokonano znaczących zmian w układzie drogowym na terenie powiatu, przede wszystkim ze względu na budowę autostrad. Emisja spalin i pyłów jest bezpośrednio związana ze stanem technicznym dróg. Duży ruch samochodowy, zarówno związany z transportem osobowym, jak i z transportem ciężarowym, po złej jakości nawierzchni zmniejsza płynność przemieszczania się pojazdów, a w konsekwencji w sposób znaczący przyczynia się do pogorszenia jakości powietrza w powiecie. Poruszanie się samochodów po zniszczonej nawierzchni jest również przyczyną kolejnego problemu w regionie, jakim jest znaczny poziom hałasu.

Redukcja hałasu oraz emisji spalin i pyłów jest możliwa dzięki planowanej rozbudowie i modernizacji infrastruktury drogowej. Wśród działań, które również związane są z transportem i w znaczący sposób wpłyną na zmniejszenie jego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza, są planowane działania z zakresu wspierania rozwoju sieci kolejowej i koordynację połączeń różnymi środkami transportu. Dobrze skomunikowana sieć transportu zbiorowego stanie się alternatywą dla mieszkańców powiatu, którzy dotychczas poruszali się prywatnymi samochodami z uwagi na oszczędność czasu.

Do polepszenia jakości powietrza przyczynią się również działania związane z termomodernizacją oraz montażem odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej na terenie powiatu zgierskiego.

7. Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na zasoby, twory i składniki przyrody.

Oddziaływanie planowanych w ramach „Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030” kierunków interwencji na poszczególne komponenty środowiska zostało przedstawione w postaci macierzy interakcji, stanowiącej załącznik do przedmiotowej prognozy. Oznaczenia zastosowane przy sporządzaniu macierzy zostały opisane w rozdziale, dotyczącym metod zastosowanych przy sporządzaniu prognozy. Ponadto poza analizą na podstawie samej macierzy interakcji, dokonano również analizy wpływu planowanych kierunków interwencji na cele ochrony przyrody wskazane w art. 2 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody.

Zgodnie z macierzą oddziaływań poszczególnych kierunków interwencji Strategii na środowisko, niektóre z nich nie oddziałują negatywnie na żaden z komponentów środowiska, a jedyne możliwe oddziaływanie będzie pozytywne. Dotyczy to zadań o charakterze nieinwestycyjnym, czyli takich, z którymi nie wiążą się jakiekolwiek prace, polegające na budowie nowej lub przebudowie istniejącej infrastruktury. Zadania planowane do realizacji w ramach tych kierunków interwencji w żaden sposób nie będą wpływały negatywnie na środowisko, a zatem ich analiza w dalszej części przedmiotowej prognozy byłaby bezcelowa. Do takich kierunków interwencji należy zaliczyć:

- 1.1.1 Wsparcie osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem;
- 1.1.3 Podnoszenie jakości kształcenia w szkołach, dla których Powiat jest organem prowadzącym;
- 1.1.4 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości;
- 1.2.3 Rozwój programów profilaktyki i diagnostyki zdrowotnej;
- 2.1.2 Wspieranie integracji transportu zbiorowego;
- 2.2.3 Promowanie wśród mieszkańców zachowań i postaw prośrodowiskowych.

Pozostałe planowane działania o charakterze inwestycyjnym przeanalizowano, biorąc pod uwagę ich wpływ na każdy z komponentów środowiska. W związku z tym, że Strategia jest dokumentem dotyczącym działań, które będą realizowane w powiecie przez kilka lat, na obecnym etapie wpisane do Strategii kierunki interwencji w przeważającej części dotyczą ogólnych działań z ewentualnymi przykładowymi zadaniami planowanymi do realizacji. Większość z tych zadań nie jest jeszcze sprecyzowana i są one na etapie wstępnego projektowania, gdzie określone zostaną zarówno lokalizacja, jak i szczegółowy zakres i rozmiar prac i wtedy dopiero będzie możliwe jednoznaczne określenie ich oddziaływania na środowisko.

- **Powierzchnia ziemi, gleba, wody powierzchniowe i podziemne**

Kierunki interwencji zaplanowane w Strategii nie powinny bezpośrednio wpływać na środowisko gruntowo-wodne, ponieważ wszystkie planowane zadania, jeżeli w ogóle będą w jakikolwiek sposób negatywnie oddziaływały na środowisko, będzie to oddziaływanie krótkotrwałe. Potencjalne niebezpieczeństwo zanieczyszczenia gruntów i wód będzie ograniczało się jedynie do czasu, w którym będą prowadzone prace budowlane. Należy podkreślić, że wszystkie roboty budowlane, czy to związane z modernizacją i budową dróg i chodników, budową infrastruktury sportowej, czy też z termomodernizacją budynków, będą odbywały się z należytą starannością, ograniczając do niezbędnego minimum poziom pylenia i emisji spalin z maszyn i pojazdów. Prace budowlane w pobliżu czy też bezpośrednio przy korytach rzek, takie jak np. budowa i remont obiektów mostowych, będą prowadzone w taki sposób, aby w odpowiednio zabezpieczyć koryto rzeki przed zagruzowaniem i zanieczyszczeniem. W celu niedopuszczenia do skażenia środowiska gruntowego i wodnego substancjami ropopochodnymi, pochodzącymi ze sprzętu budowlanego i środków transportu (potencjalne wycieki olejów silnikowych, paliwa, itp.), tankowanie maszyn i urządzeń wykorzystywanych podczas prac budowlanych oraz ich serwisowanie i bieżące naprawy będą odbywać się na zabezpieczonym terenie. Ponadto, aby nie doszło do zanieczyszczenia gruntu i wód, wszelkie powstające odpady budowlane będą segregowane i krótkotrwale gromadzone w specjalnie wyznaczonych strefach o nieprzepuszczalnym podłożu, a następnie sukcesywnie wywożone na właściwe składowisko odpadów. Powyższe działania prewencyjne w konsekwencji przyczynią się również do zachowania dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego obszaru powiatu zgierskiego.

W części zachodniej powiatu zgierskiego przebiega główny dział wodny między zlewniami Wisły i Odry. Wody ze skrajnej, zachodniej części powiatu odpływają do rzek Gnida i Bełdówka, które są dopływami Neru (rzeka z dorzecza Odry, uchodząca do Warty), natomiast wody z pozostałego terenu powiatu spływają do Bzury (lewy dopływ Wisły) i jej dopływów. Biorąc pod uwagę powyższe, na obszarze powiatu zgierskiego obowiązują dwa plany gospodarowania wodami: *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*, przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. poz. 1967) oraz *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*, przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 1911). Jak już wskazano powyżej, wszystkie planowane w Strategii działania będą miały przede wszystkim charakter krótkotrwały i nie powinny długofalowo negatywnie oddziaływać na środowisko, a zatem nie przyczynią się również do nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w ww. planach gospodarowania wodami. Ponieważ główne niebezpieczeństwo negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na wody powierzchniowe i podziemne, będzie związane z pracami budowlanymi, podczas planowania przebiegu każdej inwestycji,

harmonogram prac będzie obejmował również działania, które zminimalizują ryzyko oddziaływania na środowisko. Działania te będą dążyły m.in. do ograniczenia pylenia i emisji spalin z maszyn i pojazdów, zabezpieczeniem terenu w celu niedopuszczenia do skażenia gruntu i wód substancjami ropopochodnymi oraz odpowiednim zabezpieczeniem koryt rzek podczas remontu i budowy obiektów mostowych.

- **Klimat i powietrze atmosferyczne**

Ewentualne negatywne oddziaływanie na powietrze atmosferyczne związane z realizacją zadań wpisanych do Strategii może dotyczyć jedynie etapu prowadzenia prac budowlanych. Takie oddziaływanie może być związane ze zwiększonym zapyleniem w rejonie prowadzenia prac, emisją hałasu, emisją spalin ze sprzętu używanego podczas robót. Oddziaływanie to jest nieuniknione w trakcie prowadzenia prac budowlanych, jednak odpowiednie prowadzenie tych prac, zarówno pod względem organizacyjnym, jak i technicznym np. poprzez wykorzystywanie sprawnego, spełniającego normy sprzętu, może w znacznym stopniu ograniczyć negatywne oddziaływanie. W celu ograniczenia pylenia w okresie niekorzystnych warunków atmosferycznych, takich jak brak opadów i silne wiatry, teren budowy będzie systematycznie zraszany. Negatywne oddziaływanie podczas prowadzenia robót budowlanych będzie krótkotrwałe i może występować podczas realizacji wszystkich planowanych inwestycji. Wzmożony hałas oraz zwiększenie poziomu pylenia może wystąpić zarówno przy budowie dróg i chodników, obiektów mostowych, rozbudowie infrastruktury sportowej, ale również przy wszelkiego rodzaju budowie, rozbudowie i termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, jednak oddziaływanie to będzie krótkotrwałe, a pozytywne efekty tych działań będą miały charakter długotrwały i korzystny dla jakości powietrza oraz klimatu.

Modernizacja dróg, chodników i obiektów mostowych wpłynie pozytywnie na płynność ruchu drogowego, co w rezultacie doprowadzi do zmniejszenia poziomu emisji spalin do atmosfery, jak również redukcji hałasu, spowodowanego złym stanem dróg. Do zmniejszenia emisji spalin i pyłów przyczyni się również planowane zadanie, polegające na inwestowaniu w pojazdy ekologiczne na użytek Powiatu i powiatowych jednostek organizacyjnych, jak również tworzenie infrastruktury dla pojazdów elektrycznych, co będzie dodatkową zachętą dla mieszkańców powiatu do zakupu pojazdów elektrycznych. Ponadto do redukcji emisji spalin, pyłów oraz hałasu przyczynią się wszelkie planowane działania nieinwestycyjne związane ze wspieraniem rozwoju sieci kolejowej i koordynacją połączeń różnymi środkami transportu zbiorowego. Termomodernizacja i montaż odnawialnych źródeł energii (głównie instalacji fotowoltaicznych) w budynkach użyteczności publicznej również wpłynie na poprawę jakości powietrza atmosferycznego oraz na zmniejszenie tzw. „niskiej emisji”.

Z uwagi na fakt, że Strategia jest bardzo ogólnym dokumentem, a przedstawione w niej działania do realizacji są jedynie przykładowymi i możliwymi do realizacji zadaniami, na obecnym etapie nie ma możliwości określenia odporności ustaleń projektowanego dokumentu na zmiany klimatu, w tym na klęski żywiołowe. Wszystkie

inwestycje, które zostaną zrealizowane na podstawie Strategii zostaną przeanalizowane i przygotowane w taki sposób, aby ewentualne zmiany klimatu, czy też klęski żywiołowe nie wpłynęły na ich realizację, czy też trwałość. Według obecnego stanu wiedzy, przewiduje się jedynie krótkotrwałe oddziaływanie planowanych inwestycji na środowisko, ograniczające się jedynie do czasu prowadzenia robót budowlanych, w związku z czym przedsięwzięcia zapisane w Strategii nie będą miały negatywnego wpływu na zmianę klimatu, jednak działania skutkujące zmniejszeniem tzw. „niskiej emisji” m.in. termomodernizacja oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, w sposób pośredni przyczynią się do złagodzenia zmian związanych z ocieplaniem się klimatu.

• Różnorodność biologiczna, zwierzęta i rośliny

W powiecie zgierskim obszary chronione zajmują aż ok. 19% powierzchni powiatu, w związku z czym przy wszystkich planowanych przedsięwzięciach niezwykle istotna będzie ochrona różnorodności biologicznej, zwierząt i roślin, w taki sposób, aby nie dopuścić do negatywnego oddziaływania na cele ochrony przyrody, sprecyzowane w art. 2 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody. Wszystkie prace, wynikające z kierunków interwencji określonych w Strategii, które będą zlokalizowane w pobliżu siedlisk ptaków, będą prowadzone w terminach, które nie będą pokrywały się z ich sezonem lęgowym. Obecność ptaków na terenie objętym inwestycją wykaże przeprowadzona inwentaryzacja przyrodnicza, która poprzedzi inwestycje polegające na budowie, termomodernizacji i modernizacji budynków, rozbudowie infrastruktury sportowej, czy budowie dróg. Ewentualna konieczna do przeprowadzenia wycinka drzew, czy krzewów będzie uzgodniona z właściwym organem ochrony przyrody. Przed podjęciem prac związanych z termomodernizacją i przebudową, w budynkach przeprowadzona zostanie inwentaryzacja pod kątem występowania siedlisk nietoperzy oraz ptaków. Podczas inwentaryzacji szczegółowej kontroli poddane zostaną miejsca najczęściej wykorzystywane przez zwierzęta – szczeliny, otwory i puste przestrzenie wewnątrz budynku i w elewacji. W przypadku potwierdzenia występowania zwierząt, ich kryjówki zostaną zabezpieczone w sposób umożliwiający ich opuszczenie i uniemożliwiający ponowne zasiedlenie (np. poprzez wykorzystanie odpowiednio zamontowanych siatek). Po zakończeniu prac odtworzone zostaną schronienia tych zwierząt w postaci szczelin i otworów, bądź też zainstalowane zostaną skrzynki dobrane odpowiednio do gatunku zwierząt. Niezmiennie istotne jest także właściwe wyznaczenie terminów prac budowlanych z uwzględnieniem sezonu lęgowego tych zwierząt. Ponadto przed podjęciem prac, które mogłyby zagrozić zwierzętom, zostanie dokonana inspekcja terenu prowadzonej inwestycji, w celu ewentualnego przeniesienia drobnych zwierząt poza obszar robót. W razie konieczności dokonane zostaną wymagane uzgodnienia z organem ochrony przyrody.

Część prowadzonych prac, takich jak budowa obiektów sportowych, budowa dróg, chodników i obiektów mostowych, może mieć negatywne oddziaływanie na rośliny i zwierzęta, jednak wyłącznie w przypadku, gdy z uwagi na lokalizację inwestycji

niezbędna będzie wycinka drzew i krzewów. W stosownych przypadkach na usunięcie drzew, czy krzewów będą uzyskiwane zezwolenia właściwego organu ochrony przyrody. Organ ochrony środowiska może uzależnić usunięcie drzew lub krzewów od wykonania nasadzeń zastępczych lub od przesadzenia tych roślin.

Biorąc pod uwagę powyższe, wszystkie inwestycje, które zostaną zrealizowane na podstawie Strategii, będą prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować lub zminimalizować negatywny wpływ na cele ochrony przyrody takie jak: utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony, ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody.

- **Krajobraz**

Działania planowane do realizacji w Strategii nie będą długoterminowo negatywnie wpływały na krajobraz powiatu zgierskiego. Najwidoczniejsze i najbardziej uciążliwe oddziaływanie będzie krótkotrwałe i będzie dotyczyło jedynie okresu prowadzenia prac budowlanych. Dotychczasowy krajobraz może zostać zaburzony w głównej mierze poprzez maszyny i pojazdy przebywające na terenie budowy, ewentualne tymczasowe miejsca magazynowania odpadów oraz ogólny chaos związany z robotami budowlanymi. Większość z planowanych przedsięwzięć w sposób bezpośredni lub pośredni ma na celu poprawę istniejącego krajobrazu. Wszelkiego rodzaju modernizacje dróg, obiektów mostowych, budynków oraz rozbudowa infrastruktury sportowej w konsekwencji przyczynią się do poprawy istniejącego krajobrazu.

- **Ludzie**

Wszystkie planowane kierunki interwencji, zgodnie z macierzą oddziaływań Strategii (zarówno te o charakterze inwestycyjnym, jak i nieinwestycyjnym) będą pozytywnie oddziaływały na ludzi, a przede wszystkim na mieszkańców powiatu zgierskiego. Negatywne oddziaływanie będzie krótkotrwałe i związane jedynie z niedogodnościami podczas prowadzonych prac budowlanych w postaci hałasu, czasowego wyłączenia części dróg z użytku, czy pylenia, jednak nie będzie miało wpływu na stan zdrowia ludzi. Wskazane w Strategii działania mają na celu poprawę warunków życia wszystkich mieszkańców poprzez zwiększenie komfortu ich życia dzięki modernizacji dróg i chodników, rozbudowie infrastruktury usług społecznych oraz budynków użyteczności publicznej.

- **Dobra materialne i zabytki**

Przedsięwzięcia planowane do realizacji zgodnie ze Strategią będą miały w większości neutralny wpływ na dobra materialne i zabytki. Jedynie prace dotyczące remontu, rozbudowy lub termomodernizacji istniejących budynków wpłyną na te właśnie budynki, jednak będzie to wyłącznie pozytywne oddziaływanie. Z uwagi na fakt, iż Strategia zawiera zasadniczo ogólne kierunki działań i duża część z planowanych inwestycji jest jeszcze na etapie projektowania i aktualizacji potrzeb placówek, co do których planowane są prace remontowe, na tym etapie trudno jest ocenić wpływ danego zadania na dobra materialne i zabytki. Ocena taka będzie możliwa dopiero po wyborze projektanta i opracowaniu szczegółowego projektu każdego z przedsięwzięć.

Dla wszystkich realizowanych zadań w przypadku, gdy na etapie projektowania okaże się, że dane przedsięwzięcie odbywać się będzie w pobliżu zabytkowego obiektu lub samo przedsięwzięcie realizowane będzie w zabytkowym obiekcie - przed rozpoczęciem prac budowlanych dokonane zostaną wymagane uzgodnienia z organami ochrony zabytków. Podczas realizacji inwestycji, dotyczących obiektów zabytkowych, zostanie zapewniona odpowiednia organizacja prac i właściwy nadzór nad nimi, w szczególności pod kątem dochowania warunków uzgodnień z organem ochrony zabytków, co zminimalizuje ewentualne negatywne oddziaływanie na cenne kulturowe obiekty.

- **Oddziaływanie na obszary Natura 2000 i inne formy ochrony przyrody**

W granicach powiatu zgierskiego występują liczne formy ochrony przyrody, wśród których należy wymienić Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich, rezerwat przyrody „Ciosny”, rezerwat przyrody „Dąbrowa Grotnicka”, rezerwat przyrody „Grądy nad Moszczenicą”, rezerwat przyrody „Struga Dobieszkowska”, rezerwat przyrody „Torfowisko Rąbień”, rezerwat przyrody „Grądy nad Lindą”, rezerwat przyrody „Zabrzeźnia”, Obszar Natura 2000 „Słone Łąki w Pełczyskach”, Obszar Natura 2000 „Dąbrowa Grotnicka”, Obszar Natura 2000 „Grądy nad Lindą”, Obszar Natura 2000 „Silne Błota”, Obszar Natura 2000 „Szcypiorniak i Kowaliki” oraz liczne pomniki przyrody, użytki ekologiczne i zabytkowe parki wiejskie.

W związku z tym, że Strategia jest dokumentem, który służy do długookresowego programowania funkcjonowania i rozwoju powiatu, jej zakres jest dość ogólny. Większość z planowanych przedsięwzięć jest dopiero na etapie projektowania i gromadzenia informacji i nie jest jeszcze znany ich ostateczny zakres, skala oraz planowany termin realizacji, w związku z czym na tym etapie nie ma możliwości dokonania precyzyjnej oceny oddziaływania ustaleń Strategii na środowisko, jego stan, ochronę różnorodności biologicznej, w tym gatunki i siedliska chronione w ramach obszarów Natura 2000. Pomimo braku możliwości dokonania dokładnej analizy wpływu planowanych przedsięwzięć na formy ochrony przyrody, jak również na obszary Natura 2000,

występujące na terenie powiatu zgierskiego, wszystkie planowane do realizacji zadania zostaną przeprowadzone z poszanowaniem dla tychże form ochrony przyrody oraz w sposób, który nie naruszy zakazów określonych w przepisach prawa i obowiązujących na przedmiotowych obszarach, w tym zakazów określonych w ustawie o ochronie przyrody.

Jak wynika z macierzy oddziaływań przedmiotowej Strategii na tym etapie można określić, że ewentualne negatywne oddziaływanie, jakie mogłoby pojawić się w związku z realizacją zadań wpisanych do Strategii, dotyczyć będzie jedynie etapu prowadzenia prac budowlanych. Będzie ono zatem krótkotrwałe i zaniknie wraz z zakończeniem tych prac, nie przewiduje się natomiast oddziaływania na etapie eksploatacji planowanych inwestycji. W przypadku prowadzenia prac budowlanych w pobliżu występujących form ochrony przyrody, dokonane zostaną niezbędne uzgodnienia z właściwym organem ochrony przyrody.

8. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych.

Oddziaływanie na środowisko przedsięwzięć planowanych zgodnie ze Strategią do realizacji będzie miało jedynie lokalny zasięg. Biorąc pod uwagę powyższe oraz z uwagi na odległość od granicy (po ok. 360 km od granicy z Niemcami, Białorusią, Ukrainą oraz 220-250 km od granicy ze Słowacją i Czechami), nie przewiduje się oddziaływań transgranicznych. W planowanych inwestycjach jakiegokolwiek niekorzystne oddziaływanie na środowisko może pojawić się jedynie na etapie prowadzenia prac budowlanych. Oddziaływanie to jednak będzie krótkotrwałe i ustanie wraz z zakończeniem prac. Strategia nie przewiduje realizacji inwestycji, które na etapie eksploatacji będą źródłem nowych uciążliwych i znacznych emisji do środowiska. Ze względu na skalę i rodzaj zaplanowanych działań nie przewiduje się również oddziaływania skumulowanego.

9. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.

Cele, priorytety i kierunki interwencji zapisane w „Programie Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030” zostały sformułowane na podstawie społeczno – gospodarczo - przestrzennej diagnozy, wskazującej na niedobory występujące na terenie powiatu zgierskiego. Zadania planowane do realizacji w Strategii odpowiadają potrzebom, wynikającym z ww. diagnozy, a jednocześnie ich realizacja będzie zgodna z przepisami prawa lokalnego, krajowego i międzynarodowego.

Główne zadania, mające bezpośredni wpływ na stan środowiska w powiecie zgierskim to przede wszystkim inwestycje związane z budową, rozbudową i remontami infrastruktury drogowej. Jeżeli zadania te nie zostałyby wdrożone do realizacji i stan dróg

nie ulegnie poprawie, jakość powietrza będzie ulegała ciągłemu pogarszaniu, ponieważ drogi te będą podlegały coraz większej degradacji, co wymusi coraz wolniejszy ruch przejeżdżających pojazdów, a w rezultacie będzie skutkowało większą emisją gazów, pyłów oraz coraz bardziej uciążliwym hałasem. Niezwykle istotne dla poprawy jakości powietrza są również planowane działania z zakresu tworzenia infrastruktury dla pojazdów elektrycznych. Działania planowane w ramach kierunku interwencji pn. Wspieranie integracji transportu zbiorowego, to również znaczący krok w kierunku poprawy jakości powietrza, ponieważ dobrze zorganizowany transport zbiorowy, to większa szansa na zmniejszenie ilości samochodów osobowych, w których bardzo często przemieszcza się jedynie kierowca.

Bardzo istotne dla poprawy jakości powietrza w powiecie są również zadania z zakresu termomodernizacji i montażu OZE (zwłaszcza instalacji fotowoltaicznych) w budynkach użyteczności publicznej. Działania te będą stanowiły przykład dla indywidualnych gospodarstw domowych.

Brak realizacji działań związanych z promowaniem wśród mieszkańców zachowań i postaw prośrodowiskowych, polegających m.in. na tworzeniu projektów z dziedziny edukacji ekologicznej realizowanych w szkołach, w szczególności dotyczących poprawy efektywności wykorzystywania zasobów naturalnych przy jednoczesnym niwelowaniu negatywnego wpływu na środowisko naturalne, jak również na organizacji kampanii społecznych podnoszących świadomość ekologiczną, przyczyni się do pogorszenia stanu środowiska, ponieważ brak świadomości społeczeństwa jest często jedną z głównych przyczyn pogarszania się stanu środowiska.

Reasumując, brak realizacji zadań zapisanych w Strategii przyniesie przede wszystkim negatywne skutki zarówno dla środowiska, jak i dla mieszkańców powiatu zgierskiego, którzy stanowią nieodłączną część tego środowiska.

10. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w Strategii

Cel główny Strategii brzmi następująco: „Powiat zgierski miejscem życia zintegrowanych społeczności lokalnych z nowoczesną infrastrukturą przyjazną środowisku i rozwijającej się gospodarce”. Treść celu głównego łączy w sobie wszystkie założenia, które stały się podstawą do sformułowania celów szczegółowych, priorytetów, kierunków interwencji i w konsekwencji opracowania listy zadań, które będą odpowiedzią na najważniejsze potrzeby regionu.

Należy podkreślić, że zapisy Strategii są dość ogólne, a więc większość planowanych inwestycji nie ma sprecyzowanego ani zakresu, ani skali, ani terminu realizacji, a poziom ich realizacji w dużym stopniu będzie zależał od sytuacji finansowej powiatu oraz od ilości pozyskanych środków zewnętrznych. W takiej sytuacji ciężko jest o wypracowanie rozwiązań alternatywnych, ponieważ realizacja większości z planowanych inwestycji wynika z kiepskiego stanu lub niedostatecznej wielkości dotychczas istniejącej infrastruktury. Biorąc pod uwagę powyższe, niezbędne są

inwestycje z zakresu rozbudowy, modernizacji i termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, modernizacji dróg, czy rozbudowy infrastruktury sportowej, ponieważ działania te przyczynią się do poprawy jakości środowiska, a ich lokalizacja będzie podyktowana potrzebami społeczności.

Na obszarze powiatu zgierskiego zlokalizowanych jest kilka obszarów ochrony przyrody, w tym Natura 2000. Przeprowadzona w przedmiotowej prognozie ocena oddziaływania na środowisko dla planowanych przedsięwzięć wskazuje, że nie będą one oddziaływały negatywnie na środowisko w sposób długotrwały, czy skumulowany, a ich oddziaływanie będzie krótkotrwałe i będzie związane jedynie z okresem prowadzenia robót budowlanych. W związku z tym, że większość planowanych działań będzie miała pozytywny wpływ na środowisko, w tym przede wszystkim na jakość powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb, szukanie dla nich rozwiązań alternatywnych jest bezcelowe.

11. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji Strategii, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru.

Jak wynika z macierzy oddziaływania Strategii na poszczególne komponenty środowiska oraz z przeprowadzonej w prognozie analizy oddziaływania planowanych do realizacji zadań na środowisko, negatywne oddziaływanie ograniczy się jedynie do momentu prowadzenia prac budowlanych. Najważniejsze jest zatem, żeby to właśnie na etapie inwestycyjnym w możliwie najwyższym stopniu zminimalizować negatywne oddziaływanie. Wszystkie prace budowlane w ramach planowanych inwestycji będą prowadzone w sposób efektywny, aby ich ewentualne negatywne oddziaływanie było możliwie krótkotrwałe. Jeżeli planowane przedsięwzięcia będą zlokalizowane na obszarze Natura 2000, przy prowadzeniu prac budowlanych zostaną wdrożone szczególne środki ostrożności, jednak niezależnie od lokalizacji danego przedsięwzięcia (nawet jeśli będzie to obszar inny niż Natura 2000) zostaną wykorzystane wszystkie dostępne narzędzia, które pozwolą na maksymalne ograniczanie i zapobieganie negatywnemu oddziaływaniu na środowisko. W przypadku inwestycji, realizowanych na obszarach Natura 2000, planowane do realizacji zadania zostaną przeprowadzone z poszanowaniem wszystkich komponentów środowiska oraz w sposób, który nie naruszy zakazów określonych w przepisach prawa, w tym przede wszystkim zakazów określonych w art. 33 ustawy o ochronie przyrody. Jeżeli jednak w przypadku któregośkolwiek z planowanych zadań zajdzie konieczność odstępstwa od ww. zakazów, zostaną na to uzyskane niezbędne zezwolenia wraz z zapewnieniem wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

Ochrona środowiska gruntowego i wodnego przed skażeniem będzie polegała na wyznaczeniu i zabezpieczeniu (m.in. warstwą nieprzepuszczalną) terenu, na którym będzie odbywało się tankowanie maszyn i urządzeń oraz ich serwisowanie i bieżące naprawy. Ponadto prace budowlane będą prowadzone w sposób zorganizowany z zachowaniem porządku, w szczególności jeśli chodzi o miejsca segregacji i magazynowania odpadów, które sukcesywnie będą wywożone z placu budowy na odpowiednie składowiska.

Aby ograniczyć negatywne oddziaływanie na jakość powietrza atmosferycznego, w miejscach pylenia będzie stosowane okresowe zraszanie fragmentów gruntów i dróg, po których będą poruszały się pojazdy i maszyny budowlane, szczególnie będzie to stosowane w trakcie niekorzystnych warunków atmosferycznych, tj. np. przy braku opadów czy silnym wietrze. Dodatkowo obszary, na których będą prowadzone roboty budowlane, zostaną odgrodzone od pozostałej części terenu, żeby ograniczyć obszar oddziaływania do niezbędnego minimum. W celu zmniejszenia emisji spalin, jak również w celu ograniczenia poziomu hałasu, sprzęt, pojazdy i maszyny budowlane będą na bieżąco sprawdzane technicznie tak, aby były sprawne i spełniały wszelkie normy dla środowiska.

Jeżeli prace budowlane będą prowadzone w pobliżu drzew i krzewów, zostaną one odpowiednio zabezpieczone, a prace prowadzone w obrębie ich systemu korzeniowego będą prowadzone z najwyższą starannością (w razie potrzeby przy użyciu sprzętu manualnego), aby wyeliminować możliwość uszkodzeń, będących przyczyną obumarcia roślin. Dodatkowo prace, które będą zlokalizowane w pobliżu siedlisk ptaków, będą prowadzone w terminach ustalonych w taki sposób, aby nie pokrywały się z ich sezonem lęgowym. Obecność ptaków na terenie objętym inwestycją wykaże przeprowadzona inwentaryzacja przyrodnicza. Inwentaryzacja przyrodnicza poprzedzi również inwestycje polegające na termomodernizacjach i modernizacjach budynków, czy budowie dróg. Ewentualna konieczna do przeprowadzenia wycinka drzew, czy krzewów będzie uzgodniona z właściwym organem ochrony przyrody. Przed podjęciem prac związanych z termomodernizacją w budynkach przeprowadzona zostanie inwentaryzacja pod kątem występowania siedlisk nietoperzy oraz ptaków. Podczas inwentaryzacji szczegółowej kontroli poddane zostaną miejsca najczęściej wykorzystywane przez zwierzęta – szczeliny, otwory i puste przestrzenie wewnątrz budynku i w elewacji. W przypadku potwierdzenia występowania zwierząt, ich kryjówki zostaną zabezpieczone w sposób umożliwiający ich opuszczenie i uniemożliwiający ponowne zasiedlenie (np. poprzez wykorzystanie odpowiednio zamontowanych siatek). Po zakończeniu prac odtworzone zostaną schronienia tych zwierząt w postaci szczelin i otworów bądź też zainstalowane zostaną skrzynki dobrane odpowiednio do gatunku zwierząt.

Dodatkowo dla przedsięwzięć zaliczanych do mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, przed uzyskaniem pozwolenia na budowę realizowany będzie obowiązek uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W przedmiotowej decyzji organ właściwy do jej wydania określi działania mające na celu

zapobieganie bądź minimalizację negatywnego wpływu na środowisko w fazie budowy, jak i eksploatacji.

12. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania.

Biorąc pod uwagę długi okres, dla którego sporządzany jest „Program Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030”, niezwykle istotnym elementem jest dokonywanie jej monitoringu oraz ewaluacji. Monitorowanie zaawansowania powiatu zgierskiego w realizacji Strategii prowadzone będzie w oparciu o następujące zasady:

- monitoring realizowany co 2 lata;
- monitoring prowadzony w oparciu o wskaźniki, które odnoszą się do celów szczegółowych – sukcesywna realizacja wskaźników będzie świadczyła o osiągnięciu celu głównego Strategii;
- źródło weryfikacji wskaźników stanowić będą dane Starostwa Powiatowego, powiatowych jednostek organizacyjnych bądź partnerów, którzy - współpracując z powiatem - realizują projekty przyczyniające się do implementacji Strategii;
- za przeprowadzanie monitoringu odpowiedzialne będą komórki merytoryczne, przekazujące dane do Wydziału Rozwoju Starostwa Powiatowego w Zgierzu.

W celu ułatwienia prowadzenia monitoringu realizacji Strategii, dla każdego celu szczegółowego Strategii sformułowano wskaźniki jego realizacji:

1. Wzmocnienie kapitału społecznego i ludzkiego

WSKAŹNIKI:

- Liczba zrealizowanych projektów ze środków zewnętrznych (szt.)
- Liczba uczniów objętych ofertą edukacyjną w ramach projektów (os.)
- Liczba nauczycieli objętych wsparciem w projektach (os.)
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały wsparcie w ramach interwencji (os.)
- Liczba organizacji pozarządowych otrzymujących dotacje na realizację zadań publicznych (szt.)
- Liczba projektów i inicjatyw zrealizowanych w szkołach zawodowych przy współpracy z pracodawcami (szt.)
- Liczba inicjatyw służących wzmocnieniu tożsamości lokalnej (szt.)
- Wysokość środków zewnętrznych pozyskanych na realizację celu (zł)

2. Rozwój nowoczesnej infrastruktury powiatu zgierskiego

WSKAŹNIKI:

- Długość wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych dróg powiatowych (km)
- Długość przebudowanych, zmodernizowanych i/lub wybudowanych chodników (km)
- Liczba budynków użyteczności publicznej, w których zamontowano OZE i/lub poddanych termomodernizacji (szt.)
- Liczba działań informacyjno-edukacyjnych związanych z ochroną środowiska (szt.)
- Liczba zrealizowanych projektów ze środków zewnętrznych (szt.)
- Wysokość środków zewnętrznych pozyskanych na realizację celu (zł)

Ewaluacja prowadzona będzie zgodnie z najwyższymi standardami, dotyczącymi oceny stopnia realizacji oraz oddziaływania założeń Strategii w oparciu o następujące zasady:

- charakter przedmiotowy – analizie zostanie poddany stopień realizacji celów szczegółowych i priorytetów Strategii;
- podstawowe źródło informacji będą stanowiły raporty z monitoringu realizacji Strategii. Źródłem danych mogą być także informacje znajdujące się w zasobach administracji powiatowej. W uzasadnionych przypadkach właściwe może być przygotowanie stosownych badań czy ekspertyz;
- uwzględnienie wpływu czynników wewnętrznych oraz zewnętrznych na realizację Programu;
- uwzględnienie wpływu otoczenia instytucjonalnego wewnątrz powiatu;
- za przeprowadzanie ewaluacji odpowiedzialny będzie Wydział Rozwoju Starostwa Powiatowego w Zgierzu;
- wyniki ewaluacji przyjmą postać raportu;
- raport z ewaluacji zatwierdzany będzie przez Zarząd Powiatu.

13. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko wynika z zapisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 283 z późn. zm.). Prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem sporządzanym w celu oceny wpływu na środowisko skutków realizacji postanowień Strategii.

„Program Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030” jest dokumentem opracowanym dla powiatu zgierskiego, nakreślającym kierunki działań zmierzających do usunięcia głównych problemów oraz utrzymania lub poprawy obecnej sytuacji społecznej i gospodarczej w regionie. Wszystkie działania planowane do realizacji w ramach przedmiotowej Strategii wynikają z celu głównego: *Powiat zgierski miejscem życia zintegrowanych społeczności lokalnych z nowoczesną infrastrukturą przyjazną środowisku i rozwijającej się gospodarce.* W ramach

celu głównego zostały wyodrębnione 2 cele szczegółowe: 1. *Wzmocnienie kapitału społecznego i ludzkiego*; 2. *Rozwój nowoczesnej infrastruktury powiatu zgierskiego*. Do celów szczegółowych przyporządkowano priorytety rozwoju, w ramach których wyodrębnione zostały kierunki interwencji. W ramach kierunków interwencji wskazano przykładowe zadania do realizacji, jednak z uwagi na to, że Strategia jest dosyć ogólnym dokumentem, katalog zadań do realizacji jest katalogiem otwartym, który może być poszerzany lub modyfikowany w zależności od zdolności finansowej powiatu oraz zapotrzebowania.

Część z ww. kierunków interwencji ma charakter nieinwestycyjny, zatem nie będą w żaden sposób negatywnie oddziaływały na środowisko. Biorąc pod uwagę obecny stan wiedzy na temat planowanych działań inwestycyjnych (tj. brak konkretnego zakresu, skali i ostatecznego projektu planowanych działań), przewiduje się, że żadna z zamierzonych inwestycji nie zaliczy się do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. poz. 1839). Przedsięwzięciami mogącymi potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko mogą być natomiast np. obiekty mostowe, planowane do budowy i remontu oraz przedsięwzięcia związane z przebudową i modernizacją dróg na terenie powiatu, budową i rozbudową infrastruktury sportowej, czy placówek edukacyjnych, pod warunkiem spełnienia założeń określonych w ww. rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. Z uwagi na ogólny charakter Strategii, która dla większości przedsięwzięć nie określa ich konkretnej wielkości i zakresu, na obecnym etapie nie ma możliwości jednoznacznego określenia ich oddziaływania na środowisko. Dopiero na etapie projektowania, gdzie określone zostaną zarówno lokalizacja, jak i szczegółowy zakres i rozmiar prac, możliwe będzie dokonanie klasyfikacji każdego przedsięwzięcia wg kryteriów ww. rozporządzenia. W stosunku do tych przedsięwzięć, dla których zachodzić będzie obowiązek uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, zostanie przeprowadzona stosowna procedura zakończona wydaniem przedmiotowej decyzji.

Z przeprowadzonej w prognozie oceny oddziaływania na wszystkie elementy środowiska (na powierzchnię gleb i ziemi, wody powierzchniowe i podziemne, klimat i powietrze atmosferyczne, różnorodność biologiczną, krajobraz, ludzi, zwierzęta, rośliny, zabytki i dobra materialne) wynika, że ewentualne negatywne oddziaływanie planowanych przedsięwzięć ograniczy się jedynie do etapu inwestycyjnego tj. do czasu trwania prac budowlanych. Wszystkie oddziaływania m.in. w postaci pylenia, wzmożonego hałasu, emisji spalin i generowania odpadów będą miały jednak krótkotrwałe oddziaływanie, które ustanie po zakończeniu wszystkich prac. Nie przewiduje się negatywnego oddziaływania w czasie eksploatacji zakończonych inwestycji.

Realizacja zadań przewidzianych w Strategii w znaczący sposób wpłynie na poprawę warunków życia wszystkich mieszkańców powiatu, jak również na poprawę jakości środowiska. Modernizacja i budowa dróg, chodników, obiektów mostowych

wpłynie nie tylko na poprawę komfortu jazdy mieszkańców, ale również na zmniejszenie emisji spalin do atmosfery oraz na ograniczeniu poziomu hałasu. Budowa infrastruktury dla pojazdów elektrycznych oraz wspieranie rozwoju sieci kolejowej i koordynacja połączeń transportu zbiorowego to również bardzo ważne działania proekologiczne, które bezpośrednio poprawią również jakość życia mieszkańców powiatu zgierskiego. Dzięki poprawie efektywności energetycznej i wzmocnieniu wykorzystania OZE w budynkach użyteczności publicznej zmniejszeniu ulegnie tzw. „niska emisja”. Działania związane z promowaniem wśród mieszkańców zachowań i postaw prośrodowiskowych, polegających m.in. na tworzeniu projektów z dziedziny edukacji ekologicznej realizowanych w szkołach, jak również na organizacji kampanii społecznych podnoszących świadomość ekologiczną, przyczynią się do polepszenia stanu środowiska, ponieważ podstawą do poprawy jakości środowiska jest wiedza wszystkich tych, którzy z niego korzystają, czyli świadomość mieszkańców powiatu zgierskiego

Z uwagi na długi okres, dla którego sporządzana jest Strategia, w celu efektywnego osiągania założonych celów, niezwykle istotnym elementem jest dokonywanie jej monitoringu, który odbywać się będzie w systemie rocznego raportowania w oparciu o wskaźniki, które odnoszą się do celów szczegółowych.

14. Literatura.

1. Program Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030,
2. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgierskiego na lata 2017 – 2020 z perspektywą do roku 2023,
3. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego na lata 2013 – 2020,
4. Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgierskiego na lata 2017 – 2020 z perspektywą do roku 2023,
5. Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2015 r.,
6. Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2016 r.,
7. Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2017 r.,
8. <http://www.wuoz-lodz.pl>.

15. Załącznik.

Macierz oddziaływań Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030

ZAŁĄCZNIK 1 Macierz oddziaływań Programu Rozwoju Powiatu Zgierskiego pn. Strategia Rozwoju Powiatu Zgierskiego 2030

L.p.	Cele i kierunki interwencji	Elementy środowiska	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody powierzchniowe i podziemne	Klimat i powietrze atmosferyczne	Różnorodność biologiczna	Krajobraz	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Zabytki i dobra materialne
1	<u>Wzmocnienie kapitału społecznego i ludzkiego</u>										
1.1	Wzmocnienie spójności społecznej										
1.1.1	Wsparcie osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem		0	0	0	0	0	+	0	0	0
1.1.2	Wsparcie merytoryczne oraz zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań publicznych z zakresu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym		0/-	0/-	0	0	0	+	0/-	0/-	0
1.1.3	Podnoszenie jakości kształcenia w szkołach, dla których Powiat jest organem prowadzącym		0	0	0	0	0	+	0	0	0
1.1.4	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości		0	0	0	0	0	+	0	0	0
1.1.5	Wzmacnianie tożsamości lokalnej		0/-	0/-	0	0	0	+	0/-	0/-	0
1.2	Rozwój infrastruktury społecznej										
1.2.1	Rozbudowa i modernizacja powiatowej bazy edukacyjnej		0/-	0/-	0	0/-	+/-	+	0/-	0/-	0
1.2.2	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury usług społecznych dla lepszego realizowania zadań powiatu		0/-	0/-	0	0/-	+/-	+	0/-	0/-	0
1.2.3	Rozwój programów profilaktyki i diagnostyki zdrowotnej		0	0	0	0	0	+	0	0	0
2	<u>Rozwój nowoczesnej infrastruktury Powiatu Zgierskiego</u>										
2.1	Rozwój powiatowego systemu transportowego										
2.1.1	Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej służąca poprawie bezpieczeństwa drogowego		0/-	0/-	+	0	+	+	0	0	0
2.1.2	Wspieranie rozwoju sieci kolejowej i integracji transportu zbiorowego		0	0	+	0	0	+	0	0	0
2.2	Poprawa stanu środowiska										
2.2.1	Poprawa efektywności energetycznej budynków i wzmocnienie wykorzystania OZE w budynkach użyteczności publicznej		0/-	0/-	+	0	+/-	+	0	0	+
2.2.2	Rozwój infrastruktury umożliwiającej korzystanie z pojazdów elektrycznych		0/-	0/-	+	0/-	+/-	+	0/-	0/-	0
2.2.3	Promowanie wśród mieszkańców zachowań i postaw prośrodowiskowych		+	+	+	+	+	+	+	+	0

Zastosowano następujące oznaczenia:

(0) - brak oddziaływania;

(+) - potencjalnie pozytywne oddziaływanie;

(+/-) - pozytywne, jak i negatywne oddziaływanie;

(-) - potencjalnie negatywne oddziaływanie;

(0/-) – potencjalnie negatywne oddziaływanie jedynie na etapie realizacji inwestycji.